

5 Cilt

MUFASSAL

HATAY TARİHİ

3 üncü cilt

HATAY ŞAİRLERİ

İRKMEN

ve Sıhhat vekili

Antakya - İktisat Basımevi

1 9 3 9

5 CİLT MUFASSAL HATAY TARİHİ

1 inci cilt : Hatay Coğrafyası.

Hatayın tabiî, başerî ve iktisadî coğrafıyası ile Hatayda mevcut ekalliyetler ve mezheplerle Türk Hatayın kültür tarihinden bahseder
(Basılmıştır)

2 nci cilt : Hatay tarihi.

Millattan evvel 2000 ıncı yıldan itibaren miladî 1918 e kadar, 40 asırlık Türk yurdu olan Hatayda geçen tarihi hadiselerden bahseder.
(Basılmıştır)

3 üncü cilt : Hatay Şairleri.

Hatayda yetişen şairlerin hayatlarile eserlerini ihtiva eder (Basılmıştır).

4 üncü cilt :

Hatay manda tarihinin silâhlı mücadelesi 191 fransız işğalından 20 - 10 - [illegible] Hatay millî mücadelesinin nihayet[illegible]dar (Basılacaktır).

5 inci cilt :

Hatay manda tarihinin silâhsız mücadele sı hası 20 - 10 - 921 Ankara itilafnamesind son günlere kadar (Basılacaktır)

MUKADDİME

« Mufassal Hatay tarihi» nin üçüncü cildini teşkil eden bu kitap XIX ncu asırda yetişen ve Divan Edebiyatı vadisinde güzel eserler veren Hataylı şairlere hasredilmiştir. Vakia bunlardan bazıları XXnci asırıda idrak etmiş ve hatta bu gün bile yaşamakta bulunyorlasada bunların eserleri Divan Edebiyatı vadisinde yazılmış olduğundan kendilerinden bu kitapta bahsetmeği gerekli bulduk. Halbuki ayni yaşda diğer bazı kimselerden, bundan sonra neşredeceğimiz « Hatayın bügünkü şair ve Edipleri » cildimizde bahsedeceğiz .Filhakika XIX uncu asır Hatay şairlerinden geri kalmıyan bu şair ve ediplerimiz bugün Hataylı münevverler arasında yaşarmaktadır. Bunların Edebiyatı cedide Serveti Fünûn ve Son nesil Türk Edebiyatı tesirleri altında vücude getirdikleri eserler dikkata şayandır . Bu itibarla bize ileride müstakil bir cildin mevzuunu teşkil etmek imkân ve zarûretini yaratmışlardır.

Hatayın XIX uncu asırdan evelki şairlerine

gelince ; bu şairlerden birinci cildimizin kısmı mahsusunda muhtasaran bahseyeledik ; zaten bunlardan daha mufassal bir şekilde basetmeğe imkân yoktu ; bunların en mühimi olan Antakyalı Münif Türk edebiyatınca kâfi derecede tanınmıştır. Diğer küçük şairlerin eserlerine rast gelmedik. Hatayın gerek cami ve medreselerinde ki küçük kütüphanelerde yaptığımız taharriyat gerekse hususî ellerde bulunan eski kıtaplar ve maziye ait evrak, evkaf kuyudat ve evrakı arasında yapılan bütün araşdırmalar bunların asarını bulmak hususunda bize hiç bir fayda temin etmedi. Bizzarure birinci cildimizde bahsettiğimiz muhtasar malumatla iktifa ederek bu cildi yalnız XIXuncu asır şairlerine hasreyledik. Eğer bu cildin mesaisinide ihmal ve tahir etmiş olsaydık hiç şuphesiz eski şairler gibi XIX uncu asır şairlerinin asarıda bakımsız ellerde kaybolup gidecekti. Matbu olmıyan bu eserlerden bazıları birer divan halinde tertip edilmiş bazıları ise bu derece bir mükemmeliyet ve mebzûliyet arz etmeyerek küçük ve tertipsız birer mecmua halınde bulunmuştur. XIX ncu asırda medreselerde yetışen gençlerden edebiyata meraklı olanlar bu divan ve mecmuaları kopya ederek zevkle okurlar ve bazı noktalarını tanzir ve tahmis etmeğe çalışırlardı. Bundan dolayıdır ki elimize geçen yazma mecmualar ve divanların bir çoğu böyle yazı ve şiir denemeleri ile doludur; hatta bazan bu yazılardan hangilerinin şaire, hangilerinin heveskâra ait olduğu hakkında tereddütlere bile düştük.

Ve neticede şüpheli olan yazıları ve hayide şiirleri kitabımıza geçirmedık.

Filhakika XIX ncu asırda Antakya daki şiir merakı büyük bir ifrata vardırılmıştı. Medreselerdeki talebeler ve münevver eşraf çocukları arasında şiir yazmak bir moda idi. Bunların bir kısmıda ilâhîler ve nâtlar şeklinde yazılmış manzumeler olup genc talebeler bunları minarelerde çıkıp söylerlerdi. medresecilerden bazılarıda Battal Gazi ve saire gibi halkın ruhunda yaşayan bazı şahsiyyetler hakkında manzumeler yazıp kahvelerde okurlardı. Bunlar içinde Hoca Lâmi efendi namında birinin Vakidi tercemesi meşhurdur. Üç dört ciltten ibaret olan bu terceme tamamen manzum olup halk dili ile yazılmış ve uzun seneler kahvelerde elden ele dolaşıp ukunmuştur ki bu hadise Antakya mühitinin edebiyata ne kadar melûf olduğunu ve halk tabakasının bile edebiyata temayül ettiğini göstermeğe kâfidir. Kahvelerde, İstanbuldaki meddahlar gibi, hocalar bir masa üzerine çıkarak bu manzumeleri okurlar ve halkta para ile bunları dinlerdi Antakyadaki edebiyat merakı yalnız halk arasına değıl eşraf konakları ve selâmlıklarına da hayli sirayet etmişti. Hicaz yolu üzerinde meşhur bir kasaba olan Antakya her sene akın akın hacce giden Anadolu, Rumeli ve hatta İrandan gelen haccilerin uğradıkları bir merkezdi. O zamanlar Hicaza gitmek bir nevi seyahat mahiyetinde olduğundan müslüman münevverler hoşları-

na giden şehirlerde bir müddet kalırlar, oranın medreselerini ziyaret ederler, şairler ve alimlerile tanışırlardı. Bu kibiler Hindistandan İstanbula kadar kervana karuşup gelen ve bulundukları pazarlarda ticaret yapan ve hatta bazı şehirlerde senelerce kalıp ticarethaneler tesis edip yerleşenlere benzerdi. Meselâ, « Davud bin Ömerı Antakî » yi tedavî eden ve biâhare ona tıb ve mantık okutan « Şerif » ismindeki alim İranlı bir türktür; « Hicrî 1025 » keza Antakya şairlerinden « Müftü Sadık » efendiyi okutan ve yetiştiren« Şirvanlı İsmail » efendide bu kabîl seyyahlardan biri idi, Antakyada tam bir sene konaklamıştı. « hicrî 1210 ». Hasılı hataylılar böylece hariçten gelen münevverlerden de divan edebiyatının zevkini alıyorlar ve edebiyata meylederek inceliyorlardı.

* * *

XIX ncu asır Hatay Şairlerinin Türk Divan Edebiyatındaki yeri :

Türk Edebiyatı tarihindeki klasik tasnife göre bu asırda divan edebiyatı sönmeye yüz tutmuş olduğundan yazılan eserlerde artık yer yer şekilperestlik görülüyordu. Eserleri, edebî nevilerden, mana sanatlarından ziyade lâfız sanatleri süslüyor, şairler tasannu vadisinde güzel nümuneler vermeğe heves ediyorlardı. Edebiyatta sanattan ziyade akrobasi mahiyetinde hünerler gösterilmeğe heves ediliyordu. Fakat

Türk edebiyatı tarihinde müşahede edilen umumî karakter Hatay şairlerinde pek vazıh olarak görülmektedir. Çünkü divan edebiyatının merkezi olan İstanbuldan hayli uzak olan Hatay, divan edebiyatının bu umumî seyrinden de uzak kalmış ve XIX uncu asırda Türk Divan edebiyatına ârız olan bu karakteri de daha az bir nisbette kendinde tecelli ettirmişti. Zira Hataylı münevverler ve şairler yalnız kendi asırlarındaki meşhur üstatları değil ayni zamanda daha eski devirlerdeki büyük şairleri de okuyor ve hazmetmeğe çalışıyorlardı. Bu itibarla aşağıda, sırası geldikçe, şahıslar üzerinde göreceğimiz gibi Hatay şairleri « Füzûlî»den itibaren Türk divan edebiyatının bütün tanınmış üstadlarının yer yer tesirleri altında kalmışlardır. O halde Türk divan edebiyatının umumî karakterlerinde XIX uncu asırda gördüğümüz bu tebeddül yalnız mübdilere ve büyük üstadlara ait olup mükallid vaziyetinde olan veya mübdi olsa dahi Türk divan edebiyatında ön safa giren Anadolunun uzak vilâyet şairleri bu kaidenin dışında kalıyorlardı. Ruh itibariyle olduğu gibi şekil itibarile de Türk divan edebiyatı üstatlarını taklid eden Antakya şairleri divanlarını ve mecmualarını nâtler, dinî şiirler, tarihler, medhiyeler ve fahriyelerle doldururlardı. Bunlar sırf edebî zevklerini arttırmak ve daha fazla inkişaf etmek maksadı ile küçük seyahetler tertip edip yakın vilâyetin şairleriyle temas etmeğe ve karşılıklı istifade temin etmeğe

giderlerdi. Bu münasebetle, münevverleri ve şairleri de Antakyadan geri kalmıyan « Urfa » ve « Antep » gibi yakın vilâyetlere yapılmış seyahetler meşhurdur.

Hatay şairlerinin eserleri umûmiyet itibarile mevziî bir şöhret kazanmış olmakla beraber bu yazılardan bazıları şöhret bulup İstanbulda bile tanınmıştı. Mesela « Sadık » efendinin :

« Mekremetlu yazılırmı bize ey kilkidebir ?»

mısramı ihtiva eden meşhur terkibi bendi gibi... Mamafi İstanbulun ve sair Türk memleketlerinin meçhulü olan XIX uncu asır Hatay şairleri Hataya yakın vilâyetlerde haylice meşhurdu.

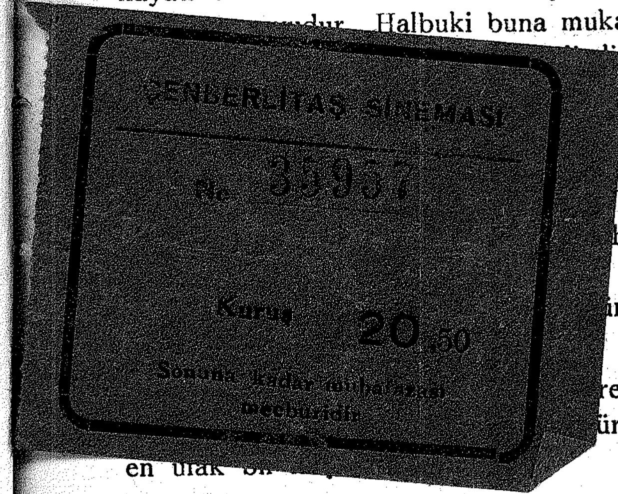
* * *

XIX uncu asır Hatay şairlerinin mufassal Hatay tarihi ve Hatay davasınaki rolü:

Mufassal Hatay Tarihi vücude getirilmesine saik olan Hatay davası şu büyük ve millî tezi ileri sürüyor :

« Hatay her bakımdan Türktür. » Bu tezin ilim aleminde müdafaasını yapan Mufassal Hatay Tarihi diğer cildlerinde kemiyet bakımından Hatay ekseriyetinin Türk olduğunu ispata çalışmıştır. Bu cildimizde keyfiyet bakımından da Hatayın Türk olduğunu ispat etmiş oluyoruz. İşte bu ciltte eserlerini sunduğumuz XIX uncu asır Hatay şairleri bu tezin canlı bir misalıdır. Bunlar divanları ve mecmuaları ile büyük Türk divan edebiyatının bir sahifesini teşkil ediyorlar ki Hataydaki kültür

hayatı da umumî Türk kültür hayatının mütem-
...dur. Halbuki buna mukabil diğer
...anlarında
...ay şairleri
...bir şair ne
...ların irtibat
...biyatlarına
...hife teşkil
... halde Ha-
...ürk kültürü
...er dükkân
...ür pazarında
en ufak ...

İşte bu bakımdan Mufassal Hatay Tarihinin diğer ciltleri arasına karışan üçüncü cildimizde de Hatay davasının umumî tezinde rolünü oynamış oluyor.

Vazifesini diğer ciltlerden daha aşağı yapmamış olursa kendini bahtiyar addeder.

Sadık Efendi :

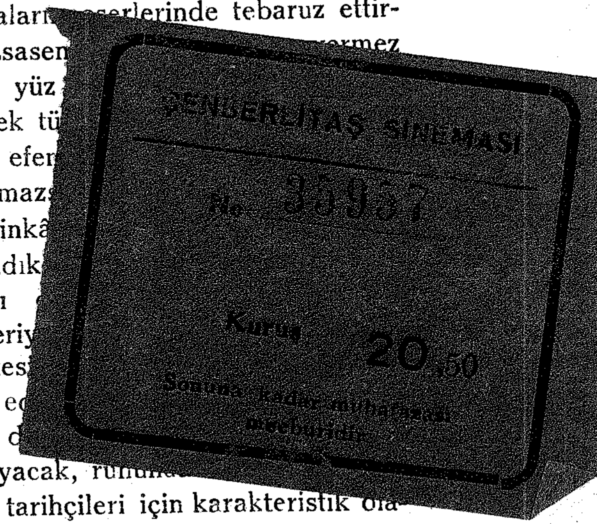
Hayatı : 1788 de Antakyada doğan ve 1828 de pederi Ahmet efendinin vefatile yerine Müftü olan Sadık efendi uzun müddet Antakya Müftülüğünde bulunarak hemen daima Antakyada kal mıştır.

İlmiye mesleğine intisap eden ve genç yaşında büyük istidat gösteren Sadık efendi okumağa çok hevesli idi. O sırada devrin meşhur alimlerinden Şirvani İsmail efendi hicaza giderken Antakyaya da uğramıştır.Sadık efendi,bu âlimi bir sene babasının konağında misafir ederek ertesi sene beraber hicaza götürmüştür. İşte bir sene içinde Sadık efendinin Şirvaniden Türk kültürünün klasik malumatını iyice öğrendiği anlaşılıyor. Müftü Sadık efendi de 17 inci asır şairlerinden Şeyhulislâm Yahya efendi gibi fırsat düştükçe, hatta resmi mesaisi esnasında bir takım tuhaflıklar ve hazır cevaplıklar yapmış. Şairin bu yoldaki bir çok zarif vak'aları ve nükteleri Antakyalıların hafızasında yaşamaktadır. (2) Fakat icabında ciddiyeti ve bilhassa cesareti medeniyesi meşhur olan Sadık efendi 1860 da Antakyada ölmüştür.

Edebî mevkii ve eserleri :

Aşağıda bahsedeceğimiz (Tercii bent) ile İstanbul da bile şöhret kazanan Sadık efendinin

şiirlerinde Sünbül zade Vehbi, Keçeci zade İzzet molla ve Enderunî Vasıfın yer yer tesirlerini görüyoruz. yazılarında lâfız san'atları yapmağa heves eden ve tasannulara ehemmiyet veren bu Antakyalı şair, 19.ncu asırdaki Türk divan edebiyatının umumî vesikaları ... eserlerinde tebaruz ettirmiş oluyordu. Esasen ... ermez olan ve zevale yüz ... divan edebiyatı tek tü... yordu. İşte Sadık efen... gelenlerden sayılmaz... bir şair olduğu da inkâ... mahlasını alan Sadık... biyatı üstadlarını ... noktadan daha ileri... yalı bu şairde tes... siyet.dehaya meyl e... ihtiyarlamış olan d... ğini şuurunda duyacak, ruhun... na karşı,edebiyat tarihçileri için karakteristik olabilecek bazı aksülâmeller uyanacaktı.

İşte 19uncu asır Türk edebiyatının dâhîliğe yaklaşan şahsiyyetlerinde gördüğümüz bu aksülâmellere Sadık efendinin eserlerinde tasadüf edyiyoruz. Gayri matbu divanı, 20 Cüz kur-an tefsiri ve hafızalarda yaşayan darbı mesel hükmüne geçen buluşları, Sadık efendinin belli başlı eserlerini teşkil eder.

Sadık efendinin meşhur tercii bendinde intihap edeceğimiz şu parçayı görmeden evvel bu

manzumenin yazılmasını icabettiren hadiseyi hülâsa edelim :

Halep valisi, Sadık efendi ile diğer bir zata müşterek bir mektup göndererek onlara mekremetlû diye hitap etmiştır. Bu ünvanı kendisine küçük gören Sadık efendi, halep mektupçusuna cevap olarak meşhur tercii bendini yazup göndererek o zaman için padişahı temsil eden valiye karşı büyük bir cesareti medeniye göstermiştir. Vali de hatasını anlayarak bir kaza Müftüsünün bu cür'etını haksız bir gururla cezalandırmak cihetine gitti. Fakat müftü Sadık efendi bilahere merkezce affedildi.

Tercii bentden :

Müşterek mekremeti istemeyiz, arederiz
Arımızdan bu gelen kağıdı inkâr ederiz
Şairiz hazımamız yok hemen iş'ar ederiz
Hakkımız hürmet iken lâyık olurmu tağyir
Mekremetlû yazılır mı bize ey kilkidebir

Sadık efendinin tercii bendinden aşağıda zikeredeceğimiz diğer bir parça da Antakyalı şairin başka bir bir medenî cesaretini gösteren bir fahriyesi demektır.

Sadık efendi, bir gün ikinci Mahmut tarafından gelen bir fermana kendi dinî kanaatlarına uygun görmeyerek kaza meclisi idaresinde alenen muhalefet etmiştir. O sırada Halep valisi olan âmiri kendisini azlettikten başka hadiseyi ikinci Mahmuta bildirmiştir. Müfütnün şiddetle tecziyesi emri beklenirken mağrur ve zalim padişah nasılsa Sadık efendinin bu cesaretini de begenmiş ve kendisine müftülüğü iade etmiştir. İşte böyle bir hadise atlatmış olan Sadık efendinin tercii bendinde şu manidar parçayı da görüyoruz :

Halkatebliğ ile fermanı şehi kevneyni
Vüzerayi şehi dünyaya şebihiz ayni
Olmuşuz şer'ide fetvayi buyurmakta vezir
Mekremetlû yazılır mı bize ey kilkidebir

Bu hareketile çok kuvvetli bir şahsiyete malik olduğunu bize isbat eden Sadık efendi, eğer İstanbuda bulunupta bu kuvvetli karekterini görgü ve bilgilerile daha fazla inkişaf ettirmiş olsaydı, hiç şüphesiz bize daha başka türlü bir çehre ile görünürdü. Divan edebiyatının kifayetsizliğini, karakteristik aksülâmellerle yazılarında gösteren, yukarıda arzettiğimiz türk edebiyatçıları safında muhakkak Sadık efendiye de ras gelirdik.

Tercii bendi meşhur

Resmi ünvanı mekâtibi cedidi tahrir,
Arazi rütbeye nisbetle olunmuş tasvir
Yine haysiyeti zatiye olunmaz tenkir
Hakkı haysiyetimizden eğer oldunsa habır
Mekremetlû yazılırımı bize, ey kilkidebir ?.

Öyle bir sade müderris değiliz nihririz;
Ağ sakallu hocayız, ilmü hünerde piriz.
Aklü nakli biliriz, muktedirüttefsiriz;
Yazmışız hazreti Kur'ana mufassal tefsir;
Mekremetlû yazılır mı bize, ey kilkidedir ?!..

Halka tebliğ ile fermanı Şehi kevneyni,
Vüzerayi şehi dünyaya şebihiz ayni
Emrü nehyeyleyerek faslederiz mabeyni.
Olmuşuz şer'ide, fetvaya buyurmakta vezir.
Mekremetlû yazılır mı bize, ey kilkidebir ? !..

Etmişiz nîçe makamatı ulûmu tahkik,
Şerhi izahı mezayaya havaşî talik;
Hasılı, varid olup hazreti Haktan tevfik,
Olmuşuz devleti İlmiyei ülyada müşir.
Mekremetlû yazılır mı bize, ey kilkidebir ? !..

Biz bu devlette, cevahir gibi kıymetlu idik,
Nezdi erbabı fezailde faziletli idik;
İmdi bu rağbet ile ne şiirde himmetlu idik ;
Haliya evci fazilette iken bitaksir..
Mekremetlû yazılır mı bize, ey kilikidebir ?!..

Bizdeki sıhhatı aslü nesebü şi'rü edeb,
İffetü sıdku dirayet, geri dursunlar hep;
Etmişiz gayreti diniye ile ilmi taleb;
Kavlimiz, tabekıyamet turuki dine gafir.
Mekremetlû yazılır mı bize, ey kilkidebir ?!..

Enbiya varişiyiz, murisimiz fahri rusül,
Rehnümayız, kılavuzlığımız hayri sübül,
Sıdkile tezkiyemiz düzgün olup indeluûl;
Olduk ahkâmı ilâhiye seririnde karir.
Mekremetlû yazılır mı bize, ey kelki debir ?!..

Mekremet, cümle beni Âdeme vermiş mevlâ,
Ki buyurmuş ezelden (Velead kerremnâ')
(Varafa' na) ile fadleblı kılınmış îlâ.
Kadri ikani akayidçe olunsak tevkîr.
Mekremetlû yazılırmı bize, ey kilki debir ?!..

Farkolunmaz mı esatizü telamizi ulûm ?
Kâmil, âsarı kemalinden olurmu mahrum ?
Neşrile kesbi husus ettiğimiz hep malûm,
Ne reva kim, olalım kaydi umumide esir!
Mekremetlû yazılırmı bize, ey kilkidebir ?!..

Endi ünvani faziletten aşağı ülema,
Mekremet kaptı niçe ismi müderris cühelâ;
Kadri resmi ile fahretmemişiz biz aslà
Bizdeki vasf, ilâhile olunsa tâbir.
Mekremetlû yazılırımı bize, ey kilkidebir ?.

Kadrimiz görse idin bezmi müşiranide,
Siyema, haki deri re'feti yezdanide;

Biz de asefleniriz cenbi Süleymanîde,
Arşi Belkisi kemalâti biz ettik teshir.
Mekremetlû yazılır mı bize, ey kilkidebir ?!..

Açalım bahsımızı valii valâ şâne,
Yani ol daveri allâmei kıymetdane,
Bizi tenzili edermi bu yeni ünvane?
Çok eyalette bizi fazlile etmiş teşhir..
Mekremetlû yazılır mı bize, ey kilkidebir ? !..

Müşterek mekremeti istemeyiz ar ederiz.
Arımızdan o gelen kâğıdı, inkâr ederiz;
Şairiz, hazımamız yok hemen iş'ar ederiz,
Hakkımız hürmet iken, lâyık olur mu tağyir?
Mekremetlû yazılır mı bize, ey kilkidebir ? !..

Kâtibi hazreti divanı veliyinniami
Keser elbette senin gibi pürüzlü kalemi.
Sen mekadirce kitabette değilsin acemi,
Yıkılan gönlümüzü eyle bu def'a tamir !
Mekremetlû yazılır mı bize, ey kilkidebir ?!..

Gazel

Döndü çarhım, çarhı gerdun olmadan devran henüz
Kâr-hanem işlenüptür yapmadan dükkân henüz

Ben hatı müşkininin tefsirin etmiştim ezel,
İnmeden arza semadan, âyeti Kur'an henüz.

Ben devayı derdi aşkı, şöyle bilmiş, bulmuşam
Bulmadan eczayı hikmetten eser Lûkman henüz.

Ben o Yusuf çehrenin Yakubıyam, meftunuyem
Çıkmadan çahi ademden, yusufu Ken'an henüz

Ben o canan ile birlik eylemiştim aşkda.
Gelmeden bu heykeli cismiçre Sıdkı, can henüz.

Gazel

Saye salmış bağı hüsne, bir Hüma dır kâkilin
Galiba nurı cemale, mübtelâdır kâhlın,

Zulmeti hayretteyin sevdayı zülfünle veli,
Leylei firkat gibi yekser belâdır kâkilin.

Ey ki, geysûler gehi sevdayı aşkımdır benim,
Tarımar eyler beni, çün bivefadır kâkilin.

Mubemu gözden geçirdim kıssai Leylâyı ben
Aşkı Mecnun suhbetinden ruşinadır kâkelin.

Sıdkı'i dilbestenin tab'ın perişan eyleyen
Dilbera vallâhi hayfa pür cefadır kâkılın.

Gazel

İnlemezdim valihi aşkı cemâl olmasam ah.
A-h çekmezdim eğer muridi hal olmasam ah.

Murgu dil düşmez îdi damı belâyı aşka,
Maili dağdağayi danei hal olmasam ah!

Bende huş olsa sararmazdı bu güna benzim
Potai a-şkda altun gibi kal olmasam ah!

Bakmaz eş'ara, haramolsun o çeşmi cadu,
Maliki· marifeti sihri helâl olmasam ah!

İtibar eyler idi kadrime ebnayi zaman,
Sıdkıya, muteberi ehli kemâl olmasam ah!

Gazel

Canfezan lâli lebi hikmeti ısâ gibice
Li-k zülfû ne yaman, ejderi Musa gibice

Ka-ftan Kafa değin, şöhretü namı vardır'
Li-k pünhan edıyor, kendinin Anka gibice!

Aşıkı Yusufu hüsnolan efedim labud;
Sarılır damenine desti Zeliha gibice.

Okşarım sayesini servi hıramanin kim,
Salınır naz ile, ol kameti bâlâ gibice.

Kaşları fikri ile seyrederek dün gece dil,
Kabekavseyne erer, « Leyletül'esra » gibice.

Danei hali ile Âdemi iğfal ederek
Cenneti köyüne devreyledi, Havva gibice.

Sıdkiya, sen hele bir şairi müstesnasın,
Muttasıl aşki hakikî, sana âlâ gibice.

" Rıza „ nın gazelini tanzir

Tekyei aşkiçre pirim, ha-y huyum ņayi ney,
Vecdiirfan haletile, güftügûyüm vayi vey.

Şeyh Kânun, eyledi tecridi, icra âleme,
Sebzü sürhi dehri, terkettirdi feyzendayi dey.

Çini zülfün, görse mani, safhairuh-sarda
Resmi erzengeneder, berveçhi istihtayi tay.

Sırrı ihyası Mesihin sakii tersa beçe,
Geh şifahile eder tezvik geh imayi mey.

Sıdkiya, ney, mey deyüp nalanü mestoldunsa da
Ruyüleb, gül mül yüzünden eyleme ifşayi şey.

Gazel

Ey kâkili Leylâye, Divane olan gönlüm
Ey şem,i şebaraye, Pervane olan gönlüm!

Yaktım seni aşkımla, Yıktım seni eşkimle
Ey seyli sirişkimle, Virane olan gönlüm!

Ser verse nihayette, Cevlan eder elbette;
Meydanı muhabbette, Merdane olan gönlüm!

Ol yar ile hemdemken, Vaslı ile hurremken;
Esrarına mahremken, Bigâne olan gönlüm!

Şaha, ruhu alında, Ol boydakı hâlinde
Şatranci cemalinde, Ferzane olan gönlüm!

Gazel [1]

Dermanımı kesti, bir Çerkes kölesi kâfir;
Öldürse gerek ahir Ben aşıkı naçarı.

Benzer kıza, oğlana, Şem'ü mehitabana,
Dulehçe bir insana, Bir mevhibei bari.

Mehtabı kamermidir Ya necmi sehermidir?
Leb kelle şekermidir Hayran eder efkârı.

Dursun deyu dilzarlar, Çabuk geçüp ırgarlar;
Pırlanta gibi parlar, Pür nur eder absarı.

(1) Bir ziyafette, erkek kiyafetine geçirilerek hizmet ettirilen bir cariye için söylenmiştir.

Ya bendei tağardır, Ya tiği mücevherdir.
Ya Çerkes hançerdir; Ol gamzei mekkârı.

Tamiri muhafızdan, Bu nükte olup ruşen,
Görmüş, güzer eylerken, Ol mübhem olan yarı.

Gazel

Dehanım, dudi ahı zülfe dıdahe-nktir şimdi,
Duhanım, bahtim asa, sada bir şebre-nktir şimdi.

Dahili emni ağuşun iken ol tıflı nevreste,
Diriğa gamzesi, sercengi pişahe-nktir şimdi.

Yoğiken cevheri ferdi feminde noktaca şekkim,
Heyulâ sureti fehminde aklım, te-nkdir şimdi.

Lûğati fenni derdi şuhi Şirazî şuurile,
Tibai tab'ı Sıdki, nüshai ferhe-nkdir şimdi.

Gazel

Potai aşkında cismim derdile zer re-nktir,
Li-k, kalbim haki âlam içre kâni ze-nktir.

Tiri ahım, ol dili birahmine kâr eylemez,
Galiba hem madeni pola-ddır, ya se-nktir.

Bezmi aşkında meyi hicranını nuş etmişem
Ahü efganım şaha, bu bezme bir ahe-nktir.

Kasdeder mevci sirişkim bahrile bahsetmeye,
Çıksa ger hasmı vezaiften muradı ce-nktir.

Şimdi Sıdki, hocai remzi lûğati derdü gam,
Kıl tetebbü tab'ını gör nüshai ferhe-nktir.

Murabba

Sundu bana sakii humarı aşk,
Dolu dolu badei esrarı aşk,
Bilmez iken nidüğün asarı aşk
Aldı beni, haleti düşvarı aşk.

Girdi gönül bir sanemin dinine,
Taptı anın sureti renginine,
Piri muğanın uyup ayinine,
Kıldı siyah zülfünü zünnarı aşk,

Gerçi zelilim değilim lâyıkın
Aşk veli hil'âtidir halikin,
Aşıkınam, aşıkınam aşıkın,
Kâfir olur eyleyen inkârı aşk.

Sanma erer aşka, heveskâr olan
Kisesi pürdirhemü dinar olan
Etmeli ey hoca hiridar olan
Nakdi dili can ile pazarı aşk.

Aşk ne yaman hal imiş eyvah meded!
Muhrik imiş, müşkül imiş ah meded!

Kalmadı sabrım, meded allâh meded!
Yaktı tutuşturdu beni nari aşk.

A-şkdurur tası dili çinleten ..
A-şkdurur sineleri inleten ..
Sıdkiyi gâh ebsem edüp dinleten;
Velvelei, gulgulei zari aşk.

Urgundur, şahi celâlin gönül,
Durgundur, mahi cemalin gönül,
Yorgundur, rahi visalin gönül,
Dur şed ez kafile salârı aşk.

Haleb valisine, Antakya ahvalini
Musavvır bir şikâyetname :

Ey valiyinniami bihemta,
Sadefi de-hrde dürri yakta!

Gelmemiştir Halebi Şehbaye
Sen gibi valii vâlâ maye.

Ki edem a-rz harab ahvalim
Ola rehya-b husul amalim.

Sizi tasdi olur itnab etsem
Cümlei derdimi i'rab etsem

Arife remzü işaret kâfi;
Umaram derde devayi şafi.

Hayli müddet bir alay âdemler;
Meclisi memlekete mülzemler.

Şer'i hem meclisi gasbetmişler,
Kuvvei kahire kesbetmişler.

Müteallikleri mahmî, mesrur:
Sairi hasirü horu mağdur,

Kime arzetsin ahali hali?
Gitse de ırzu vekarı, malı.

Fukara ah edüp ağlar, inler;
Arzıhalı kim okur, kim dinler?!...

Meclisin gadri olunsa ilâm,
Yine meclisten olur istilâm.

Kizbe pek çok hucecü mazbatalar.
Halebi aldatacak mağlatalar.

Arada gadrü himayet pek çok;
Nefi'miri edevatı hiç yok.

Malı miriye zararlar vafir;
Anları söylemeye kim kadir?

Söyleyenler olur ahir meyus
Mutazarrır, müteellim, menhus.

Naibi belde begayet cahil,
Menheci şer'i kazadan gafil.

Akça almaktadır ancak nazarı,
Olmayup batılü haktan haberi.

Çok uzar onları tebyin etmek,
Her şeyi başkaca tayin etmek.

Kendi ahvalimi de hatmedemem
Rehi şekvaya açıktan gidemem.

Şerlerinden ederim havfu hazer,
Edeyim remzü işaretle güzer.

Daima hürmet eder sınfı kibar
Bu duacılarına bilizhar.

Olurum mazharı ihsa-nları,
Naibi vacibei şa-nları.

Görüp ol nimetimi hüssadım.
Çekemezlikler ederler daim.

Şeceri nimetimi taşlarlar,
Hiyelü melânete başlarlar.

Eski adetleri baakdi vifak,
Yeni valilere hakkımda nifak.

Birisi etmedi isga illâ
Mısır seraskeri malûm paşa.

O dahi hürmet ederdi evvel
Lik, oldum giderek müsteskel.

Uymadan çünkü onun meşrebine,
Hakkı devlette olan mezhebine.

İstedi devlete hain olayım,
Kalbü kalıpla mübayin olayım.

Anladı sunumu sûrî idüğin
Tav'ımi emri zarurî idüğin.

Bir taraftan dahi sınfı hüssad,
Ederek arada ilkayı fesad.

Beni sürdürdüler ol paşaye,
İki yıl müddet ile Akkâye

Başka bir cürmümü hâla bilmem,
Hasbiyallahü ve nimelekrem.

Kaldım avare yiğirmi yedi mah,
Ruzi şeb eyleyerek giryevü ah.

Harbı gavgada dahi anda idim.
Bikesü hairi efkende idim.

Sabredüp bunca hasarı mihane,
Avdet ettimse de ahir vatana.

Ehlü evladımı giryan buldum;
Cümle emlâkimi viran buldum.

Satup emlâkimin âlâlarını,
Dahi vafir tühaf eşyalarımı.

Ödedim borcumu ol esnade,
Oldum ol dağdağaden âzade.

Gerçi servetle çıkuptur adim,
Li-k, masraftan ekal iradım

Borç edüp harc ederek menfada,
Olarak faciai belvade ..

İltiyam eylemez aslâ yarem
Rabtı taksi-ttir ancak çerem.

Malü mevcudumu satsam şimdi,
Nedeyim emri maaşi imdi?

Nakzi emlâk ile mağbun oldum,
Ki maişette katı dun oldum.

Çünkü eksildi refahı irad,
Li-k, olmakta masarıf müzdad.

İki, üç yıldır olup kahtı harir,
Borca battım yine bilmem tadbir.

Nedeyim? cerri sual eyleyemem,

Kimseye şekvei hal eyleyemem.

Başka bir nev'i maaşim yoktur,
Şühreti servetim amma çoktur.

Kaldı her veçhile muhtarane,
İşim allahu azimüşşane.

Süleyman Refet Paşanın gazelini tastir.

Çok surete girdim, geleli nami Cihane seyri seferane.
Asarı tağayyür çıkar elbette ayane. Bir tavri yeğâne.

Bir muridi yekta isede cevheri cismim, Ayinei resmim,
Bin hey'ete koydu beni evdaî zamane, Berveçhi amane.

Mersuli cehil sal olali nushai aksim, Mechul idi emrim,
Meyletti kuvayi bedenim zafı nihane, Tab'ı beşerane.

Fehmetmez idim farikai şeybü şebabı, Bilmezdim o babı.
Üstadı herem başladı tefsirü beyane, İzahı nihane.

Ben resmi ubudiyete karşı neler ettim, Pek aşuru gittim.
Hengâmi hadasete uyup nefsi yamane, Yazık o avanel..

Bisya-rdır asamim o değlüki hacilim, Mağbunu alilim.
Kadir değilim olmağa bir lâhza lisane, Yok üzrü behane.

Bildim ki bütün işlediğim cürmü hatadır, Afatı havadır.
Sermayei ümrü güzeran etti ziyane, Nutkum hezeyane.

Şayestei tahsin olacak bir amelim yok, Gayet günahım çok.
Kaldı işim allâhu azimişşane. Ol vasiülihsane.

Lâ'le, bu siyah boncuğu hallettin efendim, Zu'mumce beğendim
Tastiri gazeldir deyerek biedebane, Hem mütezirane.

Antakyada ilk çekilen asker kurası için kaside ve tarih :

Eey şahı iklimü hüda,	Seraskeri rüsli huda!
Sallâ aleykellâhu, ya	Mencae mansurülliva !
Hamil hilâfet hizmetin,	Hamî mehammi milletin;
Hâlâ emiri ümmetin,	Abdülmecidhan padişa
Ruşen sana her haleti,	Pes gayre nisbet midhati;
Zılliyeti ehliyeti :	«Keşşemsifivastissema»
Sıddiki ekber mankibet,	Farûku tahti madelet;
Osmanii Haydar sıfat,	Maliki ridvanı rıza
Ol padişahi bibedel,	İlham ile eyler amel;
Her taba her tabi güzel,	Aklen ve şeran mükteda.
Bir kutbu raz agâhıdır,	Hakka veliyüllahdır,
Gavsi meded dergâhıdır,	Millet nevazü mülteca.
Mâhza hulusi niyeti,	İhya eder her milleti;
Reyi ricali devleti,	Her şeyde müstahsen beca.
Esrarı talimata bak,	Asarı tânzimata bak;
Envarı tevfikata bak,	Mahza keramet biriya.
Ezcümle asker kur'ası,	İslâma nusrat şer'asi;
İlhamı hak meşruası,	Tefsiri takdiri huda.
Tanzimi millet nazmi din,	Ruşen betevfiki rehin.
Evvel sadaretle güzin,	Sani meşihatle ziya.
Malikmi eslafı hele,	Bir böyle sadri azama ?
Tedbiri kâfi âleme,	Yektayi rüşdü ihtida.
Varmi Reşid Paşa gibi,	Tabı düvel müstev'ibi,
Melhû-z her ruzü şebi,	Tervici millet cabeca.
Verseydi bu hurşid eser,	Bir ka-ç yıl ol sadre fer,
On kat bulurdu her hüner,	Erkânımız neşvü nüma'
Elhamdülillâh salbesal,	Bulmakta millet hüsnühal,
Versün kadimi lâyezal,	Bu şahü bu sadra baka.

Hem Şeyhülislâm hazreti,	Fetvayi millet hücceti;
Hakkın büyük bir nimeti,	Allâmei Numan lika.
Ol arifı hikmet şiar,	Bir kutbu hasiyet medar;
İlmetsünimdi iftihar,	Bulmuştur evci itilâ.
Melhuz makulât ile,	Mahfu-z menkulat, ile
Hüsrev o bir mirkat ile,	Etmez fezane irtika.
Gel hikmetülâyni gider,	Al ayni hikmetten eser.
Fetva penahi pür hüner,	İmzakeşi lûtfü ata.
Ser askeri nusrat alem,	Ol hazreti Rüstem şiyem,
Düşmanı efrencü Acem,	Leysi veğa, seyfi gaza.
Sırrı Muhammetle Ali	İsminde olmuş münceli,
İsminde vardır medhali,	Sırrı tefe'üldür bu ya.
Sadrı muazzam übbehet,	Bedri Süreyya mankibet;
Ayni ulûmi mahmedet,	Alihimem, Haydar lika.
Hakka sipehsâlârıdin,	Tevfiki rabbilâlemin;
Binnasrı velfethilmübin,	Olsun müeyyed daima.
Düsturu orduyu Arab,	Hâlâ müşi müntehab.
Ol hayreti Asef edeb,	Nuri bilâdi enbiya.
Rükni rekini askeri,	Yümni emini yaveri,
Meydanı savlet Haydari,	Sammamı nasriyülcelâ.
Geldi ahali fe-vec fe-vc,	Tav'an birlikti mev-c me-c;
Herkes bilindi ferdü zevç,	Kaf ehli durdu bir yana.
Bazıları şan aldılar,	Evlâdı sultan oldular,
Bibaht olanlar kaldılar,	Vareste hali sureta.
Hıfzı hukuki millete,	Asker gerektir devlete,
Haktan şirayi cennete,	Emvalüenfüstür baha.
Sıdku hulûsum devlete,	Şevki hususum millete
Talibtir anlar hizmete,	Bakura'i kısmet feza.
Ben pir isem anlar civan,	Bir kura' çektim ezcinan,
Kuramde çıktı her zaman,	Abdülmecid hane dua.

Manaca sundum torbaya,Tari-h çıktı kura'ye;
Yümnolsun Antakiyeye, Bu kurai adlihtiva!...»

Rusya muharebesine musanna ve bedi tarih :

Neşkürullahallazi ebda hafiyyâtişşüum,
Oldu şeh Abdülmecidin yümni ahdi runümun.
Yümni ahdi vakiatından biri bu lû-tf kim,
Ru-s veş düşmanı dinolmaktadır şimdi zebun.
Sabika bermuktezayı vakti hal ol bicdeb
Buldu fırsat, eyledi etvarını hadden fuzun.
Zıddı istiklâli hükmi devlete, halkıştı pes
Eyledi «Eflak»ü «Buğdan»ı pezirayi ruhun.
Dinü devlet manii bir kaç mesail sevk olup
Nakzi ahdetti, çıkardı, hilekâri bir oyun
Sevkolundu, rahı insafı düvelce gitmedi,
Oldu kurnazlıkla kâfir, çiftelu ester harun.
Verdi islâm padişahı seyfile kat'î cevab,
Şeyhulislâm böyle ifta eyledi vafkalmülun
Cenge, orduyu hümayunlar kuruldu subesu,
Adiyat etti teadi, safinat etti sufun.
Geldi bir rağbet kulubi muminine öylekim
Görmemiş bir böyle rağbet çeşmi âsarü kurun.
Malü canın, nazlı evladın cihade verdi halk,
Kalmadı dillerde kaydi hubbi emvalü benum.
Vüs'ü değlü nefsü malın etmeyen bunda feda,
Kaliban işlâm ise kalben münafık farmasun.
Dari dünyade bir oğlum var, bihamdillah anı,
Yüz gödüllü askere yüzbaşı verdim ezderun.
Zâdegâni beldeye bir nev'i tergib oldu bu
Ettiler cengü cihade cümleten meylü rükun.

Hizmet etti kuvveti tab'ında dinü devlete,
Kenzi tahtela-rştan bir tuhfei iksi-r gûn.
Söyledim ol şahi bbihemtaye, bihemta sühan,
Duymamış esma' mislin, görmemiş şibhin uyun.
Beyti vahidden yüzaltmış dört ola tarihi tam
Tıbkola Abdülmecid adadına cem'an yekûn.
İltizam ettim fakat ol değlu tarih olmasın
Anda bir yekten ziyade var tevarihi fünun.
Çünkü her mısra hurufen diğerin bir aynidir,
Lâyüad tari-hler var olduğun anlar futun.
Çoktur evsafı huruf içre cihati camia;
Ol cihetlerle hisabetmek dahi gayet uzun.
« Cenge baş kaldırdı muskov, ulu mel'unü elim »
«Kıldı Şah Abdülmecit ol kavmi,levmen sernigûn.»
Tal'atidir, nuri bahşi kalbi islâm, ol şehin,
Kametidir, milleti beyzaye nuranî sütun.
Dinü devlet melcei, hakka veliyyüllâhtır,
Saysalar çoktur keramatı, değildir bir, beş, on.
Ruşen oldu sırrı zilliyet bu zıllullâh-da,
Sayei adlinde âlem buldu aramü sükûn.
Vakıfı esrarı devlet olmayanlardan biraz,
Sohtai napuhteler icrayi cünun.
Avni hakla şevketi şahaneyi gördükte Rus,
İmparator eyler elbet sulha dair Pancorun.
Olvakit erkânı devlet ahzedüp şer'i cevab,
Hazreti fetva penahidir : yekûnu lâyekûn.
Kaleyi, topu şehinşahî yıkup viran eder,
Yapsalarda kalei Kaf üzre ahenden husun.
Satveti islâmı, ey Muskovlu, inkâr ettiniz..
Fenhezemtum sümme akrartum ve entum teşhedun.

Hazreti Abdülmecidin kahrını bilmezdiniz,
Kad alimtum bilveğa, malem tekûnu tâlemun.
Çok kılıç çaldı mülûki âli Osman, sizlere,
Dersiniz fırsat bulup: « inna biküllin kâfirun. »
Pek çetin gelmiş bu şahın cengi Muskovulara,
Vakia vaki değil bir öyle şey, hayli sünun.
Bizce ol bir hurde savlettir o gün islâ-mdan,
Vakti gelsün olsun orduğehleri deryayı hun
Pençe saldı heybeti Abdülmecid han anlara,
Olsun ol Haydar şiyem şehbazı afetten masun
Abdi sadık bir dua beyti dahi eyler devam,
Nüktei beytin rumuzun fehmeder ehli derun,
Hırzı olsun, nüshai Fallâhu hayrun hafizan,
Vafkı olsun, her muradınca müfadi Kâfü Nûn !

Antakya Müftülüğüne.
Tayini münasebetile teşekkür kasidesi :

Ya ilâhelhalki, ya rabbelalâ, Mâekremek :
Kad alâ Sultanuna fevkalâde, veşşükrü lek :
Şü-krkim, bir Padişahi binazire malikiz,
Görmemiştir ahdi adli mislin edvarı felek.
Cülli adabi hilâfetle şuruti saltanet,
Bu şehi yektada vazihtir, ne hacet söylemek.
Haymei valayi millettir, du desti himmeti,
Hüsnü endamı hümayunu, ona nurdan direk.
Şu-krkim, ilhamı rabbanî mülâzim kalbine
Yoktur emrü nehyinin hüsnünde haşa reybüşek.
Allâh allâh, bu Nizamülmülk, bu rüşdü hudâ,
Sı-dkdır bu ahdı adle, ahdi Mihdidir demek.
Ukde olmuştu dili piraneye hayli zaman,

Kim niçün gâzi okunmaz bu şehi şibhi melek ?
Gûş edince hutbada gaziliğin şükreyledim.
Şad olup bir tatlu tatlu ağladım ikmaledek
Şu-krkim tevfiki hak olmuş refiki daima,
Kalbi islâmın ukudı şiddetin etmekte fek,
Şü-krkim bildirdi haddin Rusa, seyfi satveti.
Pek tecavüz eylemişti haddini şaşkın köpek.
İttifak etti bizimle devleteyni ümdeteyn
İmdi Rusun bu inadı pek akılsızlık demek.
Payitahtın vermemek isterse şimdi devlete,
Ahdi Fatih milkin ita eylesün öpsün etek.
Ol Balıkçı devleti bahri belâya düştü kim
Kendüsin saydetti kurmuş olduğu dâmi şebek,
Şu-kr kim bundn mukaddem söylemiştim bir kasid,
Andaki bir beyti tarihe reva muciz demek.
Şü-kr kim nazmettiğim tarihi nusrat nushası
Bir hüma oldu erişti hakipayi şahadek.
Ehli irfane hüveydadır ayarı danişim,
Böylece tari-h tertibe tesaddidir mehak.
Bahri irfan içre bir mahi denür ol beyteli-k,
Hakipaye nisbeti : «beynessemaü vessemek.
Ol şehi danayi bihemtaye arzı marifet,
Afitabe arzı nur etmekçe; yıldızlı böçek.
Ol biz Ankayi azîmi kafi kudret Padişah,
Ben bir edna, bicenahu bimeded, âciz sinek.
Gevheri şehvar imiş nazmımki olmuş şehpesend
Hasıl olmuş dilde izmar ettiğim mahfi dilek.
Meclisi valâde Antakiye fetvası ile,
Bir münasibçe maaş olmuş müfadi naklü sak.
Şü-kr kim ol hizmeti ilmiye kadri bahsolup,

Olmadı zayi, ulûme, çektiğim pek çok emek.
İhtiyacım da kerametle olup malûmu sah,
Eylemiş zammı tasadduk koymamış iftayi tek.
Sen de ey Sıdki o beyti koyma müfred şü-kr kıl
Hizmet et sanisini dergâhi Dara cahe çek.
« Şü-kr kim oldu müeyyed silki şeh Abdülmecid.»
«Milki Rus oldu muhedded cemi külli şaştı pek.»
Beyti evvelde yüz altmış dört idi târihi tam,
Beyti sanide yüz altmış dört dahi olmak gerek.
Vardır anlarda tevarihi diğer, lâkin edeb,
Padişahin namı namısın tecavüz etmemek.
Her birinde bastolan elkabı cedvel menheci,
Diğerinde ba-st kabildir hesabet, kılma şek.
Padişahın bir huzuru manevisidir makam,
muktezasıdır kelâmı, kasrü icaz eylemek.
Bu huzuru padişahîde teeddüb eyleyüp,
Lûtfü ihsanın niyazetmek dua etmek gerek.
Bir dua gûyim ki me'suratı virdeyler lisan
Sıdkü ihlâs üzre « amin »der refik olmuş yürek.
Yarab; ol sultanı dini muminine lû-tf kıl,
Şerrü şuri eylesün ruyi zeminden mahvü hak.
Her yüz altmış dört olunca ömrü yarab ba-hş kıl
Bir yüz altmış dört dahi made-m devreyler felek.

Antakya habibinneccar Camiinin hafızına tarih :

Himmeti sahibi « yasin » in olunmaz inkâr,
Eder elbette şefaat bize bahakkı civar.
Aktı havzı dili Sıdkiye bu mısra tarih;
« Oldu pakize bina havzı habibinneccar. »

Antakya Habibinneccar camii tamirine tarih:

Şerefi ahdi Mecidi hasenatından olup
Buldu bu camii valâyü kadim ahsen hal.
Dedi tecdidine tarihi du mısra Sıdki
Lâfzü manaya deva, ruyi dilârayı cemal.
Cemii sahibi « Yasin » Habibinneccar,
Eskiden ekberü adel yapılup buldu kemal,

Ferik Ahmet Paşanın oğluna doğum tarihi :

Paşayı valâ cahi, hak Kıldı bekâmü bermurad;
Verdi mehi mevlûde bir Ferzendi pakize fuad.
Fahri ferikanifeham, Halâ Haleb mevki makâm,
Etsun ana rabbülenam, Cahi müşiriyetle şad
Esma semaden inmesi, Tari-feyler herkesi;
Esrarı sima nüktesi. Hem Ahmed olmak ana ad.
Ol hazretin medhin eğer yazmak dilersen serteser,
İfaden evvel ey püser, Kalmaz devatında midad.
Evdaı vaktin valihi, vazetti tarihi behiy ;
(Mahmu-d Galib bey Zehi Mehdi vucuda zibibidad.)

Yahya efendi :

Hayatı : Yahya efendi, Antakyanın zengin ve kibar ailelerinden birine mensuptur. Ailesi müvekketen ticaret için Şamda bulunduğu sırada orada dünyaya geldi; (1823).

Bir kaç sene sonra, ailesile beraber Antakyaya gelen Yahya efendi, ilk tahsilini burada yaptı. Yiğirmi yaşlarında, Antakya medresesinden icazet alan Yahya efendi, genç yaşında, muhitinde büyük bir şöhret kazandı. Zekası, natıkası ve nekli ilimlere vükûfu sayesinde herkesin mahabhetini celbediyordu. Fakat bu haller rakiplerinin kıskançlığını celbettiği için aleyhinde müthiş dedikodular yapmağa koyuldular. Bundan müteessir olan genç şair 1853 te, va tanını terkederek Şama gitmeğe mecbur oldu. Bu vesile ile Şam medreselerinde tahsilini ilerletmek istiyordu.

O sıralarda müşir Arif paşa Şam valisi bulunuyordu. Genç şairin Şam valisine, o devrin usulunca takdim ettiği bir kasidede bilhassa şu beyit çok beğenilmişti .

İsm urdu bülendi Arabistane gelüp.
Gün gibi şamı sabah eyledi Arif paşa.
Hicri 1271

Bunun üzerine Arif paşanın Antakyalı genç şairi divan kitabetine aldığını görüyoruz. Çok geçmeden Yahya efendi Siverek kaymakamlığına tayin ediliyor; (1954). Fakat Antakyalı şairin bu yeni vazifeden memnun olmadığını anlıyoruz :

Ser var koyuna gir severek yari belinden,
Kalsun mu kuzum hicrile Yahya Siverekte.

Fakat küçük bir kasabada yalnızlıktan şikâyet eden Yahya efendi, burada çok kalmayarak İstanbula gitti.Orada çok kalmamakla beraber merkezi hükûmetin ilim muhitleri, görgü ve bilgisini hayli inkişaf ettirdi.

İstanbuldan Antakyaya avdetinde, evvela Fetva eminliğine, daha sonra da, o zamanın münevverleri için gâyei hayal olan Müftülüğe yükseldi.

Hicrî 1291 tarihinde Yahya efendi, sadrıazam Rüştü paşa ile Hicaza gittiğini görüyoruz O sıralarda Hicazda büyük bir şöhret kazanmış olan Dahlan den (kıraatı seb'a) ve (kütübüsitte) ye izin alarak yine vatanına avdet etti. Artık Yahya efendinin ilmi de, şöhreti de haddi kemale ermiş bulunuyordu,

Hicrî 1300 tarihlerinde tekrar Şama giden Yahya efendi, Vali Naşid paşanın teveccühünü kazanarak bir müddet Şam maarif müdürlüğünde bulunmuştur. Şamdan Antakyaya avdetinde Yahya efendinin o zamanın devlet adamları tarafından tanınarak hayli teveccüh kazandığı anlaşılıyor. O sıralarda (Biladi hamsei mevleviyye tefahüresi) ikinci ve üçüncü nişanlarını almış gerek Şamda ve gerekse İstanbulda hayli senpati yaratmış bulunuyordu.

Nihayet, hicrî 1314 senesinde Antakyada Vefat etti. küçük kardeşi Sami efendi ta-

rafından vefatına söylenen tarih şudur :

Göçtü cihandan buldu cinanı ;
Erbabı fazlın bir serbülendi.
Fazlı kemalin gânidi Hakka ;
Amma ne çare öldü tükendi
Hasretle Sami tarih yazdı,
Terketti kevni Yahya efendi.

* * *

Edebi şahsiyati:

Kuvvetli bir şair olan Yahya efendi divan edebiyatının her nevinden yazı yazmış ve muvaffak olmuştur. Eserlerinde divan edebiyatı üstadlarının tesirleri vazihen görülür. Meselâ şu gazelinde Fuzûlinin bıraktığı tesire bakınız :

Bir dem beni ağyarına yar eyleme yarap
Mehcürii yar ile de zar eyleme yarap
Bir lâle ruha meylile şermendeliğimden
Şebnem gibi huygerde izar eyleme yarap

Yahya efendi, hem eski divan edebiyatı şairlerinin em de muasırı olanlharın tesiri altında kalmıştı. Antakyalı şairin şu ikinci parçasında da Ziya paşanın divan edebiyatı vadisinde ki yazılarının tesiri bakınız nekadar barizdir:

Bu perişanlığa zülfünde sabadır bais,
Dilde aşüfteliğe böyle havadır bais;
Kangı hağın gülüsün derdim arardım ağzın,
Bir cevap yokluğuna varsa hayadır bais.

Tertip ve tabedilmemiş olan şiirleri her halde bir divan teşkil edecek derecede mütenevvidir.

Yahya efendi Antakyada bir divan edebiyatı sevenler muhiti yaratmıştı. Anadolunun diğer yakın mıntıkalarında bazı şairler Yahya efendi ile müşaaralar yaparlarmış.

Bu edebî meclislerin birinde Hafızı tahallus eden Antebin meşhur şairi Hasırcızade ile Antakyalı Yahya efendi arasında şöyle bir müşaara yapılmıştı:

Şair Hafız — Hafız, kulunu hıfzeden ol hafızı dana.

Müftü yahya efendi—Yahyayı da hayyeden ol hayyi tuvana.

Gazi Antep ve Antakya gibi iki komşu kasabanın bu iki kuvvetli şairi, arasıra birbirini ziyarete giderlermiş. Bir defasinde Yahya efendi Antepte aylarca müsafir kaldıktan sonra artık Antakyaya dönüyormuş. Hasırcızade, müsafirini oğurlarken, şehir dışarısındaki mezarlıklara kadar vasıl olunca, Yahya efendi, arkadaşına:

« — Artık zahmet buyurmayın »demesi üzerine Hasırcı zadenin, mezarlığı işaret ederek :

« — Hayır, biz mevtalar için buraya kadar geliriz; yahyalar için daha ilerilere gitmemiz icabeder » dediği meşhurdur.

Bir defasında da Hasırcızade, Antakyada Yahya efendiye iadei ziyaret ediyormuş. Antakyalı şair, Antepli müsafirini karşılamak için Atlarını hazırlatır; yola çıkacağı sırada müsafirler ansızın konağa inmişler. İstikbala geç kalmasın-

dan dolayı mahcup olan Yahya efendi, Hasırcızadeye itizar ederken, onun da cevaben:

«—Zaten sizden daha ziyadesini beklemeyiz; bizi müsafiretmeniz kâfidir;» diyerek, kütübü mukaddesede antakyalıların Peyğamberleri bile müsafiretmediklerini ima etmiştir. Yahya efendi ise :

« — Biz müsafir kabul ederiz amma müsafaha etmeyiz». Cevabını vermiştir.

Yahya efendinin en çok beğenilen gazellerinden bir kaç parça alalım :

Münacaat

Bir dem beni ağyarına yar eyleme yarap;
Mehcurii yar ilede zar eyleme yarap !..
Bir lâle ruha meylile şermendeliğimden,
Şebnen gibi huygerde izar eyleme yarap ?.
Kat'eyle elim, riştei esbabı emelden,
Matlab bir iken dilde hezar eyleme yarap !.
Ol neş'e ki mahsulü idi camı elestin,
Encamını mahşerde humar eyleme yarap !
Pervanei nuri ezelîdir dili Yahya;
Duzahte tenin heyzümi nar eyleme yarap !

Gazel

Her katrai eşkim ki akar kan arasında.
Lülü gibidir sübhai mercan arasında.
Olmakta güzellikte o meh Yusufu sani..
Bir rabıtadır can ile canan arasında.
Zülfü siyehinden kesilir mi dili şeyda;

Bir fitne kopar korkarım ihvan arasında.
Fasletmese aralarını hançeri hicran
Gavga uzanırdı ten ile can arasında.
Yahya, benimi buldu heman kâfir zülfü,
Bendeyleyecek bunca müsülman arasında.

Gazel.

Kara sevdaya düşürdün beni ey ma-hlika !
Tarı zülfünle edüp şanı visali ima.
Revişi resmi hıramın, bilürem Şam işidir;
Ya nedir sende âzalim bu kadar istiğna ?
Gerçi Şamî derim, amma sana şumî diyemem,
Nasiyen mihneti aşkı eder iken inba.
Nükliçin bezmi meye peyk arar ehli işret.
Şa-m elmasımıdır gabgabın ey meh acaba ?
Nazmile haddi senasın bulamazsın Yahya,
Eyle ol daveri devrane hemen hayri dua.

Gazel.

Elverdi rinde, piri meyin, girdi bağına;
Hürmet yüzile mey gibi, düştü ayağına·
Duydum ki gûşi ya-r, bu şeb de-rdnak imiş,
Ermiş meğer bu derdi derunim, kulağına.
Çıplak kodu zamane beni, camesiz bu kış,
Geydirdi ber-f, pirihenin bağu rağına.
Nari fira-k sinemi etmişti da-ğ dağ;
Teşbiholunsa sine, seza gülbudağına.
Saf bestedir yesarü yemininde, aşıkan,
Bakmaz o şahı işve, veli solu sağına.
Germabe içreyüz sürüyor, zülfü payına;
Etsem hased acep mi o tasu tarağına.

Ruhsarı yarı görmese Yahya, göz istemez,
Göz ister idi bakmak içün, gül yanağına.

Gazel.

Yine sen yare arzet, yar elinden da-d lâzımsa;
Tekâpu etme gayre, ya-rdan imda-d lâzımsa.
O şahi işvenin, tiği nigâhı hişmi; kâfidir,
Eğer üşşakı katli âm içün, cellâ-d lâzımsa.
Nazargâh eylesün manii fikrim, nakşi renginin;
Hayale, ru-h tasvir eyleyen, Behza-d lâzımsa.
Dehani yarı telmih et, sübuti cevheri ferde,
Bu bahsi tenki, ehli hikmete ira-d lâzımsa.
O şuhun çeşmi cadusun görüp, meşki nigâh etsün
Füsuni işvede hubane, bir üsta-d lâzımsa,
Kifayet eylemezmi, tişei ahi sehergâhım ?
Emeller kû-hsarın açmağa, Ferha-d lâzımsa
Elin al, öp ayağın, tut sözün, piri meyin Yahya,
Tariki feyzi aşkı bulmağa, irşa-d lâzımsa

Gazel.

Saba, gönlüm şemimi kâkili yare havadar et,
Garibi binevayı, nimeti hüsne sezavar et.
Nesi-m, halı müşkininle tatiri dimağ etsün,
Gönül, mansuru aşkındır, kemendi zülfe berdar et.
Niçün pünhan tutarsın razı aşkı ey peri benden
Bana mühfî değildir, ister ikrar ister inkâr et,
Cihanı tire etti, dudi ahi hasreti halin..
Biraz tenviri bezmi ehli aşka arzı didar et.
Benim derdi derunum arzeder bir yari garım yok;
Heman eş'ar ile canane Yahya halin iş'ar et.

Gazel.

Bu perişanlığa zülfünde sabadır bais,
Dilde aşüfteliğe böyle hayadır bais.
Hangi bağın gülüsün aradım ağzın;
Bir cevap yokluğuna varsa hayadır bais.
Suzi aşkatar o mehru soudukça benden :
Germii ateşe, serdii şitadır bais.
Beni, lebteşnei zehrabı belâ eylemeğe,
Kerhelâde içilen camı belâdır bais,
Hırkai fakrile fahreylemeğe ey Yahya:
İktifayi süneni ali abadır bais.

Gazel.

Beni timarın ile etme tabiba izaç.
Va-sldan özge nedir, hastai hicrane ilâç ?
Sadra zahmaçtı niğâhı, o keman ebrunun
Tirkeşim etti beni tiri belâya amaç.
Halın öp, kâkilini kokla, o terse peçenin ;
Müslüman, bu gibi kâfirden alır bacü haraç.
Bade içmem, orucum, der ne şeker çeynersin,
Dihenin olmuş iken pür şeker ey ka-nd mizaç.
Doğrudur piri meyin açtığı meyhane yolu
Varsa Yahya yürü olra-hdan akdem-minhaç.

Gazel.

Mada-m, ki bir gönülde temam iştiyak olur,
Zannetme yarım, aşıka bağdad uzak olur,
Firkat te, vasla aksedecek bu kiyas ile;
Vuslat kaziyesinde netice firak olur.
Gözden ziyade çekmededir hasretin. gönül,

Gözden ıra-k, sanma gönülden ırak olur.
Yahya piyade kalsada meydanı ca-hda
Tab'ı uruç, çarhı kemale, burak olur.

Gazel.

Bir dil ki anda şemsi hakikat ayan olur,
Esrarı vahdet ol dile günden ayan olur;
Ya rap derunüm etme suvergâh masiva,
Çün mazhari cemal olacak bir zaman olur.
Koydum tabakçei cesede câ-n meyvesin,
Ol cansitana vakıt gelür, armağan olur;
Oldum zeban beridei şimşiri masiyyet,
Afvin suale didei hasret zeban olur.
Yahya ki babi meygedei aşka buldu yol,
Sakisi mührümeh kadehi asuman ol ur.

Gazel

Dil, lâ'line dildade olurki, dem o demdir.
Derdi dile, her mülde deva umma elemdir.
Mahsud ola gör dehre, ulüvvü himeminle
Memduh olur âlemde, o ki ehli himemdir.
Âlemde, gönül olma tama'kâ-r devame
Her keski gelür, rehrevi serhaddi ademdir.
Mail olurum, kâlei memdu-h kemale,
Amma emeli ehli tama', malü diremdir.
Oldumsa heveskâ-r eğer aramı visale,
Yahya, deridildare devam, emri ehemdir.

Gazel.

Kim yadederse lâ'lini, şirin mekal olur;

Sözyetse bahsi zülfe, uzun kilükal olur.
Çeşmimde kıl kadar yoğiken kadri aşıkın,
Sarmak o mumiyani, hayali muhal olur.
Etsem kinaye müde hayalin gibi belin,
Şirimde, filhakika bir ince hayal olur.
Genç erer önce maksada, pir arkadan bakar,
Tiri kema-n hali, bize hasbihal olur.
Â-maye bak, bahade görür kadri kâleyi,
Dersinki can ne vechile nakdi visal olur.
Yahyayı suçsuz eyledi gözhabsine esir,
Zülfü de boynuna o putun bir vebal olur.

Gazel.

Ne sende cazibei husne a-n kalmıştır.
Ne bende şivei aşka nişa-n kalmıştır.
Dirig oldu tenim derdi a-şkla nabud;
Hemen vücuda nişan bir fiğa-n kalmıştır.
Hayal edüp aradım, bulmadım belinden eser;
Kemerde, kılca meğer bir güman kalmıştır.
Visalı, hatına tali-k etti, şükrettim,
Hasulü matlaba, az bir zama-n kalmıştır.
Bugün elin öpecek şeyh kalmamış Yahya
Ayağın öpmeğe piri muğa-n kalmıştır.

Gazel.

Deruni aşikı incitmedik mihnetmi kalmıştır,
Heyulâyı vücude gelmedik suretmi kalmıştır.
Kudumunla tükenmiş dideden hunabei hasret
Evimde sur edilmiş kasede, şerbetmi kalmıştır,
Penah et dergehi piri meyi, asayiş istersen

O yerdenözge bir peygûlei rahatmı kalmıştır.
Şeker bayramı lâ'lı yarı devri zühre henğâmı
Sürudi çengü nuklu badeye minnetmi kalmıştır.
Bu şeb ol mahi tal'at, hale ağuşa düşmüştür.
Dili Yahyade çarhım bedrine rağbetmi kalmıştır,

Gazel

Yine bülbül tarabla meclisi gülzare gelmiştir.
Ayağı'le o dem, saki dönüp, reftare gelmiştir.
Hayat efza olur, bin mürdei sad sa-l, bir demde
O hikmetkim lebi İsa, nihadı yare gelmiştir.
Nedir vakti recade böyle hal nazu nahvetler
Uyan, ey didei bahtım, sana bu dil zare gelmiştir.
Temaşa eyleyüp asarı hüsnü, aksi çeşmimde,
Heman nazile ol tuti dihen güftare gelmiştir.
Esiri bisteri aşk olduğum bilmişte rahmetmiş;
Tabibim, hastai hicranını timara gelmiştir.
Gönül kadri bilmez çarh elinden dadi şekvaye
Huzuru arifi düsturu cem mikdare gelmiştir.
Yine sevdayı zülfü tavrı yare can atup Yahya
Edüp terki cihan şamı behişt asare gelmiştir.

Gazel.

Bulur uşşa-k her yüzden belâler,
Halâs olmaz belâden' mübtelâler.
Esasi nuktudur, fikrü teemmül;
Temelsiz üstüvar olmaz binalar.
Bana bigânelik gösterdi yarım;
Bütün, bigâne oldu aşinalar,
Kaçar cündi, livayi sernigûnun,

Bulurmu dadi reslağzide palar ?
Eder mansıbda etvarın diğer gûn ;
Bed aslü bed nesebler, hod nümalar.
Verir Yahya, Sühandanane hayret ;
Nedir nazmında bu rengin edalar.

Gazel.

Deme ibram ile ol servi. dilâram olmaz,
Aşıka mail olur, böyle dil aram olmaz.
Değme bir bağile olmaya gönül mürgu şikâr
Anı sayde kaya zülfün gibi bir dam olmaz.
Mahveder revnaki rühsarını zülfü siyehin..
Kangı gündür ki anın ahiri akşam olmaz.
Bendei muhlise mahsu-s, gerektir keremin ;
Lûtfü kim â-m ola aşıka in'am olmaz.
Daveri devri zaman, şahı cihanın Yahya
Pa-y busi gibi ehli dile bir kâm olmaz.

Gazel

Sûmbül demezde kâkili yare ne dersiniz ?
Ben, gül derim ; ya siz o izara ne dersiniz ?
Ey mahremanı raz çera perdei niyaz
Bu cürmü binihayete çare ne dersiniz ?
Te'sir eder mi bariğehi afvi safhda ;
Bu suzi ahı nalevü zare ne dersiniz ?
Bilmemki bu havaya göre bahri cu-rmden,
Keştii dil çıkarmı kenare, ne dersiniz ?
Açmazsa verdi matlabı Yahyayı nevbehar,
Ya sonraki o kühne bahara ne dersiniz ?

Gazel.

Har aldı, gülün her tarafı oldu dikenlik,
Nerkis te fenasın bilüp almıştı kefenlik·

Uşşakı tükenmez, tükenür zülfü dilâviz,
Her aşıka bir tarını, ger verse resenlik.
Teşrife söz aldım o şehi işvenümaden.
Etsin yoluna didelerim, raviye zenlik.
Bedmest eden ancak bizi, lâlü lebi saki.
Bednam edilen mey, yalnız meclise şenlik.
Dün, tevbe ile camı şikest eyledi, Yahya;
Bir sağer ile etti bu gün tevbe şikenlik.

Gazel.

Ta-sdır germabei dünyada bu malü menal
Çünkü bir naba-kdan nabake eyler intikal'
Hanei cismolsa da vira-n, ruh etmez sukut,
Münkesir olmakla şahi murgolur mu paymal,
Kıt'ei yaku-t tan bir düğme mi zanneyledin,
Tutmuş ey zalım, yakan bir katra hu-n eşki al.
Elde gül, ağzımda mül, güşimde mutrib nağmesi,
Du-şde dilber, gönül bu halile hayranü lâl.
Çeşmi habiden uyardı, fitnei habideyi,
Ger uyansa bilmezem Yahya nolur encamı hal.

Gazel.

Ayağın öptüm, aldım damenin, işrabı camettim.
Hele ibram ile ol mesti nazı, vasla ramettim.
Açıldı, didei şep huftem, ol hurşidi ruhsare,
O puhti hufteden mühfice, tahsili meramettim.
Acep mi eşki ri-z hasret olsam, arzı mahşerde,
Ki ömrüm suya verdim,nakdü vaktim,vakfı camettim.
Ne puşti taatim hem oldu bir gün, tâki mihrabe,
Ne beyhuşii meyden baş çeküp, bir dem kıyamettim
Sezayı şanı vahdet bir amel yok bende, âllâh bir,
Fakat tevhidi zati, dilde virdi subhü şamettim.

Ümidi lâlile ebruyi yare baş kesüp Yahya
Dili divanemi derbendi zülfü müşkifamettim.

Gazel.

Seninle andeliba, yarı aşkım,
Beni zar etmekim, bizarı aşkım.
Devavü derdimi bilmez tabibau ;
Nihanî hastayım, bimarı aşkım.
Safayı vasl ümidi, çıktı dilden.
Bugün, varestei ekdarı aşkım.
Çeker saf bağı hüsne servi kadler,
Bilirler kim beni serdarı aşkım.
Yakarsa murgi kudsi süzi nalem,
Aceb bir bülbülü ğülzarı aşkım'
Sözümdür gevheri razı muhabbet.
Hevengi mahzeni esrarı aşkım.
Baş eğmem rayeti ikbale Yahya,
Şehi aşkın kulu künkâr aşkım.

Gazel.

Ne kadehkâre, ne piri meye şekva edeyim,
Zahidi, halkai rinda-nde rüsva edeyim.
Badei hicvin ağızdan ağıza döndürerek
Rindi meyha-rde müsteğnii sehba edeyim.
Beni pamal eden ağyarı da inşallâh,
Mey gibi kadrin ayağlar ile hempa edeyim.
Ki-lk, İsâ dihenimden akıdup abı hayat,
Mürdegâ-n sühani, nazmile ihya edeyim.
Ey cefacu, sana nettimki, dedin: « Yahyanın
Gözlerinden yine huni dilin icra edeyim. »

Gazel.

Canca hükmetseydi canan, imtinan eylermidim.

Olmasa canane lâzım, hifzı can eylermidim.
Goncaveş açılmasan ağyara ey gül, ben dahi
Razı aşkı kimseye arzu beyan eylermidim.
Olmasa nevmid o gülruhsarı seyrinden gönül
Bülbül asa bağı hasretle figan eylermidim,
Dil vatanda bulsa ger bir lânei bimarı gam,
İhtiyarı hicrü terki gülsitan eylermidim,
Yapmasaydım gönlümü her günde bin şehbeytile,
Uğruna Yahya, fedayı hanüman eylermidim.

Gazel.

Gülşende, gülü sünbülü şebbu, semen olsun.
Ta seyrile ol servi kadın gönül, şen olsun.
Ağyar ile çiftolsa da mecliste ne mani?
Tek ortada bir sakii simin beden olsun,
Ayırdı felek ol mehi kenanı gözümden,
Şimdenkeru hanem bana, beytilhazen olsun.
Mabeyne, koyol vakfi müselles gibi hali,
Lâlü hat, iki tabişi vechi hasen olsun.
Çıplak yatıp ey kız, seni bu kış souk almış;
Yahya seni kızdırmak içün, pirehen olsun.

Gazel

Acebmi çarhı dun perver, ederse rağbeti dunan?
Meta almaz behilan, görmeyince kıymetin erzan.
Eder her pir olan şekvayı nisyanü zühul amma
Ben işte pi-r oldum, dersi aşkı etmedim nisyan
Çıkarsa gam yimez bu tenkinâ-y de-hrden aşık
Görür her semti bir gülşen,kafesten kurtulan murgan.
Cihan halkından asarı vefaü merhamet gitmiş..
Erişsün katlı âme, kandadır bilmem Hülagûhan?
Uzak yollarda Yahya zadına hamma-l olmuştur.

Değildir bari minnet, saile ettiklerin ihsan.

Gazel

Aklım dağıtır zülfü siyehkâr perişan,
Cem'iyeti hatırmı kor efkâri perişan
Vâiz, bu keramet sana besdirki hemişe
Cem'iyete bais ola güftarı perişan.
Uşşa-k perişan ola gâhiçe görünsün,
Tek böyle nihan olmasın ol tarı perişan!
Her kûşede şi'rin okunur, var ise Yahya
Söyletti o kâkül sana eş'arı perişan.

Gazel

Dülbendini, nazile zarifane sararsın;
Meydanı muhabbette gezüp aşık ararsın.
Sen gonce gibi gâ-h yeşil gâ-h kızıl gey
Üftadelerin, berki hazan gibi sararsın.
Yarup ele al, hame gibi kalbimi ey şuh!
Düşmanlarımın, name gibi bağrı karararsın.
Giryanlık ile sevdiğimi yare duyurdun,
Ey didei gam dide, bana ayni zararsın.
Yahya, nola ger olsa sözün inceden ince,
Yarın beli vasfında, kılı kırka yararsın

Gazel

Zülfün dağıt, ol ruyü direhşa-n görünsün!
Ebr altına girmiş mehi rehşa-n görünsün!
Bilmezmisin aşüfte olur hey'eti uşşak?
Zülfün ne için böyle perişan görünsün?
Pünhan kalıyor camede ol ruhu musavvar,
At pirehenin, sadece bir ca-n görünsün!
Lûtfün ile ağyarını handan ediyorsun,
Aşıkların ey dil nice girya-n görünsün?

Ben hicri gamin çekmeğe mi âleme geldim ?
Bir gün de kulun, vaslile şadan görünsün?
Yıktın güzelim, bari temamile harabet,
Varsın bu gönül hanesi vira-n görünsün !
Zulmet bürüdü bezmi, gönül gel bir ah et,
Ol a-hta bin şulei suza-n görünsün !
Yahyayı dahi, ey sanem, al deyri cemale,
Kâfir gözüne, bir de müsülman görünsün !

Gazel.

Sayei zülfünde ey mehru gelüp arame ben,
Bir kapu yolda-ş oldum halı anber fame ben.
Tiği gamzeyle bana, hunri-zlik işrabeder,
Şahi milki işveye, geldikçe istirhame ben.
Remzi çeşmi dilferibindir beni iğfal eden,
Yoksa aldanmam o vadi vaslı biencame ben.
Subhi ümmidim zuhurundan edüp kat'i ümid,
İhtiyarı şami hicrettim de geldim Şama ben.
Dün Bebekte merdümü çeşmim ilişmiş neyleyim,
Pek urulmuştum gözüm, ol didei badame ben.
Eşki alım, arızı evraka revnak bahşolur,
Tutsam evsafı lebi lâlinde Yahyaya hame ben.

Gazel

Döküldü abi ruyim, inkilabı çarhı minaden;
Kalurmu cür'a, desti mürteişte cami sahbaden.
Arusi huclegâhi aşka, ol şeb namızed olmuş,
Anınçün yüz çevirmiş mahi Kenanı Zelihaden.
Hemen sevdayı Şirin telhikam etmişti Ferhadı,
Cünundan özge Kayse neydi hasıl aşkı Leylâden.
Sarıl habli metini hakkı, hakkı bulmak istersen,
Çözât zünnarı, geç puthaneden, fikri çelipaden.

İki yüzden nifaka başlamış, ol hatti zülveçheyn,
O meh ruhsar anınçün oldu ruğirda-n Yahyadan.

Gazel

Çok şuriş olur, nerkisi mestanın ucundan,
Bin fitne kopar, gamzei fettanın ucundan.
Çektirme bana minnetini, arzü semanın,
Yarap, bir içim su ile bir nanın ucundan,
Derdin unutup hamem eder giryevü efgan.
Bu eşki terü çaki giribanın ucundan.
Şayetki, bir ucdan ede teskin lehibin,
Bu giryelerin, ateşi hicranın ucundan
Yahya yeter ah eyleme, kim ol gülü şadan,
Pür çini cebindir, sana efganın ucundan.

Gazel

İhtiyar oldukça arttı dilde, sevdayı günah
Muyi ruhsarım, sefid oldukça oldum rusiyah
Secde etsem, ruhu pürnurundan ahir kıbleye,
Şe-rmden yerde kalırdı haşrederek ruyi siyah
Bendei aşkım, alâikten tecerrüd etmişem
Ley-k zülfü yar ile, gönül mukayyed ga-h gah.
Dami zülfü sıkboğaz eyler, boğazlar gamzesi,
Kime olsun murgu dil, sayyad elinden dadhah.
Kaynatup diki derunumda sirişki hasreti,
Came, şuyi cürmüçün verdi sıcak su, suziâh.
Görse de Yahya, seri kûyin yolunda gam, ne gam:
Saliki aşka, tariki gamdır ancak, şahrah.

Gazel

Vasla ramolmazidin, eylemesem nalevü ah :
Dermidin, gürlemeden gök : «meded, allâh:allâh.»
Danei eşkim ile besledim, ol yavrucuğu ;

Neyleyim, lanei sinemden uçurdum, eyvah !
Almadım, gabgabin öpmekle, kızıl elmayı;
Müjen etmekte, akâfir bana, tayini sipah.
Görmedim busi ruhi yar ile Yahya bir gün ;
Kara sevdaya düşürmüş seni, bu zülfü siyah.

Gazel.

Gül bağına gel, ol gülü ruhsa-r görünsün
Gülşen gülü, bülbül gözüne ha-r görünsün !
Bir lâhzada eyler yine bin Rüstemi pamal
Tut ol şehi hüsnün gözü bima-r görünsün.
Dehri bile ikrarı hiyanet edecektir,
Bir gez hele ol kameti dilda-r görünsün.
Bu rezmigehi a-şkta ol gamzei humbar,
Ceyşi hatı ruhsarına serda-r görünsün.
Yahya, nazaret san'atı şehbeyti hayale :
İster isen asarı Sinimmar görünsün.

Gazel.

Görmedim ayeti hüsnün, yedibeyzade bile,
Bulmadım sırrı hatin mishafi zibade bile.
Dameni Yusufi hüsnü, salıvermem elden;
Şu kadar rabıta yok desti Zelihade bile.
Sırrı ebrusını, Yusufi dahi tabir edemez.
Kabe kavseyni mekan eylese manada bile ;
Ka-fdan Kafa erüp şöhreti hüsnü o mehin,
Şimdi söylenmededir meclisi Ankada bile
Böyle nadide güher yok, kütübü salifede,
Belki kencinei mecmuai Yahyada bile.

Gazel

Dildeki sevda dökülmüş navidanı hameye;
Sorma halim, bir nazareyle sivadî nameye.

Berki sebzasa o servi nazı sarmış, kaplamış;
Aybolunmaz cismim eylerse hased ol cameye.
Ceyşi hat, etti tahacüm zülfü halü ğamzeye;
Ceşmi bimarınla dil, seyretsin ol hengâmeye.
Kıymet olmaz nezdi erbabı nazarda Hindü Şam;
Ol mehin ruhsarı gülgûnundaki bir şameye.
Fikri Yahya, sürre taser rık'ai hüsnün gezüp,
Kurduğu mensubede çıktı göbekten tameye,

Gazel

Yok pertevi ruyi o mehin, mihri felekte
Görmez yüzün, insa-n değil, çeşmi melekte.
Ben doğrusu ol didei badame vuruldum,
Rast geldi bana gec nigehi, semti Bebekte.
Sun cami lebin, kim ereyim cayı murada,
İşte gidiyorsun deme ey şu-h kelekte.
Aldı kapudan zade beni zevrakı vasla,
Tersanei firkatte, gönül, kaldı kürekte
Sen var koyuna gir severek yari belinden
Kalsın mı kuzum, hicrile Vahya siverekte ?

Gazel

Dili bima-rdan geçtim, bakup ol çeşmi bimare;
Ki yoktur takatü halim, iki bimarı timare.
Acınmazsın, delersin naveki hicran ile, sinem ;
Meğerkim rahnei divar imiş, ellerdeki yare.
Çıkar aşık, nukudu dağ ile kâşanei vasla.
Çeker gerdünesin, ashabı servet evci kühsare.
Gazel söylerdi, her aksin gören, çeşmi gazalinden
Gelür tuti, gözüm, ayine karşusunda güftare.
O serkeş afeti, ibram ile ram eyledi Yahya;
Ki aşıklar, sezayı vaslolur yalvara yalvara.

Gazel

Bağrım elemi ye'sile dönmüş idi kane;
Ey murgu emel, kanda yapılmış sana lâne
Git meygedeye ruze günü nuşu şarabet,
Daruyi şifa ister, o dai ramazane.
Bi berki neva kaldığımı, yada getürmez;
Ol serviki agâ-h değil hali hazane.
Zürriyetine cenneti vakfeyledi âdem,
Ber mucibi şar' elbet erer mürtezikane.
Cem'iyeti üşşa-ka sebeptir; deyü zülfün,
Çok diş bileyüp gezdi perişanlığa şane.
Keçrev deyü, küsme feleğe ye'sile Yahya,
Bir günde muradınca gider, belki zamane.

Gazel

Meye hacet komaz ol sakii simin bazu
Mesteder aşıkı sergeştesini, verse de su.
Bir ağız dağıdacak olduğun, işrap eyler;
Rindi sağerkeşe, bu kulkulü dilcu-y sebu,
Ca-n, tenden çıkıp eyler seri kûyinde güzar,
Murgu aza-d kafes, ba-ğda eyler tekupu
Bahtı habidemi, bilmemki kim etmiş bidar;
Ki göründü bana rü'yade, o çeşmi ahu.
Bağı meyhanede Yahya, olamaz işu müdam
Ki sunar yılda gülü lâlesi bir iki tolu.

Gazel

Bulurmu kemşudei rahi aşkolan yolunu?
Bilürmü mesti meyi işve, sağını solunu?
Felektir, öğreten erbabı servete buhlü;
Nukudu nè-cmden eylermi harç bir pulunu?
Kemine aşikı ey şahı işve, görme hakir;

Murad ederse huda, şah eder geda kulunu,
Anası, hüsnile tevem doğurmuş ol güzeli;
Eşin görürmü gezen, âlemin Anadolunu?
Hasis anlara Yahya bu tatlı söz, bu eda;
Kosun bu devlete hak, Mısrını, Stanbulunu!

Gazel

Belimi büktü gamin, kakilini hem göreli,
Gitti cemiyeti dil, zülfünü derhem göreli.
Bana mizabı kerem etti zebanın ol yar;
Hevesi lâli ile, çeşmimi pür nem göreli.
Za-hmdar olmak içün karşuladım tiri gamin,
Dürci lâlinde, gönül yaresine, em göreli.
Çekmedim danei halince, cinayetten el;
Tutmadım hürmetini, kendimi âdem göreli,
Gam ucundan dili Yahya da, bu dem hurrem imiş
Çünkü şad olmuş o afet, beni pür gam göreli.

Gazel

Cihana, sanma razı aşkını, ikrarım öğretti;
Bu sırrı, elden inkârımdaki ısrarım öğretti.
Bilinmezdi gönülde, derdi dağı naveki gamzen;
Sana zahmi derunum, didei humbarım öğretti.
Hati nevhizinin sevdası, kilu kale baistir.
Bana bu dersi tenha kâkili şebtarım öğretti.
Ben evvel, neş'ei keyfiyeti şehbayı, bilmezdim.
Bana zukı meyi, lâlilebi dildarım öğretti;
Benim sevdakeşi zülfü siyahın olduğum, cana,
Rakibi rusiyahe, nalei bizarım öğretti.
Eğer tiri nigâhı katlime kasdetse, aybetmem,
Ana resmi cefayi dilberi gaddarım öğretti.
Benim de, ehli dikkat olduğum, Yahya, sühendane,

Meyanı ya-r vasfında olan eşyarım öğretti.

Gazel

Giryei hemvarı aşkın, didede nem koymadı,
Nari hicrin, bağı ümmidimde, şebnem koymadı,
Kıldı üşşakı, nevayı suzi nalem bikarar,
Na-ydan gayri, dili demsaze hemdem koymadı.
Dane çini halı şebbu buyun olmuştur deyu
Bağıbanın, cenneti Kûyünde âdem koymadı.
Bir güşayiş görmedim çini cebini ya-rdan,
Gerçi şane, turrai şebrengi derhem koymadı.
Hurrem olmuşken, hayali vuslatı canan ile;
Fikri hicrani, yine Yahyayi hurrem koymadı.

Gazel

Baharı bağı ümmid ermedi, dilde şita kaldı;
Nihali nahli bahtım, yine biberkü neva kaldı;
Humar alû-du gamle neşelendi devri lâlinden
Bu dem nevbet benimdir, sakiya, himmet sana kaldı.
Tulûi mihri ikbalile âlem, oldu ruşen dil,
Şebi firkatte, ancak bu dili hicraşina kaldı.
Açar meyhaneye, kaliçei ihlâs aşıklar;
Cevamide bu gün zühhade, ancak bu riya kaldı.
Ciğerde dağı hasret, dilde hayret, dide pür illet;
Beni incitmedik zannetme bir derdü belâ kaldı.
Bana rahmetmeyüp cevrinle kıldın kaddim ahir hem;
Senin her ettiğin ey çarhı keçrev, hep sana kaldı.
Çekildi ehli himmet, bezmi gamden meclisi şevka,
Yine mihnet sarayı de-vrde, devran bana kaldı.
Olur elbette mazhar, rağbeti gevher şinasane;
Deme Yahya :«Dürü naye-bnazmın, kembaha kaldı.»

* * *

Antebli Hasırcı zadenin Yahya efendiye bir selâmı :

Yahyayi berhayat ede ol hayyi Lâyenam
Daim selâmet üzre ana, eylerim selâm.

(Yahya efendinin cevabı :

Alıp Hasiri zade nesici tehiyesin,
Arşı hulûse, ferşedeyim, bu riya mıdır ?
Ratbillisan olup « ve aleyhisselâm » ile ;
Daim duasın eyler isem, nabecamıdır ?

Sevkeden, fa-krdir âşar işine peyderpey ;
Sürdü bu halile çok mezraavü karveye pey..
Bulmayup pulu sened masrafı için bir şey;
Dedi: (Lâhavle velâkuvvete illâ billâh ;)
Kaldı harmanda hububatü zehair halâ,
beldeye nakli için, verdi cevab ehli inha ;
Şahneler mültezime, etti bu hali inha :
Dedi : (Lâhavle velâkuvvete illâ billâh !)
Da-mdan, damla düşüp etti hububatı telef,
Bu hububat olamaz gayri harü esbe alef ;
Bu hasar üstüne haktan dileyüp hayri halef.
Dedi : (Lâhavle velâ kuvvete illâ billâh:)
Kaynadup buğdayı, baştan başa, serdi havışa,
Humsudu kesreti baran ile, seyret şu işe;
Halini her kim işittise, edüp endişe,
Dedi : (Lâhavle velâ kuvvete illâ billâh.)
Satamaz borca hububatını hiç mülteziman;
Ki mübaşir ana taksi-t için vermez aman
Gelüp asker deyicek: « Akça efendi ne zaman?»
Dedi : (Lâhavle velâ kuvvete illâ billâh.)
Gerçi her bir şey ucuz; kisede yoktur para;

Deve bir akçayadır, akçaya varmı çare ?
Karısı başlayıcak «buğda deyü azara,»
Dedi : (Lâhavle velâ kuvvete illâ billâh.)
Düştü enbarına bit, bir taraf uçtu kelebek
Unları, mahvü telef oldu, heman kaldı kepek,
Açıp enbari hasaratları birden görerek..
Dedi : (Lâhavle velâ kuvvete illâ billâh.)
Oturur tahta puşu üstüne bak mülteziman,
Zam gelince düşünür, cümlesi olur hayran ;
Dellal Osman ile Bayram deyicek «geçti zaman!»
Dedi . (Lâhavle velâ kuvvete illâ billâh.)

Tahmisi Yahya, gazeli Nâzım paşa

Havayı zülfü ambar fa-mdan kurtulmadık gitti;
Aceb mürgüz ki saydı da-mdan kurtulmadık gitti.
Belâyı bahtı naferca-mdan kurtulmadık gitti.
Emelden, a-rzudan, kâmdan kurtulmadık gitti.
Kederden, gussadan,âla-mdan kurtulmadık gitti.»
Yakan samanu sabrım, ateşi cansu-z kürbette,
Derunum dağıdarı huneden bu küncü mihnette,
Beni serkeştei hayret kılan sahrayı vahşette,
«Dili naşadı, envai sitemle dari gurbette
Vatan mehcur eden eyya-mdan kurtulmadık gitti.»
O denlu istemişken sakii bezmi hakikatten,
Yine bir katracık su vermedi deryayı vahdetten,
Hemen lebteşne geçtim kulzemi aşku muhabbeten
«Bulup bir başka feyzi neşve sehbayı hüviyetten;
Humarı sergiranı ca-mdan kurtulmadık gitti.»
Gönül geçmiş değilken rağbeti dünyavü ukbaden
Tecerrüd etmemişken fikri esmvavü müsemmaden
Riyadan, süm'adan, yolsuz mudaradan, temannaden;

«Edüp beyhude ümmidi tekarrüb zühdü takvadan,
Henüz kaydi hayali ha-mdan kurtulmadık gitti.»
Hava Yahyayı mahkûm eylemiştir, nefsise hâkim
Olurmu gayri, eyyamü leyali saimü kaim ?
Rizayı hakkı istihsale dıl sai iken daim;
«İbaret namına kasdı sevabettikçe ey Nâzım!
Günehten cü-rmden, asa-mdan kurtulmadık gitti.»

Tahmisi Yahya Gazeli Tahsin :

Hemdemi mihneti eyyamı visali, gönlüm
Bulmuş enduhü melâlette kemali, gönlüm,
Geçirirken gam ile her mehü sali, gönlüm
Çalışur etmeğe gamden beni halî, gönlüm,
Niçün eyler bilemem fikri muhali gönlüm.
Kursa binda-m bile, zülfü semenbuyundan,
Olsa her dame, siyeh benler ile dane fiken,
Murgu zeyrek gibi durmaz kaçar oldaireden ;
Herbiri ruye ne mümkinki kapılsın birden,
Meyleder hüsrevi hubane, belâli gönlüm.
Bağı kesretten alınmış bu nihali bâlâ,
Cûyubari - ahadiyetle olunmuş irva;
Neyyiri bürcu hakikatle, bulup neşvü nüma;
Hemşeri kungurei arşı berin, olsa seza,
Gülşeni vahdete, garsetti nihali gönlüm.
Fikri zülfü hati, rü'yaların etmiş derhem ;
Böyle müşkilleri halleyleye bilmez adem.
Yusufu hüsne eğer dense, bu sırrı mübhem,
Ahzedermi demi vnslatta cevabın bilmem ?
Etmiş amade, hazara-n suali, gönlüm.
Bir şeker çeynedi Yahya, dün o lâli şirin,
Tatlı sözlerle edüp vakti visali tayin

Vüslatı derpey eden fırkate lâzım temkin,
Telhii hicre tehammül edemezdi Tahsin;
Almasa hatıra ger, zevki visali gönlüm.

Tahmisi Yahya Gazeli Reşid

Şairi hoşhah eder bikri maal endişesi;
Teşnegâne, su verir abı zülâl endişesi;
Sanma vehmi ma-hzdır, dilde hayal endişesi,
Aşıka, eğlencedir bir meh cemal endişesi;
Zevki vicdanî verir, bezmi visal endişesi.
Fikre, almaz hali aşkın aşıkı sabiklerin ;
Katra saymaz eşki hun efşanını, lâhiklerin,
Dasitanın, dinlemez Azraların, Vamiklerin,
Lâübali tavrolan alicenab aşıkların,
Kaydi zülfü yar ile, var ittisal endişesi,
Yokluğun bil, varlığın bahsinde kıl terki cidal,
«Küllü şey' in halikün» nazmı bihinin yada al,
İzzü zillet, rencü rahette devam, emri muhal..
Kimseye bakî değildir feyzi ikbalü kemal ;
Zail olmaz fikri kamilden zeval endişesi.
Tab'ı ebnayı beşerde, var iken tulu emel,
Kaydi gamden kurtarır yoktur anı, illa ecel
Etse de her dem ferağı bal için sayü amel;
Olmamış azade serlik kısmeti ruzi ezel..
Her kesin halince vardır, lâmuhal endişesi.
Arifin ayninde birdir, sadü nahsi kâinat,
Sabitü seyyaresinde, görmemiş çünki sebat,
Hükmü takdire rızadır, rahi mes'udü necat,
Ehli dil, etmez şuunatı zamane iltifat..
Arifibillâhın olmaz, kilükal endişesi.
Renci hırsu, arz olmaz mâl daruyi müfid,

Der harisüttab olan, düzah gibi : «helminmezid»
Sen hüner kesbeyle Yahya, kasdım olmaksa said
Serveti irfa-n, kâfidir cihanda ey Reşid !...
Sayei feyzi hudade, yok menal endişesi,

Tahmisi Yahya : Gazeli Nedim

Gülüm yok gülruhum yok, gülsitanı lâlezarım yok,
Meyim yok, meygedem yok, sakii lâle rengin izarım yok;
Gamim çok,hemdemim yok,mihnetim çok,çaredarımyok
Garibim dari gürbette, enisim, gam üsarım yok;
Zuhuru lûtfü rahmı hakdan özge intizarım yok.
Ben idim bezmi cemde kulkulimina gibi handan,
Surahi gibi serkeşlikler etti, sakii devran;
Humar alûd vahşet, kıldı ahır gönlümü, hicran,
Beni tenha koyup, zevku sefasında heman yaran;
Benimse tesliyetyabolmağa hiç iktidarım yok.
Görünmez oldu ebnayi zamanda bir vefa mezhep
Riyadan arzı ihlâs eyleyen, şimdi müzebzeb hep.
Bu birengii meşreb, muktezayi nahsii kevkeb,
Zamanile melekhu aşinalar hep felek meşreb.
Bilürler kim, benim öz başıma şimdi medarim yok.
Beni vahşet güzi-ni hicreden, ünsiyeti kalbim
Cihane arzı istiğnayı mucip serveti kalbim,
Tecebbür vasfını işhara mucip kuvveti kalbim.
Televvün tavrunu üstade badi rıf'ati kalbim
Mizacı merhametten hiffet el verdi vakarım yok.
Hudavenda, bu mahmudülhisali, melcei dadet!
Dili Yahyayı da, devrinde kaydi gamden azad et !
Devamı behcetile milleti beyzayı, dilşad et !
İlâhî, çare hahın, lûtfü ihsanından imdad et !
Bu halinde,Nedime merhamet kıl, yarı garım yok !

Terkibi bend

Razı ola gör her ne kaza gelse hudaden,
Eyyu-b sıfat er isen incinme Lelâden.
Vabeste bilüb her işi takdiri gubaye,
Kat'eyle ümidin vüzeradan, vükelâden.
Hak etmese bu mülkü Süleymana müsahhar,
Almazdı haber Rüdhüdi Belkisi Sebadan.
Noksanı, kemal içre görür nakıs olanlar,
Mıkyası sahih etme tefakkud cühelâden.
Bir yüzden ümid etmesün ikba-l teveccüh
Yüz dönderüp i'raz eder âdem fukaraden.
Gülsün, deyü halk, etme mehafilde teşedduk
Tutkim demesün namına âlem zürefaden.
Fahreyleme devriçre kemali araz ile,
Erbabı nazar ibret alır bedri semaden.
Menkû-ş gibi güşuna talika seza gör,
Et, bu güheri nushutelekki ukalâden:
«Beyhude yere nakdi hayatı telef etme,
Bil, kârü ziyanın, süfeha isrine gitme.»
İhlas ile kimolsa rehi hakta seferber,
Tevfiki ilâhî olur elbet ana rehber.
Vuslatsa garaz sapma sakın rahi hudadan,
Bu yoldan erer hakka, selâmetle erenler.
Etvarü fialinde gözet «hayrülûmur» u,
Ne zahidi salûs nihad ol, ne kalender.
Sâfet dilini, ta bulasın sırrı hudayı,
Suret bulamaz olsa ger ayine mükedder.
Rahatsa emel, kıl hazer izharı hünerden,
Asayiş ile gün geçiren hangi hünerden,
Tedbiri maaşında, mesaiden üşenme;

Kaçsan da bulur gerçi seni rızkı mukadder.
Yorgunluk ile hasıl olur dildeki matlab,
Durgunluk ile bir iş olur sanma müyesser.
Bu tatlı mekalı oku, tekrar betekrar;
Çün lezzeti artar şeker oldukça mükerrer.
«Gûşişle olan kâri sever sahibi, şeksiz,
Bikadrolur ol iş ne kadar olsa emeksiz.»
Çok leşker ile sanma bulur düşmana nusrat.
Bir padişehin olmasa mülkünde adalet.
İmarı bilad, emni ehali ile maksud,
Hürriyet açıp etmelidir ref'i esaret.
İffettir açan hikmeti kanunu esası,
Rişvettir olan daiyei gadrü sahabet.
Hükkâm oluyor dadiresi mürteşiyanın;
Raşi edemez rişveti davaye cesaret·
Fahrî bir iş ardınca bilir bir niçe memur
Bir mansıb içün belki verir kendüsi rişvet.
Fikreyle ki, el malına göz dikmeye âdem,
Eylermi tekellüfle gelen mansıba rağbet?
Rahat yüzünü görmez o biçare işinde.
Mafevku eğer aldığına etmese şirket.
Gördükçe eder tecrübekâra-n zamane
İş erlerine, bu iki mısra'la nasihat:
«Sen bil şerefü iffeti zatında, şerif ol,
Akçayla metaı şerefin satma afif ol.»
Ol gevheri dânişle hakikatta yegâne,
Meyleyleme surette olan şöhretü şane.
Âkiller, edebsizden olurlar edeb amuz;
Üstadı edeb dense seza biedebane.
Her neş'eye bin gam yetürür sakii devran.

Gamsiz, göremez neş'e, gelen bezmi cihane
Geh tavrı şebabıdenü geh şibü heremden,
Bin surete kor âdemi evdai zemane.
Zayiçesidir sadü şifa ümmü kitabın,
Esbabü ilel sayü amel cümle behane.
Keşfetme, çalış setre mesavisini gayrin,
Cezmetki, düşer aybaçanın aybı lisane,
Ehli niame etme nazar çeşmi hasedle,
Muhtaçolur en sonra hasud eldeki nane.
Hür isen eğer sadrın edüp merkadi esrar.
Bu nazmı yaz ebnayı zamane, pederane:

«gör kalbi tekallüb teki envaı şuunu,
Keşfeyleme evlâdına da razı derunu.»

İnsan o ki, insanı ede lûtfunahemdem,
Âdem denilürmi ana kim incide âdem.
Kemmaye olan kimse, kerimişşiyem olmaz;
Tutkim yazılur namına düsturu mükerrem.
Anlanmasa da vehlei ulâda ayarı
Eyler mehaki tecrübe, fadlehlini mükrem.
Seyret ki nihayette ne rüsva olacaktır,
Emniyet edüp gayri eden sırrına mahrem.
Sür'atte muadil görünür seyri sehabe,
İş vakfini bul, fırsatı fevteyleme birdem.
Olsaydı beni âdeme, pür zer iki vadi,
Doymaz yine bir salisi tahsile çeker gam.
Malın tamaı cemi eder tab'i perişan,
Olma hevesi dirhemü dinar ile derhem.
Bil kadrini, mal uğruna gel yüz suyu dökme,
Et nefsi tama'barını bu beytile mülzem.

«Ebvabı kibarı dolaşup muhtakar olma,

İzzetle gözet kısmetini derbeder olma.»
Çok etme galatla galatı fikri savab et,
Az sözle hekimane sözün faslı hitab et.
Bir gün gelir elbette hesaba çekilürsün..
Sen nikü bed ahvalini evvelce hisab et.
Ümmidi sebat eyleme ahvali fenaden,
Var istediğin denlü çalış, nakşi berab et..
Hatırda koma kasdı tekabülle kusurun..
İbkayi muveddet içün ahbaba itab et.
Mümkün ise - âlemde, geçen vakti iade;
Hengâmı meşiyette temennii şebab et.
Afet bilüp encamını her şöhretü şanın,
Setreyle kemalâtını derziri hicab et.
Kıl, akibetin bilmediğin işte, teenni;
Hayrolduğu malûmun olan kâre şitab et.
Bir nüshaya cem'et edebiyati zamanı,
Bu beytide serlevhai zibayı kitab et:

« Yaretmek içün düşmanı ya eyle mudara,
Ya hübbü vatan nakşini kıl kal-bden imha.»
Malile kerem gelmez edanii liame
Bed sureti zeyneylemez arayişi came.
Napuhte olanlarda hamiyet gözetilmez.
Gel düşme bu ummid ile endişei hame.
Benzer kader altındaki insanü melâik:
Ser pençei şehbaze giren murgu hamame,
Derket ciheti vahdetini devletü dinin,
Kıl devlet içün hayri dua şahı ename.
Pür nur ede rahmet güneşi kabri «Ziya» yı,
Mahşerde ola dadıresi şahı Tehame.
Kadri edebiyatı odur eyleyen isal

Bir tarzı nevayin ile alâyı makame.
Peyrevliğine eyledi Yahyayı da mecbur,
Etti bu nevin tarzile ağa-z kelâme·
Oldu sebak amu-z dibistanı kemali.
Terkibini bu beytile erdirdi hitame :
« . . . . ,
. . . . »

(Müstezat)

Şevki ruhu dildar ile gönlüm oyalandı,
Ateşlere yandı.
Pervane sıfat, tabeseher döndü, dolandı ;
Dönmekten usadı.
Andiçdi, lebi lâlini emdirmeğe her bar;
Kandiyeli bir yar.
Mestane gönül içmeden ol vadeye kandı;
Gerçekten inandı.
Dün, bir kızıl elmalıyı. öptüm diheninden,
Sibi zekaninden.
Elma deyü cantıflı, o gül nahle dolandı ;
Bir hoşça dadandı.
Şeyh, ol butu hayatı görüp yaktı abayı;
Çaketti babayı.
Ol şuh riya delki ile candı yamandı
Bu bir moda sandı
Kıssis olalı, deyri cemale dili Yahya
Aşkoldu hüveyda.
Can riştesi, geysuyü dilâraye dolandı ;
Zünna-r kuşandı.

Cem girse bu dem meclise, bir gam mi kalırdı
Gam olmasa dilde, hevesi cem mi kalırdı.
Her tebzede, emseydi lebi lâlini yarın;
Ol dü-rcde en son gelene, em mi kalırdı ?
Aşıkların olmazsa idi, feyzi sirişki ,
Keştii ümidi götürür yem mi kalırdı.
Bu tekyede her ta-c geyen Edhem olaydı ;
Aşkehline efsaneî Edh em mi kalırdı.
Demsaz tarab olmasa saki ney ve meyle,
Yahya sana bir dinlenecek dem mi kalırdı.

Nâzım efendi :

Antakyanın büyük ve güzel nahiyelerinden biri olan Şeh köylü Nâzım efendi,meşhur kuseyri zade ailesine mensuptur. Şeyh ahmed-el-kuseyri den teşe'üp edüp Şeh köy nahiyesini te'sis etmiş ve bu güne kadar postlarını muhafaza etmiştir. Bu Ailenin Şeceresini buraya drcediyoruz :

Şeyh Ahmed Şahabiddin el Kuseyri.

Şeyh Mehmed	Şeyh İsmail
» Abdullatif	» Mehmed İzzet
» Taha	» Mehmed kâmil
» Hasan	» Mehmed Şemsiddin
» Abdülnebi	» Faik
» Mehmed	
» İsmail	
» Ahmed kocaşeyh	
» Abdullah	

Şair Nâzım efendi, Şeyh Ahmed-el-Kuseyri den itibaren onuncu şeyh olan İsmail efendinin mahdumudır.

Hayatı :

Hicrî 1255 tarihinde; Antakya civarında, Şeyh köyünde doğmuştur. Bugün nahiye merkezi olan bu büyük köyde, ilk tahsilini yaptıktan sonra, köy camiinin imam ve müderrisi olan «Alâiyyeli» hoca Mahmut efendinin Halekai tedrisiyesine girmiştir. Bu hocadan, o zamanın klasik medrese tahsiline başlamış ve ancak « Mani»

ye kadar okumuştur. Ders arkadaşları arasında; zekâ ve hafızasının kuvvetile tanınmıştı.

Hatta bu Hataylı şair hakkında söylenen şu fıkra meşhurdur: « Nâzım medrese talebesi iken hocasından israrla bir haftalık ders alır; hafta sonuna kadar, bazı sefih arkadaşlarına ney çalmak ve onlara türkü söyletmekle vakit geçirir. Nihayet medreseye geleceği gün sabahleyin kıtabına biraz göz gezdirir bu suretle bir haftalık dersi, arkadaşlarından daha güzel öğrenirmiş.

Keyfiyeti sezen hocası, bu zeki talebesini takdir eder ve ona talebeler arasında yüksek bir mevki ve hususî bir serbestî vermiştir. » Küçük yaştanberi kendisinde şiire heves ve şiir söylemeğe isti'dat görünmüştü. Bir zamanlar, Antakyaya gelerek Hıra Bekir zade Ali efendinin kardeşi İbrahim efendiden farisî tahsil etmiştir. Bilâhare şahsî çalışmasile de farisî edebiyatının derinlik ve inceliklerini temamen kavramış bulunuyor.

Bundan sonra Nâzim efendiyi, Antakyanın edebî muhitine girmiş buluyoruz. Divan edebiyatının tetkikine başlayor ve bunun tabiî neticesi olarak arabî ve farisîye vukufu artıyor.

Bundan sonra şair, doğduğu yere dönüp orada, Hatayın cenubunda bulunan « Ordu » nahiyesi müteğallibesinin kızıyle izdivaç ediyor. Zaten zengin olan Nâzım efendi, çok sevdiği köyünde hayatını artık zevk ve safaya hasrediyor.

Nâzım efendi, akranı gençler gibi muhitinde nufuz peyda etmek, civar vesair kölerden

kuvvetli kimseler toplayıp bir müsellah kuvvete malik olmak heveslerine düşmemiştir. Bu vaziyet, bulunduğu küçük muhitte bir aksitesir uyandırarak, Nâzım efendiye « Garip tabiatli bir adam » nazarile bakmışlardır. Muhitinde hasıl olan bu Atmosfer, şairin asabını bozmuştur.

Bunun neticesi, etrafını kırmış, yakın akrabaları ile hatta karısı ile kavgalı bulunmuştur. Nihayet karısından ayrılmak isteyen ve fakat kain pederinden pek korkan şair, muvakkaten Halebe gidiyor ve oradan karısına talak mektubunu gönderiyor.

O devirde küçük muhitlerde bu gibi hadiselerin ne kadar fena neticeler verdiği, üçüncü cildimizin « içtimai hayat » faslında görülmüştür. İşte Nâzım efendinin bu hareketi de tabiî olan aksitesirini ziyadesile yapmış, mutallakasının nahiyesinde bulunan bütün akrabaları ve müteğallibeden olan kain babası Nâzımdan intikam almağı tasarlamışlar ve bir gün, şairin köyüne giderek çiftliğini, eşyasını yağma edüp alup götürmüşlerdir. Hatta şaire on yaşlarında bulunan oğlan çocuğunu bile bırakmayarak annesinin yanına götürmüşler. Bu hadisenin, şairin ruhunda ne büyük tesirler bıraktığını şu beyit bize anlatmaktadır:

Nola Yakup hüzn olsam, ki ol Yusuftan ayrıldım;
Bana bu tutya, teskini çeşmi eşkibar olmaz.

Filhakika şair, bu hadiseden müteessir olmuş değil adeta sarsılmıştır. Bunun üzerine şairin manzum bir şikâyetname ile devrin Halep valisine müracat ettiğini görüyoruz. (1)

Telâfi edilmeyen bu hasarlar, Nâzım efendiyi hayatında, tamiri kabil olmayan bir hüzün içerisinde bırakmıştır. Vakia ikinci defa teehhül eden şair, yine az çok müreffeh bir hayata nail olmuş ise de hayatındaki perişanlık ve müvazenesizlik ölümüne kadar sürüp gitmiştir.

Nâzım efendiye zaman zaman sinir buhranları gelir ve bu esnada Fobiler tesirinde kalırdı. Ekseriya emlâkini yağma eden düşmanlarının tekrar kendisini öldürmeğe geleceklerini vehmeder ve bir çok taşkınlıklar yaparmış.

Şairin ruhundaki hastalıklardan biri de « fikri sabitler » dir. Bu meyanda altın bulmak fikrini musirrane takip ettiğini kaydedebiliriz. Nâzım efendi, uzun müddet « ilmi kimya » ile meşgul olup potalar içerisinde altın bulmağa çabalamış ve hatta servetinin mühim bır kısmını bu yolda sarf etmiştiştir.

Kemali saffet istersen gönül yanmaktan incinme,
Tıla tam olmadıkça postada halis ayar olmaz.

Edebî şahsiyeti.

Antakyada doğup yetişen bir çok kıymetli şairlerimiz gibi Nâzım efendinin de divanı ihmal ve nisyan yüzünden tertip edilememiştir. Hafidi Nâzım beyden aldığımız mecmuada toplanan şiirleri ekseriya « Lirik » dir. Yaşadığı devirde, bilhassa gazelsazlıkta muvaffak olmuştur.

Hatay şairleri arasında ; Tasannusuz ve son

(1) Bu şikâyetname eserleri arasında mevcuttur.

derece sade ve tabiî olan gazelleri ile temayüz eder.

Eserleri arasında:

Belâ peykânı, tende ney gibi surah açup yer yer;
Vücudum, göz göz oldu derdi hicranınla kan ağlar.

Gibi Fuzûliyi andıran yanık ve yürekten gelme parçaları çoktur. Nâzım efendinin; şiddetli bir aşka mübtelâ ve hicranlı bir aşık olduğu da muhitinde meşhurdur. Başka şairlerde olduğu gibi muhitine kendisini sevdirmek için uzun boylu münacatlar, naatlar yazmamıştır. Türkçe, arapça, farisî ve kürtçe şiirleri vardır. Eserlerlerinde Pastoral nev'ine rast gelmeyoruz. Yalnız Antakyanın muhtelif yerlerini tasvir eden bir şiri vardır.

Hecevezniyle yazılan bir şiiri:

Savuşma yanımdan bivefa güzel,
Bugün nazarımda bigânesin sen,
Senden şikest oldu Peymanı ezel,
İkrarına durmaz mestanesin sen,
Hakikat camesin arkandan soydun,
Kendini her cayi kazaya koydun,
Dostunu terkedüp düşmana uydun,
Bir yolunu bilmez divanesin sen,

Nâzıma ezelden böyledir halin
Güzeller yanında yoktur ikbalin,
Kalbini, yıkanlar bilmez kemalin,
Ne gencinesi var viranesin sen.

Münacat

İlâhi, gayretinden hayri bir nusrat resanım yok.
İlâhi, rahmetinden başka bir şefkat künanım yok.

İlâhi, sen hekimü âlimi her sırrı ihfasın,
İlâhi, sen bilirsin halimi, senden nihanım yok.
İlâhi, riştei ümmidi kestim zirü balâdan,
İlâhi, yerde, gökte senden özge müsteanım yok.
İlâhi ahirette defteri âmalime bakma,
İlâhi, şermesarı cürmüm, ef'ali hasanım yok.
İlâhi, Nâzımı naçizini, merdudu lutfetme,
İlâhi, dergehinden gayri bir darülamanım yok.

Gazel

Mesti bezmi firkatim, camı şerabım sorma hiç;
Bir humar âlûdeyim hali harabım sorma hiç.
Düşmüşem bir dilberi huri likanım aşkına;
Duzehi hasret mekânımdır, azabım sorma hiç.
« Lenterani » gûşi hicranım bu matlabgâ-hda,
Eymeni aşkın kelimiyem, cevabım sorma hiç.
Halka derkûşi harabatım ezelden Nâzıma,
Dergehi piri muğane intisabım sorma hiç,

Gazel

Görüp giryan beni ol çeşmi mesti dilferib ağlar,
Aceb gülzarı gamdir bu, gül ağlar, andelib ağlar.
Nasıl bir nüktedir bilmem, bu matemhanenin sırrı,
Dil ağlar, dilber ağlar, aşıkan ağlar, rahib ağlar.
Ciğergâhımda görse zahmı hunalûdu peykânın:
Şifadan eyleyüp kat'i nazar, cemi tabib ağlar.
Dila, tenkolmakim, ruzi ezelden böyledir kısmet,
Çekenler, kur'ai derdü belâden ya nasib ağlar,
Nola hunabai hasret dökerse dideden Nâzım.
Cüda düşmüş seri kûyi dilaradan garip ağlar.

Gazel

Gâ-h fırkat, gâ-h hasret, gâ-h gurbet gösterir,

Taliim her gün bana bir türlü mihnet gösterir.
Cuşişi seylabı eşkim daima tufan olur;
Çeşmi giryanım ululebsara ibret gösterir.
Ol kadar tenkeylemiş dünyayı, devran başıma,
Çeşmime aynei hurşidi, zulmet gösterir.
Ruyi dil göstersede, aldanma kılmaz bir sebat,
Çarhı mina gâ-h safvet, geh küduret gösterir.
İbni yevmol, çekme her meçhu-l kaydin nikübed,
Kim bilir kârı kader, ferda ne suret gösterir.
Köçei tesli-m tek bir cayi asayişmi var?
Şahidi kâmü sitem, fersayı rahat gösterir.
Ben gulâmi dergehi kutbilkuseyrim Nâzıma,
Hankade nazmile, hamem keramet gösterir?

Gazel

Aceb şiven serayım kim benimçin insü can ağlar
Duyup' çarh üzre ahım, halime Kerrübiyan ağlar.
Kemali sırrı aşkın görkim oddan ab eder peyda:
Döküp serhabı eşki, hamei ateş zeban ağlar.
Vücudi nevhazarımda, meserret kanda yer tutsun,
Gönül ağlar, göz ağlar, sinede ruhi revan ağlar.
Yine bilmem bu sahragâhı âlemde ne matem var?
Gül ağlar gülşen ağlar, bülbül ağlar, bağıban ağlar
Belâ peykânı tende, ney gibi surah açup yer yer,
Vücudum göz göz oldu derdi hicranımla kan ağlar
Nedir dinin, ne mezhebdensin, ey sengi-n dil bilmem
Benim bu halime, hem kâfirü hem müslüman ağlar.
Birazda dinle, hamuş ol sen ey murgı seher şimdi:
Ki Nâzım hasbihalin eyleyüp şerhü beyan ağlar.

Gazel

Harabat içre kaldık bir halâ-skârımız yoktur,

Aceb mestâneyiz kim, binde bir huşyarımız yoktur.
Salar devran bizi hicran elinden günde bir derde,
Melâmet ehliyiz, cevrü cefadan arımız yoktur.
Muhabbet mirine, ruzi ezelden vermişiz ahdi,
O ikrar üzre hâla sabitiz, inkârımız yoktur.
Ferağı hatırı vahdette bulduk, ünsü üzlette,
Dili pür yareden gayri, yarar bir yarımız yoktur.
Bu benderde kesad olsa acebmi kâlemiz Nâzım,
Bizim sevdağiranı dehrile pazarımız yoktur.

Gazel

Süleymanı gamı aşkım, havayı gözlerim gözler,
Peyamı hüdhüdü peyki sabayı gözlerim gözler.
Acep mi intizarile diğer gün olsa ahvalim,
Felek refta-r bir tavus edayı gözlerim gözler.
Saba allâh için haki derinden tu-tya bahşet
Ki çoktan ol gubarı pür cilâyı gözlerim gözler.
Diriğa, bülbülü şivenserayı bağı hicroldum,
İraktan bir gülü har aşinayı, gözlerim gözler,
Kaçırdım ol gazali tengenyayı dideden Nâzım.
Anınçın şimdi iklimi hatayı, gözlerim gözler.

Gazel

Ben derdim o mehru beni, ağyare değişmez,
Gül, bülbülü şurudesini, hare değişmez.
Ağyar ile yar oldu, olup yar ile ağyar
Ağyarı bugün' ha-yf ki yüz yare değişmez.
Sinemde çıkan yarelerim, göz göz açıldı.
Derdaki bana ya-r gelüp yare değişmez.
Al pendini, çok söyleme sen de yürü zahit,
Hiç kimse dilârasını, güftara değişmez.
Sâki, meyü sehba ile camın senin olsun,

El ya-r gamin, badei hummara değişmez.
Nâzım, güher efru-ş bilir kıymeti nazmı,
Her beytini, bin lü'lüü şehvare değişmez.

Gazel

Ne aceb halkı uyarsa seherî nalelerim;
Bülbülüm bir gül için, her gece feryad ederim.
Yanmasam suzi muhabbetle eğer nahalefim;
Bana aşkateşini e-rs bıraktı pederim.
Görüp aşüfteliğim me-st kiyas etme beni;
Hatırım yıktı felek böyle perişan gezerim.
Hatırım gör bir iki cam ile lutfet, sâki;
Mihmanım bu haraba-tda bir gün giderim.
Bana dahletmede zahid, ne hakkın var, söyle?
Böyledir mahkemei ruzi ezelden kaderim.
Yetişir, mahbasi zülfünde uzatma kali,
Kısa kes suhbeti Nâzım, kederim var kederim.

Gazel

Ha-lden kaldım, dili şeydaya bilmem neyleyim,
Bul acep divanei sevdaye bilmem neyleyim.
Kaysı tek sahra neverd olsam beni ta'n eylemen,
Mailim bir turrası leylâye, bilmem neyleyim.
Eyle tedbiri ilâcım ey tabib allâh için,
Uğradım bir derdi müstesnaye bilmem neyleyim.
Ukdei tari visalin halli mümkündir veli,
Kaydi hicranile ben, fersaye bilmem neyleyim.
Dini yok, imanı yok, bir kâfirin meftunuyum
Müslümanım, düşmüşem tersaye bilmem neyleyim.
Her zaman bir türlü rencayişle zar eyler beni,
Cevre sabreylerdim istignaye bilmem neyleyim.
Gitti ömrüm bir putun sevdasına, Nâzım diriğ.

Gareti aşkoldu ol sermaye bilmem neyleyim.

Gazel

Arif ol sen, her işinde sûi emniyet gözet,
Subhü Şam endişei encam edüp rahat gözet.
Olmayım dersen eğer red asiyabı de-hrde,
Kâm için etme hücümi nâbeca nevbet gözet.
Kûşişi rezmile âdadan alınmaz intikam,
Kendini serderkemen et hamlei fırsat gözet.
Çarhı mâkûsun eğer bildinse hub evzâını,
Zire çık, bâlâda pest ol, ha-kden rifat gözet.
Kâm alınmaz Nâzım, ol şuhu felek refta-rdan,
Merd isen tâli şinas ol, vasla bir saat gözet,

Gazel

Salındıkça kaçankim, şiveden ol simten titrer,
Eser bâdi saba gûya, nihalı yasemen titrer.
Edayı nutka lâli sükkerini, raksa geldikçe,
Seher düşmüş lebi reşkile berki güldemen titrer.
Letafette hele gûyaki bir rûhu mücessemdir,
Safayı sinesinden perniyanî pirehen titrer.
Erişse nâgihan bir mürde cisme nükheti lâli,
O dem ol mürde cismi berhayat eyler,kefen titrer.
Ne bu hasiyet, tesiri azarında ol şûhun?
Ki hişmettikçe ehli aşka can titrer, beden titrer.
Nola ahile, cismi dağıdarım lerzenak olsa,.
Kefi mütribde dem urdukça kim ney nâleden titrer.
Melahat milkinin sültanı, Nâzım, görse didarın,
Kemali hasretinden yüsüfü zerrin resen titrer.

Gazel

Aşkınla, zâfı tenle çü nal olduğum yeter,
Ey ma-hrû, gaminle hilal olduğum yeter,

Ey şehsivârı işve yeter gayri rahme gel,
Pamali esbi nazü delal olduğum yeter.
Sıktırma böyle şal kuşanıp mumiyanını,
Azürde hali rencü hüzal olduğum yeter.
Bir de yüzün göreydim eyâ şahidi visal!
Şeb ta seher esiri hayal olduğum yeter.
İksırı kâmı vasla ne gam ermedimse de,
Nâzım, o rahı a-şkda kal olduğum yeter.

Gazel

Dembedem aksi ruhum ayinei cane düşer,
Barki pür sûzi bela harmeni samane düşer,
Neş'ei camı lebin ayni ademden su içer,
Hastagâni nigehin hançeri müzgâne düşer.
Beni takdiri harabata, düşürme bu kadar,
Kur'a atsan yine ikbalime peymane düşer
Nâzımâ, rahmeti mevlayı kılınca taksim.
Mânii ismi afu hissei rindane düşer,

Gazel

Harabet ehliyiz, arayişi miranemiz yoktur,
Gedayı kûyi aşkız, ziveri kâşanemiz yoktur.
Ne zühdarayı takvayız, ne rindi bâdei sehba,
Bu bendergâhı alemde mukayyed hanemiz yoktur.
Meyin meninde zâhid, öyle pek at sürme peyderpey,
Bu pazargehde sanma şivci ferzanemiz yoktur.
Rasadgâhı muhabbetdir, zemini aşka hur bakma,
Derununda aeeb genc olmayan viranemiz yoktur.
Yürü, var cayına sarfet, ilacı pendin ey nasih,
Bizim bir kabili tedbir olur divanemiz yoktur.
Sühendananı asrın bir müsellem tabıyız Nazım,
Kesadı kâleden şekvayı dilgiranımız yoktur.

Gazel

Al destine minayı, ne derlerse desinler,
İç bâdei sehbayı, ne derlerse desinler.
Gerdanını vabestei zinciri cunun et,
Sev bir saçı beylâyı ne derlerse desinler.
Kıl cismi nizarı, hedefi daği muhabbet,
Bas kâlene temgayı, ne derlerse desinler.
Bir cam ile kurtar dili dirûzu, gaminden,
Fikreyleme ferdayı, ne derlerse desinler.
Mahviyet edip mahkemei a-şkda Nâzım,
Hiç dinleme dâvayı, ne derlerse desinler.

Gazel

Neşve bahşi dil olur ya-r, lebin bademidir?
Yoksa aşkın meyi hemvare o mânademidir?
Ha-ldan hali değildir bu çemenzar amma,
Gülü rânademi iş? bülbülü şeydademidir?
Bir belâdır çekilen li-k bilinmez sevda,
Dili şeydademi? giysûyi dilarademidir?
Merdümi arif isen didei emânile bak,
Hü-sn, pertevdemi? tertibi heyûlademidir?
Sorma yoktur eseri bâdi vefaden haberim,
Varise dairei şühreti Ankademidir.
Kimi görsem yapışır zülfi siyah kârından,
Halkü alem sana kâfir, bütün üftademidir?

Nâzımın, Antakyalı Abdülgani efendi ile müşterek tanzim eyledikleri gazel :

Hicran elinin gümrehiyiz gurbetimiz var,
Firkat keşi haki vatanız hasratımız var.
Ne yar, ne gamha-r, ne bir mahremi esrar,
Mevla bilir ancak niçebin kürbetimiz var.

Taş olsa geçer navekimiz sinci hasma,
Ferha-d gibi, da-ğ deler himmetimiz var.
Hep zelzelei ahımıza mâni o mehdir,
Viranına yoksa feleğin niyetimiz var.
Mih oldu haraba-t bize, piri muğandan,
Peymane gibi elde kalan suhbetimiz var,
Abdi ile Nâzım gibi ey hane bizim de,
Yarane gazel söyleme de şirketimiz var.

Gazel

Muhabbet; ehli dile bir bela değilde nedir?
Cünûni ademe âfetresa değildene dir?
Günahı gaybetim etme sevadı cürmümle,
Bu sernüvişti debi-r, kaza değilde nedir?
Umuru nikübedi etme aziv gerdûne,
O da bizim gibi bir binevadeğilde ne dir?
Değil o şuha vefasız demek revâ billâh!
Rakibe ettiği lutfü vefa değil de ne dir?
Bu hırka, bu amame, bu seccade, bu asa,
Mürüvvet eyle bezahid, riya değilde nedir?
Bu çarı suyi fenade nigâ-rsız kalanın,
Nukudü ömrü azizi hiba değilde nedir?
Unutma sehmi zekâtı nigâhı lutfundan,
Kapunda Nâzımı zarın, geda değilde nedir?

Gazel

O put, ağyarı bezmi vuslata yarü karin eyler,
Döner perhizi ahde andiçer, kâfir yemin eyler.
O sim endamı gördüm dün gene germabe rahında,
Beni bu narıhasret akibet külhannişin eyler.
Hased ol saidi sâdahteri simi-n zunnare,
Ki her saat dıraguşi miyani nazenin eyler.

Kebudi rengi kaluçi yeni makineden çıkmış,
Yere basmam deyü bin nazile kahri zemim eyler.
İki iki okuyan fehmeder maksudumu Nâzîm
Bilen bir lafzı mücmelle veli derki yekineyler.

Gazel

Seri kûyünde her şeb ta seher ahü sedamız var,
Bu bağın andelibi nâlekarıyız nevamız var.
Acebmi böyle sergerdan gezersek deşti sevdayı,
O servin hasretile başımızda çok havamız var.
Değil Leylâ gamile yalnız Mecnu-n serkeşte,
Bu sevdaden bizimde serde bir müşkül belamız var
Unutturdu cihana giryemiz efsanei Kiysi,
Kemendi zülfü Leylâden uzunbir maceramız var.
Nola şehbenderi irfan, okunsa namınuz Nâzım,
Kesimi hâmeden nevkâliçe'i rengin edamız var.

Gazel

Gâ-h Mecnu-n gibi aşkile şeydalanırız,
Geh olur payı pesi perdede leylâlaırız.
Gâ-h pervanei pür şevki hayali şafakız,
Gâ-h pür şü'le olup şem'i şeb aralanırız
Gâ-h bülbül gibi feryad ederiz bir gül için,
Geh olur gül gibi bülbüllere ıânalanırız.
Gâ-h meyhanede serbezmi şarab aşamız,
Gâ-h mahfelde gelip tâate takvalanırız,
Geh olur mescidi aşkın oluruz mihrabı,
Geh olur günci kilisade salibalanırız.
Geh olur mayei tahmiri gami eyyamız,
Geh olur bahşi neşat etmede sehpalanırız.
Alırız şemmesini badi sabadan yarın,
Günci hasrette yine vasla sığnalanırız.

Bin hüma balü per açsa bulamaz bizden eser,
Kafı aşkiçre biz ol demde ki Ankalanırız.
Özge bir halete koymuş bizi sâni Nâzım,
Halimiz fehmedemez kimse muammalanırız.

Kasidenin gazeli :

Açıl ey goncai bağı emel, her gün bahar olmaz,
Bu badi canresan esmez, bu feyzi rû-zgâr olmaz.
Gözün aç, iktibası fırsat et deycuri alemden,
Hemişe basikatı vadii eymende nar olmaz.
Kemali safvet istersen gönül, yanmaktan incinme,
Tıla tam olmadıkça putada halis ayar olmaz.
Nola yâku-b hüznolsam ki ol yüsüften ayrıldım,
Bana bin tu-tya, teskini çeşmi eşkibar olmaz.
Gazel de erdi payana, yürü eydil duâ zevkol,
Duâ ile varan, merdudu dergâhi kibar olmaz.
Felek durdukça dursun takı izzi, cakü icialı,
Ki dinü devlete bir böyle hısnı üstüvar olmaz.
Rivakı simihattı, şanı, gün günden füzûn olsun,
Cihanda desti lutfu, koymasın bir dil imar olmaz.

Gazel

Etmesin zemmimde tekdirim için âda derenk,
Rindi lakaydim, müsavidir yanımda safüjenk.
Razü sırrı lâ ve illâ den olan remzaşina,
Eylemez her giz umuru akibetten lafü cenk.
Çak olur bağrım görünce pençei müjgânını
Gösterir aynile çeşmin gönlüme hışmı pelenk.
Biz harikanı meyi aşkız, sakın zahid bizi,
Sanma kim olduk harab abade'i sehbavü benk.
Bendei derğahi şahinşahi aşkım Nâzımâ,
Eyleyen tanzi-r nazmım, başına taksın çelenk.

Gazel

Nigehim düşolup ol ârızı âle yanarım,
Rindi pervanerehim, şemi cemale yanarım.
Geleli kâ-rghi aleme bi sunu günah,
Sitem azarı gamım işte bu hale yamarım.
Nola hurşi-d tutuşsa şereri ahımdan,
Vaz'ı gerdûni bedâyini hisale yanarım.
Gözü dilberde, eli lukmada eyler, şeyhin
Dili, dâvayı keramet, şo hayale yanarım.
Mazharı nuri tecellayı cemale Nâzım,
Bir ruhu gül kaddi simşa-d nihale yanarım.

Gazel

Gayret etmez zülfü müşkininle bahsi hamı ham,
Dil şikâr etmekte urmaz kâkülünden damıdem.
Lâline nisbet, şerabı devleti gerdu-n dun,
Bâdei aşkında hem halet değildir camıcem.
Etmesin reşkikadinden servi hoşrefta-r tar.
Açmasın rengi lebinden lâlei hunfa-m fem.
A-şk pazarındakim, nakdi güher sencani can,
Ol sebebten vasılı meylı metâı kâmıkem.
Olduğun gündenberi sen zevraki hicranı ran
Etti seylabı sirişkim gerdişi eyya-m yem.
Etmesin gamzen, götürmez Nâzımı gamki-n kin,
Vermesin bida-d çeşmin dembedem peygamı gam.

Gazel

Payı hüsnünle bahar olsa, çemenden geçemem,
Azmi ggülzar edemem, günci mihenden geçmem
Etti âvâre beni öyle havayı zülfün,

Sünbülü seyredemem, suyi semenden geçemem.
Tutarım damenin olsam da kiyamette dahi,
Ger gubar olsa vucüdum, gene senden geçemem.
Tiği gamzen, beni ümmidi lebinden kesemez,
Canü tenden geçer, ol gonca dihenden geçemem.
Gördüğüm cevrü cefa, kal ile tâbir olmaz,
Allah allah, gene ol haki vatandan geçemem.
Edemem terk, kasadolsa da Nâzım şi'rim.
Suhbeti hâmei şiri-n sühanden geçemem.

Gazel

Gelip rûzi kiyamet ça-h vıran olduğu görsem,
Bu taki nâsezâ hakile yeksan olduğun görsem.
Erişse ahi rüstahi-z hengâmı hisar olsa,
Beni sûzan eden kâfır de suzan olduğum görsem.
Değil ümmidi vasl ol goncadan hatırgüzar amma,
Esip badi hazan berki bedaman olduğum görsen,
Beni lâ'li lebinden dûr eden bibahtrbedhakim,
Safı müjgânım âsâ kana galtan olduğun görsem.
O şuhi gayrile hembezmi suhbet görmeden Nâzım,
Bu takı nâseza hak ile yeksan olduğım görsem.

Gazel

Rehi âmale herkes buldu yol âvâre ben kaldim.
Kamu derdehli buldu çareler biçare ben kaldım.
Eristi devleti ikbale herkes babı lutfundan,
Şebi zulmette bir bahtı siyeh seyyare ben kaldım.
Edip sarf ihtiyarın dare Mansuri enelhakgû,
Beylay halkai kiyysûyi anber yare ben kaldım.
Deri maksûda Nâzım her biri bir güne yol buldu,
Atayı kâm bahşi hazreti gaffare ben kaldım.

Aceb bu ahı hasret, bende bir adetmidir bilmem ?
Sebeb bu inkisare yoksa ol afetmidir bilmem ?
Kemali hasretinle ateşi suzan olur sinem,
Bu halet dilde bir sevdayı mahiyetmidir bilmem.
Belâyı derdi serle giryeden hali zamanım yok.
Humarı meymidir bu, başka keyfiyetmidir bilmem ?
Rehayab oldu hem Ferhadü hem Kays,şimdi ben düştüm
Muhabbet milkinin rüsvalığı nevbetmidir bilmem
Gönül olmaz reha bir kâfirin zülfü siyahından,
Garaz cem'iyeti samanımı garetmidir bilmem.
Kusurumdan mıdır âlemde nakâm, olduğum Nâzım
Yahut hirmane bais bahti bed tal'atmidir bilmem?,

Gazel

Garibi kûyi aşkım ra-h bilmem, rehnüma bilmem,
Aceb dil hastayım teşhisi derdetmem, deva bilmem.
Ağardı muyi ser, insafa gelmez çeşmi dil hâlâ,
Nedir, tıflane ba bazicelerle, muddea bilmem.
Tebah ettik nukudu eşkiveş sermayei ömrü,
Neye müncer olur ahvalimiz ruzi ceza bilmem.
Bütün sehmi cefayı galiba uşşaka vermişler,
Felekte ce-vrdan ah etmeyen bir mübtelâ bilmem
Bakılsa sureti zahirde vaz'ı nabecadır hep,
Niçin beraks devreyler bu çarhı keçeda bilmem.
Giderse bu revişle ye'sdir mahsulümüz amma,
Serendamı umuru akibet neyler kaza bilmem.
Bizi tarikei firkatte Nâzım terkedüp gitti,
Kimin kandili bezmi vaslıdır ol mehlika bilmem

Gazel

Bir çeşmi siyah, zülfü semensaye dahîlin,
Ağuşu çelipadeki Tersaye dahîlim.

Feryadım erişse nola takı melekûte;
Çarem ne ki, çarh üzre mesihaye dahîlim.
Bir cüra ümidile meyi camı lebinden,
Desti keremi sakii sehbaya dahîlim.
Feryadım; O Tersapeçenin şevki ruhile,
Her şep yetişir ta Kızılelmaya, dahilim.
Aşıkları dininden eder sihri niğahı;
Bir çeşmi siyahü Yedi beydaye dahîlim.
Zahid, bu asa ile yeter başıma kaktın,
Terket şu riya vasfını takvaye dahîlim.
Bir ot görünür Turu muhabbet şecerinde,
Yandırdı beni, âyeti kübraya dahîlim.
Etmezse o Tersa kızı Nâzım bana şefkat;
Ben merhameti hazreti mevlâye dahîlim.

Gazel

Ciğer hun olsa esrarı lebinden keşfi saz etmem,
Yıkılsa hanumanım, kimseye arzı niyaz etmem.
Açılsa hasretinle gül gibi binyare gönlümde,
Yine ben andelıbasa dihanım şekva saz etmem.
Kıyamet kopsa, ten hak olsa,damanından el çekmem
Ayak altında kalsam, terki sevdayı, firaz etmem.
Benin ol aşıkı serbazı meydanı muhabbet kim,
Cefaden yüz çevirmem, tânelerden ihtiraz etmem.
Anıp Leylâsını, berzehte zincirin kırar Mecnun,
Anınçin meddi ahı zülfü pürçinin diraz etmem.
Benim şeydalığım kim değme tayib eylesin düşman
Anın bin aybi var amma lisanım ben güdaz etmem.
Bahar eyyamı geldi, sağari sehbayı sun saki;
Bugün gül sayesinde muhtesipten ihtiraz etmem
Belâyı a-şktan Nâzım, başım birdem komaz hali,

Nasihat dinelmez ben bu dili mekkâre az ettem.

Gazel

Ey bâdi saba Suyi hitendenmi gelirsin,
Yoksa o seri zülfü semendenmi gelirsin?
Yok şübhe, yine sende nevazişden eser var,
Dilda-r köyündenmi, vatandanmı gelirsin?
Ey e-şk, nedir sende bu ahvalı telatum?
Deryayı dili me-vc fikendenmi gelirsin?
Gamzende mey içmiş gibi mahmuru eser var,
Ey çeşmi siyah, bezmi çemendenmi gelirsin?
Ey güftei Nâzım, ne bu şiri-n edalar!
Tûtii dili ka-nd şikendenmi gelirsin?

Gazel

Devayi vuslata suhbet resa olmazsa cananın,
Olur bir gün gaminden çaremend olmam bu sevdanın
Yedi deryayı içsem, sâkin olmaz dilde teşvirim,
Meyü cam olsa kandırmaz bu haftı niki mınanın.
Gehi Ferhadü vamık haletim, geh hali mecnunum,
Edasin sende gördüm Leylin Şirinü Azranın.
Müsülmanane hançermi çekerdi böyle her saat
Haramî gözlerin? kâfir, olaydı dinü imanın.
Kisalın, Nâzımı biçareye haçkerre vâdettin?
Vefasızsın vafasız; hep yalandır ahdü peymanın.

Gazel

Tarımar etti hayalım zülfü anber bûlerin,
Aklımı başımdan aldı, ey peri giysûlerin.
Fitnei hayrette kor, sahir gözün imaları,
Didei Harûtu bağlar gamzei cadûlerin.
Zülfü zünnarın çeker halkı kilisa semtine,
Gezdirir aşıklara mihrab geçirdin alemi,

Kıssai Şirinü azradan ogün ebrûlerim
Sen bu hüsnü vanile sultanisın banâlerin.
Epsem ol ey hamei Nâzım, bu küstahlık nedir?
Tab'ını dembeste kıldın niçe bir koşgûlerin.

Gazel

Olsa ahdinde vefa kahpezeni dünyanın,
Naili, İbniselâm olmazidi Leylânın.
Dilrübalarda bulunsaydı eğer mihrüvefa,
Damenin almaz idi ha-r, gülü handanın.
Birde insafe gelirdin işidip feryadım,,
Sende ey kâfir olaydı eseri, imanın.
Künci hicra-nda keyfiyeti halim sorma,
Ya-rdan ayrı bana lezzeti yok sehbanın,
Nâzımâ ahederim hasta gibi tabeseher.
Yetiş imdadıma, ey derdi şebi hicranım!

Gazel

Kefaden el çekip geçtim safayı camı sehbaden,
Usandım sâkii gülçehreye arzı temennaden
Kırıp kaydi halası, deşti peymayı cunûn oldum
Geçip dilda-rdan, kurtuldum ağyarile kavgaden.
Bana mey yas olup ahir bu matlabgâhi hasrelte,
Reha buldum kemendi kaydi piçapiçi sevdaden.
Ne zehrabı sitem nuşettiğim mevlâ bilir ancak,
O şûhi bivefa çevrile, desti kahri âdaden.
Nedir feryadı beyhûden bu gülzar içre ye ey bülbül?
Alınmaz kâmı suhbet har elinde verdi rânaden.
Rizaden gayri yoktur çaresa beyhûde irşad ol,
Eğer gûş eyledinse kıssayı, meşhû-r Ankaden.
Okunsun bir zamen da macerayı aşkımız Nâzım,
Usandı ehli şehrefsânei Mecnûnü Leylâden.

Gazel

Ben derdim o mehru beni, ağyare değişmez,
Gül, bülbülü şuridesini, hare değişmez.
Ağyar ile yar oldu, olup yar iler ağyar
Ağyarı bugün, hayf ki yüz yaredeğişmez.
Sinemde çıkan yarelerim, göz göz açıldı.
Derdaki bana ya-r gelüp yare değişmez.
Al pendini, çok söyleme sen de yürüzahit,
Hıç kımse dilârasını, güftare değişmez.
Sâki, meyü sehba ile câmın senin olsun,
İl ya-r gamin, badei hummara değişmez.
Nâzım, güher efru-z bilir kıymeti nazmı,
Her beytini, bin lü'lüü şehvare değişmez.

Gazel

Çık bağa bahar oldu, temaşayı seversen;
İşret demidir gulgulü mînayı seversen.
Ağya-r gamından sakın azerdedil olma,
Çek har elemin, goncai ranâyı seversen.
Bülbüllere nevbetmi verir aşıkı zarın?
Gel dinle bu şeb, nâlei şaydayı seversen.
Çekmiş mi, desin bencileyin tabi firakı?
Var kabrine sor, Kaysede: «Leylâyi seversen»
Endühü gamin çekmeğe yok tabü tüvanım,
Al canımı, kurtar beni, Mevlâyı seversen.
Bu nazü tegafül nedir, ey gözleri cadu?
Nâzım kulun ölsünmü, stignayi seversen?

Gazel

Nâleden geçmem firakın birle nal olsam da ben,
Senden ayrılamam yüzü mahım'hilâl olsam da ben.
Deşti nâkâmide kaldım öyle ümmidimle ben.

Razıyım merhunu kaydi ihtimal olsam da ben.
Çektiğim zehrabei âlâme nisbet çarhdan,
Nakli sükker tek gelir hanzal neval olsam da ben
Şem'i ruhsarınçin ey gül yandırıp pervaneyi,
Çok değil, bir bülbülü ateşmekal olsam da ben.
Hasreti çeşmi siyahınla düşüp sahralara,
Vechi var, hemsuhbeti vahşi gazal olsam da ben.
Yine tekdiri rakibi di-vden hali değil,
Şadümanı devleti vaslı hayal olsam da ben.
Tutui hamemde Nâzım, başka istidat var,
Hasbihalin şerheder yarana, lâl olsam da ben,

Gazel

Gözüm kaldı kemendi halkai zülfü dilarade,
Alakam yoktur ol kâfirden özge şimdi dünyade.
Keşid ettim o denlü riştei pür piçi efkârı
Yine kaydi beladen olmadı gitti, dil azade.
Gelirdi belki imane, görüp âyâti Sübaı,
Olaydı gamzei sihraferinin devri Musade.
Yürü zahid, beni cavid ile dûzahnişin etmez.
Mücerred sevdiğim bir yar ile, nuş ettiğim bâde
Meyü mahbu-b cürmünden felekte çekme gam Nâzım!
Nedir çirki güneh, hengâmı cûşi affi mevlâde.

Gazel

Zülfü pür piçin görüp tarra-r tarrar üstüne,
Söyletir sevda beni eş'â-r eş'âr üstüne.
Dilden ayrılmaz hayali çeşmi, sinem sanki bir
Deyri hıkmettir yatar bima-r bimar üstüne.
Çek elin benden bu yarem kim onulmaz ey hekim
Eylesen yüz yıl dahi tima-r timar üstüne.
A-h, şefkat eylemez zalim dili âvâreye,

Bunca halim söylerim tekra-r tekrar üstüne.
Ruyi dil göstemesi hep dembedem ağyaredir;
Aşıkı biçareye aza-r azar üstüne.
Dinime dahletmeyin ey müslümanlar neyleyim,
Bir sanem sevdim çözer zünna-r zünnar üstüne.
Cevri gerdun bir taraf, Nâzım, muhabbet bir taraf,
Verdi gamli gönlüme, efkâ-r efkâr üstüne.

Gazel

Gehi derdi firakü geh hayali intizar üzre,
Belalar muhtelif başımda kalmaz bir karar üzre.
Derunum ateşinden katrarizi ab olur çeşmim,
Serim gûyâki bir ınbıkı hikmettir, buhar üzre.
Esasından yıkılsın çarhı gerdûnun harab olsun,
Geçirdi rû-zgarım ahü vahü inkîsar üzre.
Dağıt zülfü siyehkârın ki narı har cay etsin,
Budur âyin, korlar anberi huşbvyu nar üzre.
Olurmu mazharı yûsrivefa bilmem gönül Nâzım ?
Geçermi yoksa ömrüm böyle üsri iztırar üzre.

Gazel

Eyledi canıma tesi-r hararet bu gece,
Yaktı yandırdı beni, ateşi hasret bu gece.
Müstemendane anıp eylediğim bidadı,
Dameni Arşı, tutar arzı-şikâyet bu gece.
Camü peymanesini, başına çalsın saki,
Yoktur bende belâyı meye takat bu gece.
Gami zülfünle uzanmış, şabi yeldayi firak,
Sâl hükmünde geçer günlüme saat bu gece.
Koyma tenha beni, zulmetgedei hasrette,
Bezmi ahzane ziya ver, gel ey afet bu gece.
Mıtrıbi bülbül eda, sen de biraz hamüş ol,

Dinle bir nağmei enduhü muhabbet bu gece.
Yadı ebru-su döküp dideden eşki âlim,
Çekti Nâzım bana şimşiri siyaset bu gece.

Gazel

Necmi istihraç edüp remma-l baktı falime,
Sinei gamgineden bir « a-h » çekti halime.
Tabı zülfün, akleveş oldû ıkali taliim;
Şekli halin, zulmet urdu neyyeiri ikbalime.
Nalemi duy, eleman ey müslüman insafa gel,
Şefkat île kâfir ağlar, baksa cismi nalime.
Vasl ihsanile bir hayret, vebalim çekme hem,
Değme yazsınlar bu cürmü, defteri â'malime.
Güftei uşşak-da san'at aranmaz Nâzıma;
Bundan âlâ söylesin tâneyleyenler kalime.

Gazel

Ne bağın nahlidir, ne bu-standa nevidfandır bu,
Dirahti gülde bitmiş, taze bir servirevandır bu.
Aceb damı beladır ta-r geysuler,, miyanında,
Beni bir tare dülbend eyleyen, ol mumiyndır bu.
İnanmam vadei ferdayı çeşmi dilfiri binden;
Ne şebler zarü bihab olduğum hatır nişandır bu.
Geçer nevru-z, kalmaz, sende bu cem'iyet ey gonca
Cefayı bülbülü, senden kısas eyler zemandır bu.
Hicazî çeşm, hindî hal. çinî zülf, rumî ruh;
Bedehşanî lebi şuht, Semerkandî zebandır bu,
Meyü mahbu-bdan Nâzım, eğer el çekti derlerse,
Ayağaltındadır söz, bade ver saki yalandır bu.

Gazel (1)

Emelden, ar-zudan, kâ-mdan kurtulmadık gitti,
Kedêrden, gussadan, âlâ-mdan kurtulmadık gitti.
Dili nâşadı, envai sitemle, dari gurbetde,
Vatan mehcur eden eyya-mdan kurlulmadık gitti.
Bulup bir başka feyzü neşve sehbayı hüviyetden,
Humarı sergirani ca-mdan kurtulmadık gitti.

---

(1) Bu gazel her ne kadar, Antakya (Yeni gün mecmua) sında Berekât oğlu Rafet Beyin olarak gösterilmiş ise de, yaptığımız tedkikatda, bunun Nâzım efendiye âid olduğu anlaşılmıştır.

Çünkü:

Evvela: Şirin üslûbu ve edebî vasıfları, Rafet Bayin tutmuş olduğu yazı şekline uygun olmayup Nâzım efendinin, diğer şiirlerinin, lafız ve mana sıfatları bakımından evsafını taşımaktadır.

Saniyen: Bu gazel, Yehya efendinin gayrı matbû şiirlleri arasında gözümüze ilişmiştir. Burada Yehya efendi bu gazelı beğenerek tahmis etmiştir.

Yehya efendi, tahmisindeki üç mısraı, " Nâzım „ a kafiye olacak şekilde Hakim, Kaim, Daim olarak kaydetmiştir.

Şimdi bunları, mısrâlar, üzerinde görelim:

Hava, Yahyayı mahkam eylemiştir, nefsıse hakim
Olurmu gayri, eyyamü leyali saimü kaim,
Rizayı hakkı, istihsale dil, sâi iken dâim;
İbadet namına kasdı sevabettikçe ey Nâzım !
Günehten, cürmdan , âsa-mdan kurtulmadık gitti.

Salisen: Ve nihayet, Yehya efendini bu tahmisi, yapması, hayatının son günlerine tesadüf etse bile, o zamanlar Bereket oğlu Rafetin böyle bir şiir yazacak derecede kemale gelmiş bir zat olmayup henüz pek genç bulunduğu, bu ihtimali büsbutün reddetmeğe kâfidir.

Edüp beyhûde ummidi tekarrüb zühdü tekvaden,
Henüz kaydi hayali ha-mdan kurtulmadık gitti.
İbadet namına kasdı sevab ettikçe ey Nâzım,
Günehden, cü-rmden, âsa-mdan kurtulmadık gitti.

Gazel

Âsâyişi dil zümrei mestanede kaldı,
Asarı safa var ise peymanede kaldı.
Ünsümle mülazimdi fakat bir dili şeyda,
Hayfaki o dâ turrai cananede kaldı.
Layıkmı bu kim bülbülü gülzarı muhabbet,
Hicrane düşüp kûşei viranede kaldı.
Zahid bana dahletme, melametle görürsün.
Affı hazen ol dergehi meyhanede kaldı.
Göz yaşı gibi çıktı gözünden bugün olmak,
Amma gami aşkı, dili divanede kaldı,
Müstelzimi desturun iken Nâzım zarın,
Gör tabii kim ta safı peykânede kaldı

Gazel

Ben sanırdım bir vefakâr âşinalardan seni,
Böyle bilmezdim, vefasız nârevelardan seni.
Ahdi peymanın sanıp aşkında temkinim gibi,
Öyle müstesna tutardım bivefalardan seni.
Zayiettin hakkı istihsanım, ey zalim ki ben,
intihap ettim güruhi dilrübalardan seni.
Çek ve balı hûnumu, boynunda kalsın ta ebed,
Kim bu kan ahir kılar, gerdenfedalardan seni.
Yad edersin aşıkı mehcurunu. devran eğer,
Bir sitemkâre ederse mübtelâlardan seni.
Yaktı elhanın bizi, ey kâmeı Nâzım yeter,
Gerçi derler, sıdkimiş, ateşnevalardan seni.

Gazel

El sunmadığım sagari peymane mi kaldı,
Nuş etmediğim badei mestane mi kaldı ?
Sensiz, dili sevda zedem, azadı gam olmaz,
Baş urmadığım dergehi meyhane mi kaldı.
Dermanı dili, gamzei hunhar-da derler,
Yarep, işimiz hançeri berrane mi kaldı.
Bayku-ş gibi zare düşüp habı yıtirdim,
Ah etmediğim köşei virane mi kaldı.
Cem'iyeti sama-n bütün oldu perişan,
Kahrın bana ey çarh, şu bir cane mi kaldı.
Aklü dilü din gareti küfri nigeh oldu,
Kastın Sanemâ, şimdi de imane mi kaldı.
Nâzım, nola kalmazsa sana devri zemanın,
Bu tahti fena, rahti Süleymane mi kaldı.

Akif efendi :

Bursalı Tahir beyin Osmanlı müellifelerinde hicri 1260 ve 1310 seneleri arasında yaşadığı bildirilen Akif efendi hicri 1237 de Antakyada doğmuştur. Hicri 1220 deki meşhur Maraş isyanını idare eden derebeyi Mıstık paşanın oğlu olan Antakya kadısı Ömer efendinin oğludur. Ömer efendi çok alim ve fazıl bir adam olduğudan oğlunun tahsil ve terbiyesile bizzat meşgul olmuş, bu sayede akif efendi klasik türk kültürü üzerinde kuvvetli ve ciddi bir tarzda yetişmek imkanını bulmuştur. Genç yaşında müderris olmuştur. 1256 ya doğru siyasi bir meseleden dolayı Antakya kadısı Ömer efendi birinci Mecidin iradesile İstanbulda ikamete memur edilmişdi. Bu siyasi mahkumiyet bir kısmı İstanbulda, bir kısmı Belgıratda geçmek suretile 7 sene sürmüştür. Bu müddet içinde ekseriya babasına refakat eden Akif efendi pederinin vefatından sonra hayatını hep Antakyada geçirmiş ve uzun müddet Antakya müftüsü olmarak kalmıştır. Faziletlerile kendisini muhitine sevdiren Akif efendi 1297 de vefat etmiştir.

Edebi şahsiyeti :

Ziya paşada olduğu gibi Akif efendinin hayatında da iki inkişaf safhası vardır. Birinci safha : Akif efendinin Antakyadan çıkmadan ve İstanbul münevverlerile temas etmeden evvelki

zamanlardır. Bu esnade henuz pek genç olan şair, divan edebiyatının tesiri ile şiirler yazıyor ve bunların bazılarında çok muvaffak oluyodu. Henuz bu safhada iken arapça ve acemceyi iyice öğrenmiş olduğu için divan edebiyatı üstadlarını pek güzel kavraya biliyordu.

İkinci safha : Antakyalı şairin İstanbul ve Belgırat seyahatlariyle bilgisinin ve görgüsünün arttığı ve bir çok münevverlerle temasa imkan bulduğu inkişaf devresidir. Akif efendi bu safhada Akif paşa ve Pertev paşanın tesiri altında kalmıştır. Fakat bu tesir çok kuvvetli olmamıştır. Şair bütün hayatında gene divan edebiyatı üstadlarından tesiri daha çok duymuş ve onları daha çok okumuş.

Antakyadan uzak kaldığı zamanlarda yazmış olduğn şu parça Akif paşanın bursada menfi iken İstanbula hasretle yazmış olduğu şiiri hatırlatıyor.

Cel ey beridi beşâret yârıdan ne haber
Mızacı afiyetinden, diyardan ne haber
Kanı selamiye mektup, ya bir peyam bize
Vatande terkedilen gül izardan ne haber

Akif efendi eger fransızca öğrenmiş olsaydı her halde Akif ve Pertev paşaların tesirine daha çok maruz kalmış olacaktı. Hatta diye bilirizki belkide daha sonraları yetişenlerin Ziya paşa ve Namık Kemallerin bile tesiri altında kalmış olacaktı. Fakat biz Antakyalı şairde daima eski divan edebiyatı üstadlarının tesirlerini görüyoruz.

(800) sahifelik gayri matbu divanında Fuzuli, Baki, Nabinin şiirlerine nazireler ve Ruhî, Vahit gazeline yapılmış tahmisler vardır. Bundan başka Akif efendinin divanı, esni divanlar gibi gazel kaside tahmis, taştir müstezat, kıt'a, Rubai vesaır edebi nevilerle doludur.

Kendisinden ayrıca bahsdeceğimiz şair Yahya efendinin bi aman rakibi idi. Antakya müftülüğünde ikisi de zaman zaman bulunmuşlardı. Bunların vaziyeti birbirini çekemeyen Etem ve Akif paşalarin rakiplik hayatını andırır. bu değdağalı hayatına rağmen Akif efedinin divanında hiciv ve tehzile pek rasgelmiyoruz.

Nabiden kopup gelen hikemiyat nevilerine akif efendinin divanında da sık raslıyoruz:

Pek derin deryada girmez cevheri maksut ele
Kesereti efkare dalmak manii tedbir olur.
Kimsenin kadrinden efzun etme zinhar itibar
Vefreti tevkir zira mucibi tahkir olur.

Akif efendinin divanından güzel parçalar eksik değildir. Meselâ:

Derunu dilde nezevku ne hl kalmıştır
Dihende dilbere dairi mekal kalmıştır.
Gönül alakayi bir adet eylemiş yoksa
Ne bende aşk ne sen de cemal kalmıştır.

Gazel

Tutii sükker dihanisin yaşil al lâzım sana
Şehperi tâvusdan bir destimal lazım sana
Hazır ettim perdesin ben didei germabemin
Ey hayali yar zira peştimal lazım sana

Dürrü dendanım ki ruhu bir cevheri elmastır
Nev hilali tazeden nazık hilal lâzım sana
Kasti pervazi bulendi evcı icaz eyledin
Nağmeden ey hame şimdi şahubal lâzım sana
Servidir ol şuh egilmez ? barı vermez Akifa
Geyri bir elma yanaklı nev nihal lâzım sana

Gazel

Gülizarım sakii bezmi şarap olmuş bana
Ateşi reşkile bülbüller kebab olmuş bana
Taze güldür sageri sehlayi sürhü ateşin
Mey bu huyi böyle bir ayni gülap olmuş bana
Meykeşi derya derunum kimse inkar eylemez
Desti gamde camı mey nakşi habap olmuş bana
Nazraye kabil değildir ref olursa gernikap
Pertevi horşidi hüsnünden hicap olmuş bana
Akifa ben fenni eş'ar içre üstad istemem
Hatti dilber bir kitabi mustetap olmuş bana

Gazel

Haramı dideden husnunde her dem şur olur peyda
Hatından intizami mülk için tabur olur peyda
Nola berk ursa ruhsarın meyanı târı zülfünden
Mubarek leylei kadr içre elbet nur olur peyda
Tehi kalmaz bizim gemhanemiz avazu nalişten
Hiç olmazsa havaden bir iki zanbur olur peyda
Uzak ol bezmi ülfetten rekiba derdün arttırma
Soğuk suhbetlerinden illeti basur olur peyda
Hemen sen işu nuş et Akifa bu bezmi alemdir
Gehi bir cam cem geh kâsei fagfur olur peyda

Gazel

Boyun ey servu kaddi yardenbalâ değil a

Olsabâla bile ol mertebe zıba değil a
Kisei aşika mey etmeki bed nam oldun
Büzemezsın dibeni alemi torba değil a
Badei ehli harabat acıdır ey sarus
Hani yagmayı imarette ki halva değil a
O halepli gözelin yüzde olan yaresidir
Kalei hüsnüzre ziyneti tamga değil a
Sarılırlar ne için pirihene tenve beden
Akifa emtiai vuslati yagma değil a

Gazel

Olup tesirihakla kâmuranı rütbei balâ
Ederken desti reslik herkese halince müstesna
Sipehre lane tutmuşken hümay himmeti valâ
Felek pervazı cevvi kaf iken ankayı istigna
Giriftarı hazizi arzi hacet eyleme yareb
Hiyazı sine lebriz oldu mi zabı hakikatten
Yıkanmıştır kubayı batını her rengü suretten
Gubar alûdei zengarı fikret eyleme yareb
Tevekkül ehliyim havfü ricavu iltica bilmem
Sana yareb sıgındım sensin ancak razıkı alem
Becahı fahrı adem akif zarı kılup hurrem
Bahakkı izmi azam fehmiyii naccâr kibi hardem
Deringden gayre muhtacı inayet eyleme yareb.

Gazel

Parelensün ol ciğer zehminle hunbar olmıya
Görmesin ol göz gami hicrinle bidar olmıya
Can feda etmektedir varsa hayati sermedi
Bulmasın sağlık o kim derdinle binar olmıya
Matlai nuru cemal olmak aceb kabilmidir
Ol gönül kim ande şevki aşkdan nar olmaya

Görmedim alemde bir subhu safayi vusleti
Andan evvel bin şebi firkat numudar olmıya
Akifa dildar için başın belaya salmayan
Haizü hazzu vekar zibi destar olmıya.

Gazel

Gözlerin gamzen nıgahin mesti meydan oldu hep
Halkei çeşmin seraser bezmi rindan oldu hep
Hande sükker lep şeker güftari şirinin şeker
Bezmi ülfet suhbetinden sükkeristan oldu hep
Gahi merdan gahi huri geh peri şeklindesin
Kişveri zibi cemalın peykeristan oldu hep
Ruhlar ateş dide ateş lali yakut ateşin
Beyti hüsnün mabedi ateş perestan oldu hep
Al ruhlar al lebler camei renginin âl
Gülsitanı rengi buyun alı bostan oldu hep
Bir müselles badedir manada nazımın Akifa
Neşe bahşi meclisi erbabı irfan oldu hep

Müstezat

Ayağını bus eyler isem başıma devlet
İklili seadet
Canlarda verirsem yoluna canima minnet
cananıma hidmet
Bari beni divane deyu eyleme tayip
layikmi bu tazip
Bin âlile sen aklimi aldın ahiyanet
hep sende kabahet
Ben dağlara düştüm desem ol hasreti leyla
şirıniden alâ
Efsanei mecnunu eder bana hikayet
Ferhad rivayet

Ol saidi billur bana sundu soguk su
ateşmi nedir bu
Aldi içerimden beni bir özge hararet
asarı muhabbet
Zülfi gibi âyâğa burakdı beni her bar
Ol şûhu sitemkâr
Bir kilce bile ak sakala etmedi hürmet
yok zerre hamiyyet
Ağyar ile yar oldu benim taze civanım
hem etti meyanım
Kar etmedi Akif ana pirane nasihat
zan etti adavet.

Gazel

Derunu dilde ne zevku ne hal kalmıştır
Dihende dilbere dair mekâl kalmıştır.
Gönül alakayi bir adet eylemiş yoksa
Ne bende aşk ne sende cemal kalmıştir.
Harabe zârde bir tek amude benzettim
Gidüp melahati kaddi nihal kalmıştır.
Zahire kalmamış anbarı hüsnü anında
İzar yarde kaç dane hal kalmıştır.
Dihan yardegüldar handeler vardı
Gidüb şukufesi Akif nihal kalmıştır.

Gazel

Gönül afyendemi ya badei hoşbudemidir
Danei halidemi yalebi dilcudemidir
Yine bakmaz nekadar nalevü faryad etsem
Dideler hastamı mestanemi uykudamıdır
Gurbet ellerde gönül getti ilişti kaldı
Çini zülfündemi şami hali geysudemidir.

Pek karışmış görürüm hıtai çüni zülfün
Avrupa semti aceb fitneden asudemidir.
Dilü bimar lebü gabgabın ister Akif
Aceba rağbeti almade mi ayavademidir.

Gazel

Merdi mazlumun duasın sanma bitesir olur
Çaki çak eyler derunun her biri bir tir olur
Pek derin deryade girmez gövheri maksud ele
Kesreti efkare dalmak manii tedbir olur
Kimsenin kadrinden efzun etme zinhar itibar
Aşuru tevkir zira mucibi tahkir olur.
Eyleme ekranısen ekran önünde pek sena
Dikkat et sen medhu gaib hazırı tağyir olur.
Eylesin ehli garz erbabı haletten hazer
Pençei himmet karini kabzai şimşir olur.
Akifa iraz kilmaz şiri ahün pençeden
Kimki dergahı cenabı pire bir kıtmir olur,

Gazel

Bizim dünya değer bir gövheri tabanımız vardır
Kühersençiz dü çeşmi keffei mizanımız vardır.
Bizi men etme layıkmı beheşti zevki vuslunden
Müslümanız kitabı husnune imanımız vardır.
Sorarsan alemi abın havasın bari bizden sor
Neler gördük o sahillerde çok seyranımız vardır.
Biz ol bala neşini övcü rifat paki destarız
Bizim cirkabe değmez köşei damanımız vardır.
Meyani sineden ber keşte dursun hançeri ahun.
Aman bilmez felek namında bir düşmanımız vardır
Gönül hizmette can ülfette akıl hali hayrette
Hayali yar gelmiş sinede mihmanımız vardır.

Teselli bahş olurmu Akifa sahra neverd olmak
Bizim dağlar kadar derdü gamı büdhanemız vardır

Gazel

Her zeman evzai dehrin bir diger kanunu var
Kim bu hikmet hanenin çok merdi eflatunu var.
Şerbeti şirin güvari vusleti meyhoşçedir
Leblerinden sükkeri bistanıden leymunn var.
Neş'e dar olmazmı zevku vuslatindan ehli keyif
Anberi hali rühundan danei afyunu var
Ya nihali servidir ya nahlı nazu işvedir
Kameti mevzununun elbette bir maznunu var
Nalei cansuzu hasret pestei fitrakidir
Şeh suvarı ahımın bir esbi ateşgunu var.
Her telinden bir dili sevda zede çekmektedir
Akifa başlar belası turrai şebgünü var.

Gazel

Hüsnüne dünya müsellemdı sana zinet nedir
Süs verüp endamına bu nafile zahmet nedir
Öyle yandı aşkile haküster oldu aşıkan
Hüsnü alemtabile can yakmağa hacet ne dir.
Keyf meydir anladım zevku sefayı leblerin
Çeşmi meştane suzerken bilmem ol halet nedir.
Ateşi ahınla dudi serkeşin taklideder
Kırmızı fesle bu püskülden aceb niyyet nedir.
Varsa mikati elemdir Akifi divaneye
Simiden zencirile koynundaki saat nedir.

Gazel

Sine safan hakikat rengi telvin istemez
Safhai ayine herkez nakşi telvin istemez
Alemi manide etmez duru nezdik imtiyaz.

Çeşmi alem bini arıf keşfu dürbin istemez.
Cilve gâhı hakda bestir şâhidi şer'i mubin
Ziveri maşşatai kanunu ayîn istemez.
Asitanı pire herkim vaz ederse başını
Came habi alemi habide balin istemez.
Ol kadar merdanedir Akif rehi cananede
Bin kere canın verir bir kerre tahsin istemez.

Gazel

Nigâhı çeşmi mestin tiriden tesiriden kalmaz
O şur engizi gamzen şirden şimsiiden kalmaz
Nedir bu abu tâbü reng haclet gül yanagında
Gülabın cabeca ta'tirden taktirden kalmaz
Olur bir buseye yekser metai canı uşşakı
Dönerde davei tağrirden tezviriden kalmaz
Aceb kim nakşi ber ab eylemekte manii hasret
Hayalin dideme tahririden tasviriden kalmaz
Kem olmaz amberi halin izarı ateşininden
Cihanı Akifa teshiriden tebhi iden kalmaz.

Gazel

Aceb yad ellere düştüm yanımdan insü can geçmez
Güzezergâhi ümidimden kuş uçmaz kâruban geçmez
Belin bükmüş kapım hayretle durmuş daru divarım
Derunu haneme çok dandır ol servi ravan geşmez
Meğer sen hattı hali müşkibarın hırzıcan etfin
Sana ey kanli zalim tiri ahi aşıkan geçmez
Bizim bostanimizde bülbül ötmez tâze gül bitmez
Harab abadı mülki aşkiden faslı hazan gçmez
Kocaldım gerçi ben Akıt gönül amma kocalmazmış
Yine hâlâ derunumdan hayali nev civan geçmez.

Gazel

Taradıkça taramış zülfü perişan olmuş
Uzadıkça uzamış ejderi bican olmuş
Gülşeni ömrümün ol taze nihali kederi
Büyüdükçe Büyümüş servi hiraman olmuş
Lebi şirin şekeri barını desti kudret
Boyadıkça boyamış nahli bedehsan olmuş
Gamzei didei hunbarıo kanlı zalim
Biledikçe bilemiş hançeri berran olmuş
Feyzı hak dânei dindane verup abile tâb
Bezedikçe bezemiş gövheri tâbân olmuş
Serperek gülyüzüne zülfünü Akif ol şuh
Suladıkça sulamış sünbülü reyhan olmuş.

Gazel

Bade mahmuru humarı çeşmi hammarın senin
Cam cem sad tahti hicri la'li şehvarın senin
Keh humarı badeden keh nazıden dil hastadır
Bironulmaz derde düşmüş çeşmi mekkarın senin
Bir eda vardır hırami dilkeşi nazindekim
Üzrülenk eyler görünce kebki reftarın senin
Gayri ey şuhi hataver yazma bağla başına
Böyledir hükmü kitabi hattı ruhsarin senin
Selsebili nazma mizab oldu hamen Akifa
Olkadar hüsnü selaset buldu eş'arın senin

Gazel

Beni bari gaminla akibat hammala dönderdin
Nezar ettin kalem kaşlım vucudum nâle dönderdin
Gice ta subh olunca nalei ya leyl idi kârım
Havayi târi zülfünle beni mevvale dönderdin
Meyanı aşikanda bana bir an oldu şan aldım

Elif kametli dildarım meyanın dale dönderdin
Müjen üşşaki yaktı süzeni zembur veş amma
Tekellümsaz olup la'li dihanım bale dönderdin
Alâke etmesin dersin dönerde Akifi şeyda
Ucun büktün şikenci kâkülün çenkâle dönderdin

Gazel

Gihan ister ise virane kalsın
Harabatiçre bir meyhane kalsın
Kime kalmış bu alem zevke bak sen
Elinde daima peyname kalsını
Kalender ol fesin bir yana kalsın
Cihan baştan başa bir yane kalsın
Beni ol yavrudan mehcur edenler
Hümaveş dehride bi lâne kalsın
Giderse can eger gam çekme Akif
Sana canlar veren canane kalsın

Gazel

Gel ey canan can ağlar elinden
Yürek can içre kan ağlar elinden
Cihan feryad eder cevri zamandan
Senin lakin zeman ağlar elinden
Telaşından arakriz oldu sanma
Bu cismi natuvan ağlar elinden
Kehi yarana bak keh çeşmi sare
Zeminü asunan ağlar elinden
Semaya çıktı dudu Ah Akif
Değil mah ahteran ağlar elinden

Gazel

Bu gün kevni mekan ağlar benimcün
Zemin ağlar zeman ağlar benimçün

Cenabı kudsden mehcur kaldım
Güruhu kudsiyan ağlar benimçün
Kapandı kaldı ebvabi fütühât
Sunufi hamidan ağlar benimçün
Gönül üftadei rah oldu kaldı
Refiki mehriban ağlar benimçün
Sabahı vuslatım şami gam oldu
Seharde sâli kan ağlar benimçün
Kitabı verdim abi ateşine
Eşittim söhtegân ağlar benimçün
O şagerdimki yoktur kabiliyyet
Ne yapsun hocegân ağlar benimçün
Kırıldı sebhai mercan ezkar
Düşen her dane kan ağlar benimçün
Elimde hamr içerken haile döndü
Sunarken sâkiyan ağlar benimçün
Kapandı Akifa çeşmi basiret
Görnnce merdüman ağlar benimçün

Gazel

Hezârım kim hezar ağlar benimçün
Değil gül belki har ağlar benimçün
Aceb başı dumanlı derdimendim
Sehabi nevbahar ağlar benimçün
Ben ol servü semenden ayrı düştüm
Çimende cuybar ağlar benimçhn
Süleymani cemalim merhamet kıl
Demadem murumar ağlar benimçün
Senin taşdan beterdir senki sinen
Eger ölsem mezar ağlar benimçün
Rakibi hürrmim insafa gelmiş

Eşittim zarı zar ağlar benimçün
Acir agyar Akife gurbet ilde
Vatanda nazlı yar ağlar benimçün

Gazel

Gönlüm aldin mutriba ağaze edüp avaze sen
Aferin olsun ki bülbül kondurursun saze sen
Nimnigah ettin süzüp çeşmin hümayi turreye
Galiba meşki şikar eylersin ol şehbaze sen
Şülei cevvalei hüsnün füruzan olmada
Eyledin zülfü havadarın meger yelpaze sen
Şimdi üç yapraklı verdi tazesin ey nazenin
Al kuşandın kırmızı geydin büründün gaze sen
Nuru didem kırmızı geymış kuşanmış bu bahar
Eşki çeşmim gülgülî bir cam biçtir baze sen
Sergüzeşti keysile leylayı zib et hatıra
Ben niyaz etlikçe başla dürlü dürlü naze sen
Kâkûle, gehzülfüne kandın o nehli nevresin
Başladın ey murgu dil daldan dala pervaze sen
Akife incitmeden şeftalü çini vuslat ol
Kim nevazişle böyüttün bir nihali taze sen.

Gazel

Olunca turra böyle sayedarı müşkibar olsun
Efendim murgu devlettir başında ber karar olsun
Mubarek bade layıktır libasi erguvan gülşen
Buyur ey nevnihalım resmi tebriki bahar olsun
Nikabı nazı kaldır bir tecelliyi cemal eyle
Bu yüzden de kemalisun'ü bâri âşikâr olsun
Humarı hamrı ancak nistü nabut olmader maksat
Gerek nigü gerekse badei şirin güvar olsun
Gel ey demkeş bir az da aşinayi bezmi esrar ol

Sana her bir nefeste başka alem aşikâr olsun
Birikmiş meclisi işrette her telden çalar ahbap
Felek bu bezmide ger çok görürse tarümâr olsun
Şifai sadr içun bir cür'a sahba bulmadın hayfa
Hele bensiz içenler hastai renci humar olsun.
Lebinyâd eyleyup Akif şikenci turradan geçtin
Sevadi misket olmazsa diyarı kandihaı olsun.

Gazel

Ah edermi ahı ateş çarha te'sir etmeden
Şem,i zibi bezm olurmu şule tenvir etmeden
Kimyayi devleti bir kimse bulmaz dehride
Tıneti tathir edup elfazı eksir etmeden
Mantıkı İsa gibi bahşi hayat etmez sühan
Abı hıdrı hamıden bir kimse takdir etmeden
Kimse lafi iddiayi hânedâni kılmasun
Desti cudin matbahı ihsane kefgir etmeden
Aşkı bir peyker peresti hüsnidi Akif ezel
Desti kudret sureti insanı tasvir etmeden.

Gazel

Zülfün dagit ey badi saba yarım uyansın
Ammaki nevazişle dokun yarım uyansun
Te'siri bile kalmamış ahı seharımda
Bülbüller ötüşsün gülü biharım uyansın
Akşam olalı muntazirim camı subuha
Çeşmin süzerek yari kadeh kârim uyansın
Yat yavru deye cismi nezarım kafes ettim
Koynundaki tuti şekeri harım uyansın
Bin türlü niyaz eyleyerek Akif uyuttum
Bin naz ile ol şuhu sitemkarım uyansın

Gazel

Bendedir ol şahı hüsne bey değil paşa bile
Derdi mendi hasreti daver değil dara bile
Serkeş olmazde nolur gettikçe ol servi sehi
Baş eğer kaddin görüp ednadeğil alâ bile
Çokmudur yaksa abasın softagâni medrese
Oldular uftadesi müfti değil mulla bile
Hem gören hem görmeyen meftuni zevki vusludur
Mübetlayi aşkıdır bina değil a'ma bile
Ol kadar leb teşneyim Akif zülali na'bına
Eylemez irva beni sahba değil derya bile.

Gazel

Gördüm cemali yarı yüzbin hicap içinde
Mehri münire benzer katkat nikab içinde
Sakii bezmi vahdet sunmaz şarabı vuslu
Dönmezse dil kebabe gersuzu tâb içinde
Sunmuş lebin nigârim yok nuşe iktidarım
Haheşkeri şerabım heyfaki ab içinde
Emvaç eder telatum sinemde pür mezahim
Deryayi bi kenarım lakin hubap içinde
Bak nushai derune kânu ve mayekune
Bir nokta zannedersen Akif kitp içinde.

Gazel

Gözde gönülde zerrece envar kalmadı
Sinemde ahı meş'alei nar kalmadı
Cuşetmez oldu dildeki deryayi aruzu
Başta havayi zülfü semenzar kalmadı.
Etmez tabib gerçi devasın diriğ leyk !
Dılde ne çare derdu gami yâr kalmadı.
Kırdım elimle sübhai mercani zikri ben

Çeşmimde de hayif giryei honbar kalmadı.
Ol destegir Akif nâ çâre ya nebi
Ki senden özge bana medet kâr kalmadı.

Gazel

Gönül bir andelipi sahni gülzar oldu zar oldu
Fürugu zahmi harı hicri gülnar oldu nar oldu
Firakı daveri can yaktı mâ'zur etti zar etti
Duhhani ahüâteş başa destar oldu târ oldu
Zehi kâniata alemde mevcud oldu cud oldu
Zehi dana ki bahri hayri efkâr oldu kâr oldu
Zemanı şefkatinde feyzu müzdad oldu dad oldu
Ki herbir hanede bir özge ambar oldu bar oldu
Aşair muridi tedbirü aram oldu ram oldu
Kabail mazharı te'lifi bisyar oldu yar oldu
Mehâmikâri devlet öyle mansur oldu sür oldu
Temeddün görmeyen çöller nüsüğdar oldu dar oldu
Kefi ihsane Akif cevherefşan oldu şan oldu
Kelamı hoşnizamı dürrü şehvar oldu var oldu.

Gazel

Perde puş etmişdi gonceveş adâb seni
Gülgibi açtı yazık nuşu meyinâb seni
Game hab içre bulup başdan ayağa emdim
Bir şeker parasi kılmış bu şeker hab seni
Oyalı camei sebzinle salındın bağa
Gonce zarı eylediler ey gülüşadâb seni
Al yüzünden götür ak yaşmagı ey mehri cemil
Edemez mahı münevver bile mehtab seni
Girdişi didei nemnakine bakma gayrin
Korkum oldur düşürür dâme bu dolâb seni
Vuslata mani olur haşyeti tigi hâci

Akifa hanesine koymadı haccab seni

Gazel

Sevdiğin baştan çıkarmış turrai hamdu hami
İşte bu üslüp ile baştan çıkardı alemi
Cuyubarı seyli eşki bikararımdan ne bâk
Selvu nazım köprü olmuş aşkının kaddi hami
Amber hali ruhi hoşbuy yoatur ihtiyaç
Dane almaz mürgü bi mürgü humadır perçemi
Emmedim getti lebüaynin ah o simu saidin
Halkai dudümnümayan etti şekli hatemi
Bülbülü dil gerçi olmuş Akife lâlu melal
Söyletir tutu gibi isterse gilki ebsemi.

Gazel

Sipahi düşmeni müjgâni çeşmim ber huda geldi
Eşit nöbetci ateş narasin dilden nida geldi
Sana mehtabı penpe gunüden nazik kuba biçtim
Yine ey dilberi nazik meyanım pek kaba geldi.
Nazar kıl feyzi hatem gibi pek re'na yakışmıştır
Benim elmas parem halkei bezmi sefa geldi.
Maheldir ah çeksem pek suvuttun ülfeti bizden
Bir ateş yakma lazımdır yine faslı şita geldi.
Hayal ettim beyazı sinei sengini ey akif
Gezerken bahrı hüsnün fülkidil baştan kara geldi.

Gazel

Hanceri ahunde evvel tabu cevher var idi
Ateşimde pertevi tigi mücevher var idi
Çerhi duta bir zaman dönmüştü ok meydnina
Naviki ahı saher gâhimde şehper var idi.
Şan verup şahı kalender derdi yaran ismime
Dilde sahba elde sager başta efser var idi.

Geh yanardım gâhı ağlardim vufuru aşkıla
Bir elimde hame ve bir elde defter var idi
Nev civanlık resmi faslı nevbahar olmuş idi
Berki ahı ateşinin üzre güller var idi

Gazel

Kîmi ağlar kimisi nâlân olurdu halıma
Bezmi meyde bir büsi kanunu sager var idi
Leblerin Kaymak deyu uşşaka sattın dilfirip
Tıflıdın ağazında sandım şiri mâder var idi.
Cenneti firdevsinden rıdvan kaçırmıştır seni
La'lin emdim lezzeti kâfuru kevser var idi.
Bir zaman Akif esiri turrai hoban idin
Dilde sevdalar başinde çok belalar var idi.

Gazel

Tiri gamzen herkese bir günate'sir eyledi
Kimisi hancer kimi şimşiri tabir eyledi
Piri mecnunun alup piramenin cuyi bahar
Akibet divanei papeste zencir eyledi
Arzedup ol ter traşini arızın güldür deyü
Gülşen içre bülbülü bir hafta te'hir eyledi.
Hattı ruhsarın görenler kil kalemle vasfını
Kâgidi abadı gülgün ile tasdir eyledi
Serverup sahnı suhensazide hamem Akife
Yine vasfı sureti ebruyü şimşir eyledi.

Gazel

Efendim haki payi devletinden bir reca kaldi
Du çeşmi hayretdari hasretim bi tutiya kaldı.
Firakinden nihali nevresim encamı pir oldum
Büküldü kametim desti umidim bi asa kaldı.
Şikafi haçeri mesmumu firkat iltiyam etmez

Onulmaz yareler hayfaki mehemden cüda kaldı.
Havayi çini zülfünden reharyap olmadım gitti
Başımdan çok belalar geçti amma bir bela kaldı.
Sezadir Akife alemde namın piri aşk olsa
Alaka etmedik kangi civani dilruba kaldı.

Gazel

Ne vadii fena koydum ne iklimi baka kaldı
Diyarı aşkı derler intihasız bir feza kaldı
Güneş nisbetle bir hali siyahı ruhu alemdir
Görüp ehli fena hurşidi ruhsarın baka kaldı.
Furugu şem'i hüsnü yare söz yoktur ne lafetsün
Olup kervaneler bu sirre vakıf bi sada kaldı.
Perizadım nolur bazı hayalın vusla şeyan et
Temaşa kıl senınçün hanei âyinevâ kaldı.
Isırmıştı gözüm ol şevkı rengi ârızı Akif
Sulandı sükkeriraz oldu ondan iştiha kaldı.

Gazel

Kafiri gamzen yine bir demde bin kan eyledi
Dalı hançer deldi ehli aşkı kurban eyledi
Hanümanı sabrimi topu tüfengi cevrile
Yakdı yıkdı bir zamanda hâki yeksan eyledi.
Aklu fikrim kârubani zülfile hem rah iken
Çaldı çarptı gamzei tatarı tâlân eyledi.
Razi mektubu dihanın taze berki goncayı
Yazdı çizdi desti kudret büktü pünhan eyledi.
Gövheri eş'ârı Akif hanei sertiszile
Deldi takdi ziveri gerdan hoban eyledi.

Tahmisi gazeli Nedim

Derdim ey nevres görünce goncai ziba seni,

Gülşen içre gezdirirdi dâyevü lâla zeni;
Nev nihali gül sanırdı bülbülü şeyda seni,
Meste nazım kim büyüttü böyle bîperva seni,
Kim yetiştirdi bu güna servinden bâlâ seni.

Goncai nevres değilmi akdi bendi gerdenin,
Turrai sümbülmüdür aşufte tarfi dâmenin;
Berki nesrini semender geydiğin pirahenin
Buyden hoş rengiden pakizedir nazik tenin,
Beslemiş koynundâ güya kim güli re'na seni.

Tirşe geysen sinei âyineni Zengar eder,
Penpe geysen hem teninerminini âzâr eder
Dağidâr eyler benekli kâle cismin kâr eder
Güllü diba geydin amma korkarim âzâr eder
Nazeninim sayei harı gülü diba seni.

Nuş eden camı lebin etmez zülâle iltifat
Nisbet etsen telh olur şehdabei kandi nebat
Piç olur zenciri zülfün mevcei kevser sefat
Sandım olmuş cestebir fevvarei abı hayat
Böyle gösterdi bana ol kaddi müstesna seni

Bülbülü şuride halim kâru barimdir neva
Rindi meyharın elimden düşmeyor camı safa
Oldu tavrı dilpesendin âşıka hayret feza
Bir elinde gül bir elde cam geldin sakiya
Kangusun alsam gülü yahüt ki cami ya seni.

Mes olunmuşkeh gönülden kudreti kinem diriğ
Nazra gahi hasuam olmuşken ayine din diriğ

Cevheri ihlas iken mahsulu gencinem diriğ
Safiken ayinei endamdan sinem diriğ
Almadım bir lahzacık aguşa ser tapâ seni,

Çeşmi sağer hasreti la,linden oldu hunfeşan
Gerdenincundır guluvi şişede zaru figan
Mey süzüp didenle sebuyü kıldın ahır sergiran
Ben dedikçe böyle kim kıldı Nedimi natuvan ;
Gösterir engüşt ile meclisteki mîna senii

Tahmisi Gazlei Ruhi.

Mahiyeti dil mameleki, hasılımızdır
Erbabı fena bedrikai rahilimizdır
Envarı huda meşalei mahmelimizdir.
Enduhu gamin hemrehi canu dilimizdir
Ser haddi beka are yata menzilimizdir.

Seyir eyledin envai meratipte mürettep
Temkindeiyiz kafı hakikatle mülakkap
Bir gûne resid olmadadır kalbi mühezzep
Deryayı muhitiz dür vahdetle lebaleb
Kevneyin iki canipte iki sahilimizdir.

Ne nüshe nüvis ne suver bendi nigarız
Ne tahtai remlile dil aşubü gubarız
Dildadei nekşi nukati hali izarız
Biz tâlibi esrarı nükâti hattı yarız
Haleylemenin bende siyuz muşkülümüzdür

Gelmez marazi aşka mudavat mülayim
Kar eylemez efsünla envai azaim
Zenciri kırup gezmede bi bâku mezalim
Meydan muhabbette şu divaneleriz kim.

Mecnunu melamet zede en akillimizdir.

Akif deri lutfündan ümmidi fütuhi
Açma diheni nalei nagahı sünuhi
Tut damen ıhsamını arz eyle cüruhi
Egyar elemin çekme yapış zülfüne Ruhi
Men eylemeğe canımı var katilimizdir.

Tahmisi gazeli Mazlum Paşa

Beni dil hastai eskamı fırkat eyleme yareb
Esîri ferşi kenci renci gurbet eyleme yareb
Tenim âmacı peykâni felâket eyleme yareb
Vücüdum penpe zari zahmi mihnet eyleme yareb
Derunum genci zarı harı hasret eyleme yareb.

Dilim halvet güzini marifet kıl tarzı halvette
Safayı sermedi vuslatla şad et rengi hasrette
Hezaran nale çeksem bülbülasa vecdu halette
Açılmaz goncai rengini matlab bagı kesrette
Beni mecruhu feyız sırrı vahdet eyleme yareb.

Gezerken bi muhaba serteser etrafı gülzarı
Olup seyyadı aşkın şimdi derdesti giriftari
Görünce danei halı şıkâıdari idraki
Esiri dami zülfü yare olan mürgi dili zarı
Medet dilbestei bendi nedamet eyleme yareb.

Safalanmam sipeherin kâsei gülfami lutfundan
Nekâm aldım cihanın girdişi eyyamı lutfundan
Dimağım neş'e bulmaz camı bi fercamı lutfundan
Beni sermeste sahbai emel et bezmi lutfundan
Himar oldu dei bezmi keduret eyleme yareb.

Tahmisi gazeli nutki

Göster kumaşı turrai ta destimal edem
Her tare eşki çeşmile silki leâl edem
Yırtup yakam şikâyeti zulmu mekal edem
Yetmez elimki dergahine arzuhal edem
Ermez serim rikabına kim ruyi mal edem

Ol şahı hösnüdür gönül efkende bendedir
Ol haleti mesaride âşık mihandedir
Her bir kemali ande ve her naks bendedir
Ben kandeyim muşahedei dost kandedir
Layıkmıdırki hahişi zevki visal edem.

Yoktur diriğ suyi vatandan haber veren
Pervazidenmi kaldı aceb hüdhüdü çimen
Ne gerdirehi ne rayihai zülfü yasemen
Azm etmez oldu peyki saba bağı lutfuden
Kimden alup nişanını kımden süal edemı

Envaı dağı hunla ten oldu mübtesim
Olmaz bu zahmı köhnei nasüvu mülteim
Ne hicirden helak ve ne vuslunla müğtenim
Öldür beni bu hasretle koyma sevdiğim
Canım feda kılup sana kanım halal edem

Set etti zülfü ârızını eyledim hayal
Hörşidi burci akrebe etmişti intikal
Akif derune yazmada takvimi salehal
Nutki nazardan eyledi ol mahı infisal
Tali müsait olmadı kim ittisal edem.

Tahmisi gazeli Nedim

Yeter kan eyledin Behramı hun efşanmısın kâfir

Keman ebruyu kurdun Rüstemi destanmısın kâfir
Cihanı bende ettin Husravi hakanmısın kâfir
Tahammül mükümü yıktın Helaku hanmısın kâfir
Aman dünyayı yaktın ateşi suzanmısın kâfir.

Fünunu işvede ey şive bazım yoktur enbazin
Neler öğretti sâna maderi efsunu perdazın
Henuz faş olmamıştır nafei serbesti razın
Kız oğlan nazı nazın şehlevend agazı agazın
Belasın bende bilmem kızmısın oğlanmısın kâfir.

Gülü gülsen misal, âle mailsin niçin nevres
Yakışmış lale gün pirahenin gayet kızarmış fes
Neler ilham eder sinende ol gülgülü cafes
Ne mana gösterir duşündaki ol ateşin atlas
Ki yani şü'lei cansuz hunmu anmısin kâfir

Kalem kari çekersin resme ebruyi dilaraye
Takarsın taze sünbüller hemizülfi semensaya
Olup envai rengi böyle layıktır temaşaye
Niçin sık sık bakarsın böyle mir'ati mücellaya
Meger sendahi kendu hüsnüne hayransın kâfir.

Cihanda can verir mahbubu varmı sentek ey dilber
Telekkii hayat eyler lebinden cümle aşıklar
Acep ruhi musavvarsın sen ey şuhi peri peyker
Sana kimisi canın kimi cananın deyu söyler
Nesinsen dugru söyle cananısın cananmısın kâfir.

Mehi hösnü cemalın halü hattın halelendirmiş
Ruhun tabi ğazap bir kat daha cevvalendirmiş
İzarın derleyup verdi cemalin jalelendirmiş
Şerabı ateşinin keyfiruyun şülelendirmiş

Bu haletle çırağı meclisi mestanmısın kâfir.

Yine dünyayi gamzen fitnegir etmiş eşitmiıştim
Cihanı arsei cenki dilir etmiş eşitmiştim
Diriga Akifi amacı tîr etmiş eşitmiştim
Nedimi zarı bir kâfir esir etmiş eşitmiştim
Sen ol celladı dinu duşmeni imanmısın kâfirı

Tahmisi gazelei Ziya Paşa.

Neş'ei sahba ile zan etme mesrurlerdeniz
Badei nabi lebi dildare mecburlerdeniz.
Nuşu zehrabi sitemle leyk mazurlerlerdeniz
Camı enduhu felekle şimdi mahmurlerdeniz.
Bezmi vuslu dilrubaden duru mehcurlerdeniz.

Bir tarafdan cevru yaru tani'adâ biryana
Kimlere feryad edüb kimlerden etsem iştikâ
Çare ne hükmü kader bu gûne etmiş iktiza
Birbirin takip edup gelmektedir senki kaza
Her tarafdan hatiri naşadu meksurlerdeniz

Sorma ah ol bahtı nasazı siyahımdan haber
Alnımın yazısıdır bu derdu bi payani ser
Şem'î şami iftirakım bildirir necmi saher
Taliim tahrir edince hamei sun'i kader
Galiba ser defteri hicrana masturlerdeniz

Nalemi ne bülbülü ne goncai ziyba bilür
Ateşim pervanevu ne şsm'i şeb'ara bilür
Haleti idbarımı ne dost ne adâ bilür
Çerhi nasazı felekten cektiğim mevla bilür
Gerçi biz ikbal ile alemde meşhurlerdeniz.

Eşkiçeşmim keşti zarı dehre takdir eyledim
Şebsitanı şulei ahımla tenvir eyledim
Devleti aşkile ben dünyayı tenvir eyledim,
Ben bu dehre neyledim bilmem ne taksir eyledim
Kim yanında ğâlibâ me'yüsü menfurlerdeniz.

Saye salmışken hümayi himmetim bâlâlara
Âsitanım aşiyan olmuş iken ankalara
Zibu rövnek bahş ederken mesnedi bâlâlare
Serfüru etmez iken dunya için âlâlara
Şimdi ednaya mumaşatile mecburlerdeniz.

Aferin ustade tabi dilpesendin Akifa
Riştei endişeden işler metai dilküşa
İncedir gayet gîran tab'a uymaz bu kaba
Kem baha olsa nola kâlâyı şirin eyziya
Kadri eşarile biz mazuru magdurlerdeniz.

Tastiri gazeli Nabi " 1 „

Cay edinsem etme istib'ad deyri mihneti
Bir salip etti o put sinemde dâği hasreti
Zülfüdur zünnarı nakşi hattı ayet bir nigar
Aşıkım bir kafiri hüsnemuhammed ümmeti
Giceler azm ettiğim olmahe sayemhavfidir.
Çünkü yoktur çekmeğe ol barı cismin taketi
Came habından çıkar naz eyleme pirâhenin
Bir tarikile kabul etmez muhabbet şirketi
Eskice bir hırkaya çektim serim şimden geru
Çâki çâk olsun sipihrin atlası bi kiymeti

" 1 „ Tastir edilmiş olan bu gazel Nabinin divnında görülmemektedir bir yerde Fasıh dednin olduğu görülmüştür.

Öyle ankâ tabım eğdirmem külahım kimseye
Başına ğalsın felek zıllı hümayı devleti
Meytükendi cam kırıldı ehli irfan oldu mest
Haliya bilmez dili mahmuru zevki işreti
Geçti devri nevbaharı berg riz oldu hazan
Tolu urmuş tarlaya dönderdi devran suhbeti
Bir putu vahşet nihadı çok görürler Akife
Ehli diller Nabiya kimlerle etsin ülfeti

Tastiri gazeli Nutkî

Yetmez elimki dergehine ararzıhal edem
Yırtup yakam şikayeti ceyru melel edem
Sen esbı nazı işvede ben pesti payimal
Ermez serim rikabına kim ruyumal edem.
Ben kandeyim muşahedei dost kandedir,
Lâlin anup serşıki göherrizi âl edem ;
Sen simu tenli dilberu ben yaslı kârelı
Layıkmıdır ki hahişi zevku vısal edem,
Öldur beni bu hasretle koyma sevdiğim
Canu tenim seperdeî tigi celal edem,
Yok kâleî vusalına nakdı revanımız
Canım feda edup sana kanım halal edem
Azm etmez oldu peyki saba bagı lutfüden
Şemmi şemimi kâkülü sünbül misal edem
Zahminden özge kalmadı bir taze yadıgâr
Kimden alup nişanını kimden sual edem.
Nutki nazardan eyledi ol mah infisal
Akif gibi firakile cismim hilal edem
Ol mah evci nazde ben haki hicride
Tali müsait olmadı kim ittisal edem.

Sakiname

Sâki getir ol cami ki zevku sefası var
Her zevkeşevki teşnei feyzu bakası var
Her neş'esinde haleti alem numası var.
Her alemin neşei nüzhet fezası var
Ammaki ol neşimeni hudan fezası var
Her hîni kat'i menzil edersin verası var
Ol alem içre şevk tecelli zuhur eder
Sinende özge zevku teselli sudur eder

Bir bezmidi bu goncei minayi bintinap
Devr eylemekte kâsei zerrini Afitap
Nekbu nepale danesidir güya zehep
Rakseylemekte bezmide şahidi bir hicap
Behramı leyki eylediler sakii şerab
Zehrabei sitemdir usanmaz şerabı nab
Her kes bu abı telhile şirin mezak olur
Bir dem gelurki hastai renci firak olur.

Terkibi bent

Stanbul haricinde dilberi alem güzin olmaz
Tararsa turrai tarrarıdarın çinıçün olmaz
Siyahi çeşmi olsa şuhu zarfi hurdebin olmaz
Olur badame suret dide amma nerkisin olmaz
Karini halkai bazım olsada fassı nigin olmaz
Billurın olsa bazular sezayi aferin olmaz
Bir elde neklı mey olsa digerda abıkin olmaz
Olur zibi kenar amma enisi hemneşin olmaz
Kenarin dilberi nâzikte olsa nazenin olmaz
Sıtanbul gibi cayi can feza olmaz hakikatte
Muraccah dilrubası dilberi nevşede surette

Sorarsam abı tabı haki pakin ger tabiatte
Gülüterden gülabi tazeden kalmaz letafette
Letafet oldu mader zadi hobanın da hilkatte
Letafetle zarafetten mürekkep oldu fıtratte
Teri safın gören nuru mücessem söyler elbette
Cemal olsa kemali ulve olmaz özge afette
Kenarın dilberi nâzikte olsa nâzenin olmaz.

Anadol dağlarında dil verup bir servu dilcuye
Akar demcu gibi meyl eyleyüp huban her suya
Gülabi derdi hod reddine lâyık andeki huye
Ederdin gabgabın tavusa nisbet kadi bâruya
Dedim ey nuh çapik rev muşabihisin sen ahuya
Dedi sen dahi benzersin afendim beslu ayuye
Kuzum yavrum dedikçe ol kızılcık saçlı yavruya
Dedi bir gale hasret sendeki bu rişile muye
Kenarın dilberi nazikte olsa nâzenin olmaz

Tolaştım bir münasip yar içün ta Şamı Şehbayi
Gönül sevmişti Rum elde bir simini simayi
Takınmıştı seraser sikkei zerrini zibayı
Komuştu boynuna saat için zenciri dutayı
Sanurdum çınkıraklı ester ol şuhu şebek payı
Ederdi arzı çifte anderup bir nallı genç tâyı
Koman gibi koşanmıştır kalın bir pare dilbayı
Takardı başına başlık kibi simi kinisayi
Kenarın dilberi nâzikte olsa nâzenin olmaz

Yatak hâke yapışmıştır sanursun bir katı ahen
Süpürge görmemiştir hanemizde didei zuhen

Meger çarub olursa koşei çakidei dumen
Beni çaki giribanımla düşmandır seri suzen
Mülevves kab kacak aldude hep etrafı piramen
Diriga lanei gelki seruştir genci pirahen
Sefalet çekmeden terki diyar etmek daha ehven
Huzur istersen ey Akif gidüp istanbulda evlen
Kenarın dilberi nâzikate olsa nâzenin olmaz

Attaroğlu İzzet efendi :

Hicri 1282 de antakyada doğmuştur. İlmiye mesleğine intisap etmiş, Antakya medreselerinde okuyarak icazet almiştir İzzet efendi bütün hayatında Antakyada kalmış ve Divan edebiyatını tetebbü etmiştir. Hicri 1332 de Antakyada ölmüştür. Çok kuvvetli olmayan bu şairin Türk divan edebiyatını büyük bir taassupla müdafaa etmesi meşhurdur. Az çok muvaffak olduğu parçalardan birisi de şu gazelidir.

Asarı hüsnü dilbere çeşmin nigah eder
Kalbin kemali vehdetine intibah eder.
Bir şahidi hakikate kul olmak isteyen
Sultanı aşka evci dili tahtigâh eder.

İzzet efendi zayıf bir şair, fakat kuvvetli bir nâzımdı. Mehmet Akifin kuvvetli taraflarını istisna edecek olursak, çabuk ve kolay her hadiseyi nazma çekmek hususunda nasıl şayani dikkat mahareti varsa, Antakyalı şairde ayni maharet mevcuttu. Mektup yazmaktan daha kolay manzume yazdığını arkadaşları söylerler.

Hatıralarda kaldığı üzere büyük harp senelerinde bir çok şeyler gibi gaz yağı; kaymakama istid'a verilüp muayyen resmî muamele neticesinde tedarik edilebiliyordu. İşte her fırsatta Mehmet Akife yakın bir sühuletle manzumeler yazan ve taklit eden İzzet efendinin 1915 te Antakya kaymakamına gaz yağı tedariki için verdiği manzum bir istid'adan bazı parçaları görelim:

Ey miri habiri künhü insaf
Matlubunu sen dilersin isaf
Kurtar bizi gel şu kara günden
Muzlim geceyi edüp te ruşen
Bir teskere yaz beyim reise
Beş okka kadar hemen ne ise
Versin bizi eylasın de memnun
Hakkında teşekkür olsun efzun
Ferman senin cemii demde
İzzet kulunu bırakma gamde

Gazel

Sanmayın derdimin ey dostlerım çaresi var
Cigerimde o kudüş gamzesinin yaresi var
Tiri müjgânına çoktan hedef etmişti beni
İşte hala okunun sinede bir paresi var
Olmadı simi tenin vuslatı alemde nasip
Ahının dudu gibi taliimin karesi var
Ben mi sersem gezerim aşki ile bes o putun
Bengibi deşti cünün içre çok avaresi var.
Felek iflasa çıkardı yine bu izzetini
Sanmayın ki iki ceybinde iki paresi var.

Gazel

Bû dili gamnaki bir lahza felek şadetmedi
Hatırım yıktıkça yıktı zalim abâdetmedi.
Bir civanın kakülpürçinine bi ihtiyar
Bağlanup kaldım nice yalvardım azâdetmedi.
Hobilar uşşak gerçi çok cefalar ettiler
Sen gibi resmi cefayı kimse mutadetmedi
Bende şekva etsem ol şuhun elinden çokmudur
Hangi aşık kim elinden dâdu feryadetmedi.

Yer yüzünde şairi yektanı İzzet meger
Bu zemin üzre gazel bir kimse icadetmedi.

Gazel

Bin nevazişile ol şuhu bana ram edemem
Dili nâkâmımı bir vechile berkâm edemem
Dinine tapmış oda kendi gibi bir sanamın
İtikadın bozüp ol kâfiri islâm edmem.
Bu gani fırkat eğer böyle kalursa dilde
Ravzai cennete girsem yine ârâm edmem.
Ülfet ettim edeli canıma her şep saki
« Uyku girmez gözüme gussasiz akşam edmem. »
Varsada çare eğer derdime âlemde benim
Neyleyim hali dili kimseye ilân edemem
Tutarım razai firaki emeli vuslat ile
Yine şâdân olarak il gibi bayram edemem.
Bahsi zülfüngör uzatsan da o şuhun İzzet
Haşredek bir telinin vasfını itmam edemem.

Gazel

Aşık oldumsa sana gönlümü zar et demedim.
Gami hicrinde beni bunca nezar et demedim.
Kuyü cananı dolaş gel dedim ey dil sana ben
Böyle birden bire gir terki diyar et demedim.
Tut dedim mürğu dili desti nevazişle sana
Nigehi tiri tehevvürle şikâr et demedim.
Ey gülüm bezmi çımende gidüp iç bade dedim
Cemi eğyar ile etrafını haret demedim.
Demi firkatta eğerçi dedim ağla İzzet
Bu kadar ah ile honabi nisar et demedim.

Gazel

Seni ben hüsnü Kâmalatını cami görürüm

Mehühurşidi fuyuzatına tali görürüm.
Bulamam hüsnünü tevsif edecek bir mana
Gül derim gülde dahi harını mani görürüm.
Müncelidir güzelim sende kemal üzre cemal
Her bakışta yüzüne başka hudayi görürüm.
Bende nadide suhen söyler idim ey İzzet
Lâkin erbabı hüner kadrini gayri görürüm.

Gazel

Bu dili gamnaki bir lahza felek şademedi.
Hatırım yıktıkça yıktı zalim abadetmedi
Bir civanın kakül pürçinine bi ihtiyar
Baglanup kaldım nice yalvardım agâhetmedi
Hobılar uşşaka gerçi çok cefalar ettiler
Sen gibi resmi cefayı kimse mutadetmedi
Ben de şekva etsem ol şuhun elinden çokmudur
kangı aşık kim elinden dâdü feryadetmedi
Yer yüzünde şairi yektanı İzzet meger
Bu zemin üzre gazel bir kimse icadetmedi.

Gazel

Sanmayın derdimin ey dostlarım çaresi var
Ciğerimde o putun gamzesinin yaresi var
Tiri müjgânına çoktan hedef etmişti beni
İşte halâ okunun sinede bir paresi var
Olmadı simi teni vuslatı alemde nasip
Ahının dudu gibi taliimin karesi var
Benmi sersem gezerim aşki ile bes o putun
Ben gibi deşti cünun içre çok avaresi var
Felek iflasa çıkardı yine bu İzzetini
Sanmayın ki iki ceybin de iki pâresi var.

Uçtum Zade Abdülgani efendi :

Hatay : 1360 da Antakyada doğdu. Tahsilini Antakya medreselerinde yaparak bir icazetname aldı. Kendi emlâki ile geçinir hali vakti yesinde olduğundan hükûmet memuriyetlerinde bulunmadı. Şair Nâzımın medrese arkadaşı idi. 1925 de Antakyada vefat etti.

Şiirleri :

Müretteb divanı yoktur. Gayri matbu ve elliyi mütecaviz şiirleri hep eski tarzda yazılmıştır. Şiirlerinin tetkikinden Abdülgani efendinin bir divan vücuda getirmesine çalıştığı ve ve fakat buna muvaffak olmadığı anlaşılıyor. Uçtum zadenin mecmuasi eş'arında ; zemanın padişahına ve Hatay mıntakasına alâkası olan vezirler ve padişahlara mahsus yazılmış velâdet, vefat, gibi şairlerin muhitindeki bazı hadiseler hakkında tertip edilmiş tarihlerde vardır.

Şiirlerinde Abdülgani yerine muhtasaran Abdi ismini kullanır. Eserleri arasında terbii,tahmisi ve nazireleri de unutulmuş değildir. Şiirlerinin k.yemtine gelince :

Vasat derecede bir şair olan Abdülgani efendinin divan edebiyatını uzun uzadıya ietkik etmiş olmadığı anlaşılıyor.

Çünkü tesir altında kaldığı ve hatta ekseriyeti taklit ettiği şairlerle divan edebiyatının pek tanınmış bir iki simasıdır. Kendine, Abdülgani efendi, daha ziyade muasır olan Hatay şairlerin-

den kuvvetli olanları rehber ve örnek itihaz etmiŝdi. Abdülgani efendinin manzumelerinden iyicelerini sıra ile görelim :

Gazel

Andelibani muhabet bunca feryat etmesün
Olmasın rüsvay aşk, efegani mütat etmesün
Kılsun ahından o şemi bezim istiğna zarar
Hanümanı işini gafletle berbad etmesün
Yadigârı yarolan dağı derunun korkarım
Çakii sinem karini çeşmi hassad etmesün
Aşınayiden ümidim kestim ol bigâne ko
Namımı isterse yadellerde hiç yad etmesün
Cezbei eşvak ile şeyda olur bülbül ğibi
Namını aşık gülü maksudun evrad etmesün
Tişeiyesimden ol şirin naz olsun haber
Kûhi hasretle beni hemzar ferhad etmesün
Kaydü bendi aşk olaldan hatırım hoştur veli
Ol şehi bidad Abdi havfım azad etmesün !

Gazel

Figan.m sorma kim senci muhabbet var derunumda
Değil tahrire kabil başka halet var derunumda
Sakın ey şadii ümmidi vuslat şimdi hatırdan
Sana zahmet verir endühu hasret var derunumda
Cüda düştüm vatandan bir haber yok aşinalardan
Mükedderdir ğönül alâme gurbet var derunumda
Sadayi çaki sinem suzişi nayı hamuş eyler
Nevayi aşka badi bir bararet var derunumdâ
Gönül dildare Abdi hasretinden arzıhal ister
Ki böyle dasitane şimdi reğbet var derunumda.

Gazel

Gettikçe dilü canıma aşkın eser eyler
Bilmem dahi sinemde o ateş neler eyler
Bir lâhza huramın koparır türlü kiyamet
Her nazrada ceşmin nice bir şuruşer eyler.
Ey mah lika ruşen olur çeşmi ümidim
Hatırdan o demler ki hayalin güzer eyler.
Dildade olan hüsnüne bir benmiyim ancak
Aşık olur elbet sana her kim nazar eyler
Mecnunların keyse mi nisbet olunur hiç
Leylâları zülfün gami, divane ser eyler
Cevrin ayırup ey şihi huban kapundan
Bilmem nice Abdi kulunu derbeder eyler.

Gazel

Azabın aşıka didat kılma şefkat etmezsen
Yeter azardan geç iltifata rağbet etmezsen
Diriğ etme hayalin bari çeşmim cilvegâh etsün
Hiramı naz ile bir lâhza arzı kamet etmezsen
Revayı serzeniş kılma rehî aşkın da insafet
Fütade aşıkı berdarı haki mihnet etmezsen
Tabiba çek elin bimarı nevmidi muhabbetten
İlacın zehrolur teşhisi nevi illet etmezsen
Medet ey didei huni gavap rizi itab olma
Dili meftunu gâhi bir nigâhla minnet etmezsen

Gazel

Ruhsarı dilefruze düşen kâküle yandım
Sevdazedei gonca olan sümbüle yandım
Sen ahü şerer barımı beyhude mi sandın
Ateş birakır bülbülüne bir güle yandım
Meyden kızarıp şulei cevvaleye dönmüş

Pervane gibi tabı ruhi gülgüle yandım
Bir ateşe yakmış saçı sevdası fesin kim
Derdi siyehi ahı olan püsküle yandım
Teskin ede mi suzişimi abı sirişkim.
Abdi gibi ben hasreti lâli müle yandımı

Gazel

Lûtfeyle kuzum kıl beni koç başına kurban
Camı dilimi gamzei hun paşına kurbah
Kan damlasın ey gözleri hunı kılıcından
Aşıkların olsun göreyim kaşına kurban
Müştaklara gâhi humarane nazar kıl
İsterseneğer didei ayyaşına kurban
Abdi gibi bir dem ereyim idi saide
Lûtfeyle kuzum kil beni koç başına kurban

Gazel

Derdi dili cansuzu beyan eylemek olmaz
Sır vermek olur sırrı ayan eylemek olmaz
Dildar gami, aşkımı faşetmedi amma
Kanlu yaşı çeşmimde nihan eylemek olmaz
Leylâyi cevabın düşürüp deşti cununa
Divaneni rüşvayi cihan eylemek olmaz
Sabretme gerek hari gami goncai kâme
Bülbül gibi feryadı figan eylemek olmaz
Aşık ne gamı nalevü zarı sana bestir
Guşi neyi santuru keman eylemek olmaz.
Abdi diheni yar bilinmez suhanimden
Yoktan yere bir sözle güman eylemek olmaz.

Gazel

Eymâhı ciğersuz sakın yarıma değme
Ey bad. hazan goncai biharıma değme

Nem varsa sil ey huni ciğer levhai dilde
Tek nakşi hayali ruhu dildarıma değme
Tedbirinile zahmetim arttırma tabiba
Yok çaresi derdi dili bimarıma değme
Sermesti meyi hasretim ol rütbe ki zâhit
Tan etme yıkılsam yerü etvarıma değme
Ey ğam dili hicranda fikrim dağıtırsın
Öz halime koy var beni etvarıma değme
Söyletti bana bu gazeli fartı muhabbet
Ey Abdi perişanii eş'arıma değme

Gazel

Hazan encam olur bir gün bu gülşende safa kalmaz
Geçer bu hayi huy, şevk bülbülde neva kalmaz
Bu bezmi işretin sermest olan camı neşatından
Çeker ahir humarın neşe anda daima kalmaz
Gurup eyler hatınla mihri hüsne bunca karulma
Erer bu subhu nahvet şamı, asarı ziya kalmaz
Kalır hep açtığın dilde onulmaz yareler amma
Sana ettiklerin ey gamzei hunin eda kalmaz
Gami lâlinle ketmetsem ciğer hun olduğum dilde
Olur eşkimle zahir dideden ol macera kalmaz
Gami şadîsi dehrin birbirin takibeder şeksiz
Hulâsa kimse bir hal üzre daim Abdiya kalamaz

Tahmisi gazeli Sunî

Bülbülü aşkım muradım gül izarımdır benim
Resmi uslibi muhabbet kârubarımdır benim
Sanma fikri âlemin hatırgüzarımdır benim
Matlabım bu dehri fânîde nigârımdım benim
Aşıkın ahu enin etmek şiarımdır benim

Rencişi harı gamın bizar edüp canu teni
Kârım oldu andelib âsâ firakın şiveni
Hasretinden terkiden çünki dile bu gülşeni
Cana minnet tığı gamzenle şehit etsen beni
Manii vuslat hayati müstearımdır benim

Bilmezem bu çerhte devr sükûnet neydügün
Sormazam sali demu eyyamu saat neydügün
Söyleyim cana sana fehmet muhabbet neydüğün
Alemi aşkında bilmem nuruzulmet neydügün
Zülfü ruhsarın fakat leylu neharımdır benim

Hahişu sayim sebeb çün cürmü bi payânıma
Etse hak dürlü ukubet müstehaktır canıma
Mezhebi kedriyeyi görmem reva ben şanıma
Hükmü takdiri ilâhidir demem isyanıma
Doğrusu hep sırf cüzi ihtiyrimdır benim

İşidüp her subhudem şevkile ahu zarımı
Harı zarı hicride sormazsa Abdi kârımı
Feyzi aşki olduğun bildikte hep asarımı
ol güli nevresde dermi işidip eşarımı
Hoş neva bu bağıda sun'î hezarımdır benim

Tahmisi gazeli Nâzım

Olalı harı gamı aşkile göz göz cigerim
Ateşi rencişi cangahile ağlar yanarım
Gülşenidehri tutup nevhai yesü kederım
Ne acep halkı uyarsa seherî nalelerim
Bülbülüm bir gül için her gece feryad ederim.

Çarhi sengini dilin sadmai zarumihâni
Kıldı eyvahki virane binayı bedeni

Bu felâketzedenin olma sakın tana zeni
Görüp aşüfteliğim mesti kiyas etme beni
Hatirım yıktı felek böyle perişan gezerim.

Şem'i şevk üzre muharrer bilüp ahir telefim
Nola pervane gibi suziş olursa şerefim
Geçti ateşgedei aşkıda çünki selefim
Yanmasam suzi muhabbetle eğer nahalefim
Bana aşk ateşini irsi biraktı pederim.

Dil, o mestane edanın olalı muştaki
Gami hicranile feryadı tutar âfâki
Zehri nuşanı gamin gayri nedir tiryaki
Hatırım gör bir iki camile lûtfet sâki
Mihimanım şu harabatta bir gün giderim.

Olan ol nuru siyah fam sacin meyyali
İnceden ince küduratın olur pamali
Neye vardı gör o sevda ile Abdi hali
Yetişör mebhasi zülfünde uzatma kali
Kısa kes söhbeti Nâzım kederim var kederim.

Bereket oğlu Re'fet Bey :

1870 de Antakyde doğdu. Hususî tahsil gördü ve kendi kendine Fransızca öğrendi. Refah içinde yaşayan bir aileye mensüptu, bunun için hükûmet işlerine karışmamış, vakını tetebule geşirmiştir.

En çok zevk aldıgı şey edebiyatla uyraşmaktı, hele Fransız edebiyatına epeyice vukuf peyda etmişti.

Re'fet bey bir kaç kere İstanbula gitti geldi, zemanının Türk matbuatiyle yakından alakadar oludu, Servetifınucuları çok eyi tanıyordu bu mecmuada bir kaç şiri de çıkmıştır yazılarında bu mektebin tesiri altında kaldığı göze çarpar.

Antakyada ilk defa olarak Divan edebiyatının tesirinden keedini kurtarmağa çalışan ve yeniliğe ayak uyduran Refet beydır.

Aşagıya naklettigimiz bazı manzumeleri bunu göstermektedir,

1918 yılında Halepte vefat etmiştir.

Münâcat

Bir şek gelir vücuduna hâşâ, zaman olur
Bazan şuunu hükmünü gördükce ya ilâh !
Muztar, huzuruna çıkar avare bir kulun
Senden olur sirişki teessürle dadı hah
Me'yus dil sitemdide perişan sine çâk
Yareb bu hali dacreti değmezmi bir nigâh
Yıllarca abı ruya katar âbı dideyi

Olmaz duası mazhari, feyzi kabulgâh;
Yoksa yetişmiyormu acap barı gahına ?
Bunca niyaz, bunca tazarru, bu ah vah.

Gazel

Yatub aramıgâhî gafletin bir tatlı habında
Çürüttük ömrü böyle saygısız vaktı şebabında
Kapıldık incızabı çehreyi ümide lal olduk
O, da saklandı şimdi nazile zirî nikabında
Dili Mahzuna sorsam talî'in esbabı cevrinden
Gelir bir naleî cansuz hasret her cevabında
Nedir pişimdeki bu ihtilafi sureti hesti
Televvün eyledikçe aczim artar intihabında
Metanetle tahammül ettiğim alâmı vicdanın
Havasım titreyor her lahza yadi iztiracında
Kitabi ömrü bir bir şimdi gördük anladık amma
Vücudum yandı faslı mihnetin suzişli babında

Gazel

Ahi dili nazarı o dildâr dinlemez
Bülbül figân eder güli gülzâr dinlemez
Sevdayi aşra ait olan macaramızı
Ben söylerim o şuhu sitemkâr dinlemez
Şirimle eyledikçe ana arzı iptilâ
Eyler vefaı aşkımı inkâr dinlemez
Bir gün beni bu yârelerim öldürür derim
Artar hücumu gamzei honhar dinlemez
Refet sabahadek bu figânın heder gider
Habide dinlemez anı bidâr dinlemez

Gazel

Belâyi mihneti eyyamdan kurtulmadık gitti
Hücumi derdi suphü şamdan kurtulmadık gitti

Olur bir ârzudan ârzuyı diğere mail
Temennai dili nâkâmdan kurtulmadık gitti
Gehi amihte ap ile gehi sade nuş ettik
Yine renci Humari camden kurtulmadık gitti
Vısalında sitem hicrinde gam âzâr eder kalbi
Rehi aşkında hiç alâmdan kurtulmadık gitti
Aceb âmacı tiği cevri âlem olduk ey Re'fet
Sitemden kahriden düşuamdan kurtulmadık gitti

Gazel

Tiri hunriz etmede baktıkça gûya gözlerin
Göz göz etmiştir ciğergâhı serapa gözlerin
Bir değil sevda ki çekmek mümkün olsun gönlüme
Her nigâhından verir bir başka sevda gözlerin
Dün gece zannımca vuslat vadin eylerdin bana
Gösterirdi şöyle bir manâlı ima gözlerin
Söylemezsin gerçi sen serfüsünü gamzeni
Arzeder hal ehline bin dürlü manâ gözlerin
Çeşmi vuslun gerçi sevdadan bu rütbezar eden
Gözlerindir hep sebep sevdama âya gözlerin.

Gazel

Havayı vusl ile dil düşme intizare yine
Ümit bağlama beyhude vadi yara yine
Sakın telatumu bahri gamin hücumundan
Çıkarsa keştii dil belki bir kenara yine
Derunu sineye tiği müjen yetişmezmi ?
Hadenk gamzen eder kalbi pare pare yine
Nişane varsa habar ver vücdu dilden eğer
Saba düşerse yolun bir harabe zare yine
Haşin kalbi teleyyün edermi ey Re'fet
Şu hâli zarı acep söylesen o yâre yine

Gazel

Hemdem etti gamü enduhü melâli gönlüm
Ne acep terk edemez oldu bu hali gönlüm
Kalsada ka'ri mezellette eğer ibret içün
Serfüru eyliyemez kimseye âli gönlüm
Gülşeni aşkı muhabbette gezerken ahir
İntıhab eyledi bir taze nihâli gönlüm
Nıçe dem kuşei firkatte figan eyleyerek
İntizar etmededir ruzü visali gönlüm
Vuslatı yare liyaket yok iken ey re'fet
Daim eyler yine bu fikri muhali gönlüm.

Gördüm ruhu dilrüba kızarmış
Ol didei ruşina kızarmış
Bilmem neye kızmış öyle birden
Ol yari peri lika kızarmiş
Al şala büründü bende sandım
Hurşit yanıp ziya kızarmış
Akseylemiş ihmirarı vechi
Peymanei dılküşa kızarmış
Gördükte hicab edüp cemalın
Hurşitteki ziya kızarmış

Bir tasvir

Sensin beni meftun eden ey hüsnü tabiî
Sensin bana her zerrede bin fikr eden ilka
Sen olmasan olmazdı güzel subhu rebiî
Sen olmasan olmazdı bahayı gülü ziba
Vermezdi ziya nuru muhabbet bile asla

Meşğul ediyor fikrimi karşımda hayalin

Hayret veriyor aklıma amakı maalin
Yıldızları gördükçe misalin diye zahir
Ruhum koşuyor şevk ıle balâyı semaya
Her şey ki güzel gökte de sendenmi kinaye
Bu debdebe, bu leyli mukammer, bu manazır

Görmezse seni dil bulmaz başka teselli
Daim ararım ah ! derim valihi hayran
Her cisimde bir haletin etseydi tecelli
Her çehrede bir suretin olsaydı nümayan

Bir nazli çiçek feyzi taravetle açılmış
Bir taze çemen üstüne şebnemde saçılmış
Bir kız ne güzel !.. gözleri mai saçı sünbül
Bilmem daha vardir geliyor pişime birden
Her manzara bir başka letafetle müzeyyen
Gülşende güzel, gülde güzel, uçmada bülbül

Ey hüsnü tabiî bu bedayi eserindir
Ey bahri vesi işte bu hep mevcelerindir

Bir bahçe için

Manalı bir latif hava var şu bahçede
Bir başka hal zevkü sefa var şu aahçede
Memzuc agaç iniltisine su çağıltısı
Ahenkli bir hazin sada var şu bahçede
Tenvir eden leyali bütün hatıratımı
Zulmet içinde sanki ziya var şu bahçede
Okşar omeyli fikrimi, sevdayı kalbimi
Tehzizi hüsne hükmü saba var şu bahçede
Neşreylemekte buyu muhabbet çiçekleri
Zevkimce feyzi neşvünema var şu bahcede
Aya hıramgâhımı bilmem perilerin

Bir böyle vazı ruhu feza var şu bahçede
Vuslattan anda ehli muhbbet gina bulur
Bimarı aşka sanki şifa var şu bahçede
Te'siri canfezazına bak mürde dillere
Dersen hayat taze rev var şu bahçede

Küçük Şefikaya mersiye

Eldan ne gelir derler evet gelmedi elden
Desti ecel aldı seni ağuşü emelden !
Pürneşe gezerdin şu küçük kızlar içinde;
Şimdi ararım ben seni yıldızlar içinde
Acmış görünür ah o mezarında çiçekler
Bunlarım senin yavrucuğum ruhunu bekler ?
Masum birader yalınız bihaber amma
Bedbaht Peder, ben, hele ol Valide hâlâ
Ağlar yanarız baş başa yadınla Şefika !
Suzişli bu matem bu iki kalbi refika !
Bilsen ne kadar da müteessir bize hicran
Sad ahı tahassür sad nâlei efgan !..

---

baharı daimi, feyzi muhabbet hökmü fermadır

Ağaçlar hep yeşil, hendan; sular şellaleler cuşan
Füsünü hösnile sevdalı kuşlar sanki güyadır

Kavaklar, bağçalar afakı tezyin eyliyor yer yer
Bayırlar serteser zümrüt gibi dilcu vezibadır

Yeşil sahilli bir ırmak geçer şehrin kenarından
Önü bir bahrı hulya, arkası bir guhu sevdadır

Geçerken el eder yer yer çinarlar çeşmeler vardır
Serindir kölgesi hoştur suyu pek neşeebehsadır

Yeşildir arzı daim nur akar mai semasından
Kızıl ufkunde akşam vaktı bir vulkanı peydadır

Bulutlar pempe bir ihramı olmuştur şevahikte
Cebel musası ammagaliba bir turi sivadır

Değildir inleyen boş bir seda cevde saher vaktı
Dolabi nehri asi pur enini zikri mövladır

Gece ta süphedek sevda eser ufki hayalında
Havayı dilkü şasi serbeser meşhumi hulyader

Sabahında ki ruhi okşayan hoş bir beşaşet var
Sabahı heyredenler nurlu suretler huveydadır

Eder ihya dili uşşakını bir nimtebessümle
Ne dilberler ki zardır zannedersin bir mesihadır

Ne ahuler esir etmiş ne ahu gözlüler vardır
Bu sahnın deşti aşkı sahnei mecnuni leyladır

Bu yerde aşıku maşu kılar nazu niyazeyler
Bu bağı vusluda bülbül güle mekrunü hempadır

Nesimi süphi şadandır, ziyayı mehri pürhende
Fakat şairleri heyhatı melufi belayadır

Belayı aşka nazım baş vurup bir kûhtutmuştur,
Nasihet dinlemez hiç kimseden bir özge şeydadır

Tariki aşka düşmüş rindi bir dervişidir akif
Yine desti ümîdi bi asa bir piri banadır

«Yine sen yara arzet yar elinde dadılazımsa»
Deyen feryat eden guşunda her şeb ruhu yahyada

Bu toprak feyzi almış böyle aşıkler vüdudunden
Bu sahra söylemeü lazımmıdır artık ne sahradır

Sana ilhamılar yerdendeyil gögden enernabi
amıncün sözlerin bir nur gibi kutsi mualhadis

Tariki feyzide hemraz oldun ruhu sıtk'le
orindi paki sorma eyliya bir giri danadır

Bu feyza feyzi şehrin kim bana bir zerrei haki
Halepten, şamıdan, beyrutüden bin herre aladır

Asmalı bahçe şarkısı

Asmalı bağça denir şimdi bunun son adına
Ademin canlar katar cami dili naşadına
Aferin bin aferin şagirdine üstadına
Gel temaşa kıl bu şebrin bezmi sadabadına

Asması havzi güzel, eşcar. balasi güzel
Rakisi gayet nefis, sakisi hem mesri ezel
Udu tamburi güzel, mahmut, reşidi bibedel
Gel temaşa kıl bu şehrin bezmi sada badına

Nehri asi bir kinarından anın nazan akar

Sandalı yaran içinde sallanınca can yakar
Bu tabii şiiri hem dilki züber durmaztarar
Gel temaşa kıl bu şehrın bezmi sadabadın

Bir binüp yelken açarsa sandala dert ortağı
Ok hibi süret verir çekse kürek «din bayrağı»1
Sahilin alkış yapar sövk ile taşı toprağı
Gel temaşa kıl bu şehrin bezmi sada badıme

Başka bir fikre düşenler var, olur alem buya
Sakibi hoşdem çınar altında kalmıştır yaya
Bir beyaz merkepmi bir kamyonmu göndersin kaya
Geltemaşo kıl bu şehrıu bezmi sadabadına

Koltuğunda çantası teşrif ederler her gece
İşi nuş eylet bu rena yerde doktur ammuca
Gah helir bubezme nabiizemenda gizlice
Gel temaşa kıl bu şehrin Bezmi sadabadına

Bayramlık manzume

Munlayı Remazanı

Sehri antakiyyedir bu şehrin adı ğam deyil
Kalk sebah oldu efendi ortalık akşam deyil
Sovmünün ilamını gördüm çürüktür tam değil
Badeyi nuri şafaktır içtigım boş cam değil

Bir zeman düştük belayı berfile şabanına
Şahri sovmun olmadı payan dahi baranına
Növhilal doğdu nihâyet kıydı anın canına
Zümrei rindan bihamdillah bugün nagam değil

(alemiddin Bey

Müjdayı eyyam ile esti nesimi növbahar
Gülşeni vuslatta tuttu eglidiller bir kenar
Buseler vadeyliyor kendilebinden her nikâr
Kim demiştir böyle bir gün aşike bayram deyil
aktı minayı semaden abu nabi megfiret
Coştu seypaler kibi muci seayı mes'adet
nura ğerk oldu seraser şeş çikani mağfiret
Badei nuri şefaktir içtiğim boş candeğil

Tahmisi ve kaside
Dervasfı (Selamet belde) (1)

Pek güzeldir fikri dindari selamet beldenin
Dilruba mestane reftari selamet beldenin
Ta.ii olmaktadır yarı selamet beldenin
Her oyunda varıdır kâri selamet beldenin
Daima düşeş gelir zarı selamet beldenin
Nefhei teşvikidir afakı pürnur eyleyen
Toplanan esnafı sahnında bunun görmez mihen
Desti feyza feyzidir her sahei tenvir eden
Parmağı Lalideğil hiç bir rüsumi saydıden
Varıdır hamburrsu pazarı selamet beldenin
Çeşmei abi hayat dense sezadır cismine
İhtirai tutiyadır paresizler kısmıne
Nuri şemsin imtiyazın almak ister ismine
Konsa pazara sırat köprüsü talip resmine
Olkadar ki gözleri sarı relamet beldenin
Gah bakar hayranu sergerdan olurrun dadına
Gah koşup gitmek diler heracizin imdadına
Lakin uydurmuş pek ala masratın iradına

(1) Selamatı belde, Antakyada işğaldan sonra hükûmetin müsaadesile memleketin selametine hızmet etmek için açılmış bir cemiyettir

Her ne düşse kîseye taksim eder efradına
Bolşeviktir bazı etvari sekmet beldenin

Gah olur farit taassup asrımızda işgörür
Gah olur mescidle deyri halkı pek birleştirir
fikrine eyyame töyfiken kiyafetler verir
Şeklîni ayinede sosyal, dimokrat gösterir
Gerçi yok bir şeyde israri selamet beldenin

Nasyunal, sosyal, arıstıkrasıdır görme acep
Pek tassup kârıeır reprarıdır hembi sebeb
Hali sadem oğludur insanı mesbutu neseb
Müslümandır şüphesiz hem Türkütür hamde arap
Böyledır ayini ikrari selamet beldenin

Bir zeman meva idi sabunu bey'i zurlara
Düştü encamiyine santurlara tamburlara
Hamdülillah şimdi beytül afvidir magfulere
Mahı gufranın ibadatile elhaknurlara
Cerek olundu daru divarı selamet beldenin

Seyri kıl gel öyle seyran oldu antakiyede
Kim sehavet coştu ceyhan oldu antakiyye
Ruhu hatem şadu hendan oldu Antakiyyede
Bir ziyafet yaptılar şan oldu Antakiyyede
Derlenüp hem toplanup vari selamet beldenin

Davetiye geldi resmi hep zevati ümmete
Her giden getti götürdü bir yimek bu davete
Boş giden mahcup olur beyhude girme zahmete
Sende bir tepsi katayıf alda git cem'iyete
Böyledir kanunu iftari selamet beldenin

Yok iken afakı divanında esla bir telaş
Fitnei mucip acep bir işmi olmuştur ya aş
Söz ayağa düşmeden sulh eyle durma tutma baş
Kaldı kavğaya bütün cemiyet efradı ulaş
Ey reisi itilaf kâri selamet beldenin

Bezmi esnaftanmı şirket tenmi çıktı ihtilal.
İçtimaatın esasatındamı var inhilal
Serteser cemiyet olmuştur anarşiye misal
Pozdu bakkallar cihanı kalmadı sulha mecal
Bastı istifayı attari selamet beldenin

Bu kasidem asıla dergahı semti reesine
Şairani bezmi düşse çok deyil takdisine
Çok çalıştım methine, tarzı nevin tesisine
Tek komaz Sün'i. Zubeyr gayretlenir tahminine
Dallanır elbette eş'ari selamet beldenin

Nabii ahir zeman ey şairi ateşzeban
Eyliyrsun galiba Sun'i Zübeyri imtihan
Yoksa bir tahmis için caizdeyildir imtinan
Gendi cevvin gendi eflakinde tair ol heman
Hiç çealmez minnéti bari selamet beldenin

Selameti bəlde kulübüne meısiye açılan yeni Antakya kulübü münasebetile

beş yıl önce geldi bir gün bir dirayet beldeye

Bir kulüp açtık ne rana ennihayet beldeye
Gelmedi gerçi yine hiç bir saadet beldeye
Hamdülillah olmadı lakin felaket beldeye
Tanrı rahmet eglesün merhum selamet beldeye

vakia anda dahi fikari reyaset var idi
Tamu, rengi pek acayip bir dirayet var idi
Sureti zahirde fikrinde ceyadet var idi
Mahı gufranda teravihu ibkdet var idi
Tanrı rahmet eylesin merhum selamet beldeye

Taze leymunden yapılmıştı şerabı suhbeti
Meyile mahbub ile bazah ederdi ülfeti
Bokere, ottuz bire gizli ederdi rağbeti
Sahnı salonunda hiç yoktu kumara reğbeti
Tanrı rahmet eylesin merhum selamet beldeye

inledirdi tası çerhi beldeyi bir gür sesi
Fikri feyzi bahşile meftun ederdi herkesi
Manü rüyet deyildi hüsnüne hiç maskesi
Bursu pazarında asla basmadı kimse fesi
Tanrı rahmet eylesin merhum selamet beldeye
Meclsi hası umume bir açık ivan idi
Dezmi nuşa nuşüne miru, geda mihman idi
Tekyei cudi anın sanki açıkbir han idi
Yakdiğım hiçviye vaktile ona böhtan idi
Tanrı rahmet eylesin merhvm selamet beldeye

Kasidei feride der tehriki matbaai cedide

Âferin ey hazreti pâşâyi dâna aferin.
Canina Hikmet beyin son şâkasi olsun karın
Aferin ey pehlivani sahei bezmi sipor
Zaptı kıldın kal'aden bir topta bir bürri semin
Aferin sazi meserrettir bugün ruyi zemin
Zatı valayi maarif perverin çün ol emin
Gelmemiştir şehre böyle bir müvafık matbaa
Zerrece yoktur hilafım eylesem billah yemin

Bulmamıştır dehri böyle bir muvafık matbü
Tab'ipakin müddeama oldu bürhani mübin
İltifat etme sakın her lafina magzana sen
Burcu ikbali seadet küsterin gayet metin
Müşkilati tab'ıdan bir zerre etme ihtiraz
Lutfu hak etmiş sana İspir efendiyi muin
Çekme ğam hiç döktükün mahbubu asfarlar için
Ecri vardır (layudiüllaha ecrel muhsinin)
Hiç meraketme efendim sen muharrirden yana
Kısmetin bol eylemiştir övnü rabbülmüstein.
Hızmeti tahrir için bir zehmet etme ihtiyar
Teb'ı pakin yalınız bir aferin versin peşin
Nura ğark ettin cihani nuru feyzi hameden
Çarı yar olmuş sana hem çarı aklami güzin
Kövkebi pür nuru bahtım arşe etsin itila
Haki payi payine çerhi berin süraün cebin
Mezhebin rahı hodadır camı kövser meşrebin
İtikadın pakidir derya gibi ğayet derin
Şüphe yok fikrin savap. kalbi selimin müstekim
Şapkana tariz eder lakin biraz ihvanidin
Pek inat etme birazda tut sözün Cevri beyin
Uyma lâkin büsbütün efkarına ey nuru ayin
Hazreti üstadile hiç durmayıp bir harp açın
Hakkı nisvani düşünmekçin musaittir zemin
İşu nuş et dinleme her lafını vaizlerin
Eyleme asla fütur ehli haset baglarsa kim
Nagihan bir fırsatı fevt eylese çerhi deni
Ulma me'yüsü mükedder lutfu haktan ol emin
(Bir kapu sed eylese yüzbin kapu eyler küşat)
Gettise bir mehlika geldi «Blanşoi (1) nazenin

1) Meşhur bır muğanniye.

Maksadım tehrik idi tahriki hame etmeden
An sami mil kalbi hem kalbin diyordu aferin
Etmedim ben bir kusur gelmiş tıraşin neyleyim
Bu traşı kısmetetmiş sana rabbulalemin
Kafiyeten koldu ey Nabi yeter et ihtisar
Bir dua et hak ede lutfi kabüline karin :
Ya ilahi yümnola, abad ola bu matbaa
Sahibi mesruru, ber kâmolata ruzi pesin.

Bayramlık museddes

Bu gün id oldu artık ehli dilce bir kinar olsun
Şerabi feyzi aksın şişelerden bir pinar olsun
Nevayi ud ile densaz olub mutrib hezar olsun
Sefayi menedenlar isterim hep zaruzar olsun
Cihan varsın yıkılsın köşei meyhana var olsun
Sebu endami saki daimolsun berhudar olsun

Kamaşsın gözleri sofilerin bu bezmi suhbetten
Bahar olsun açılsın laleler feyzi muhabetten
hayatı taze bulsun ehli diller zevki ülfetten
Huda hıfzeylesin yaranı herbir gemden afetten
Cihan varsın yıkılsin köşei meyhane var olsun
Sebu endamı saki daim olsun berhudar olsun

Çiçeklerle ipeklerle donansın taze dilberler
Karenfilden, nesimi süphüden hoşbu sürünsünler
Sevinsin gürpe nazan yavrular memnun görünsünler
Sefamızdan bonalsin zümrei nadan sertaser
Cihan varsın yıkılsın köşei meyhane var olsun
Sebu endamı saki daimolsun, berhudar olsun

Unsadık haylidemdir mabhasi naricehennemden
Bu şehrin farkı yokmı şehri dilsuzi muharremden

Yeter vaiz bonaldık şiddeti alamı matenden
Beşaret yokmudur firdevsiden hiç camıdan cenden
Cihan varsın yıkılsın köşei meyhane var olsun
Sebu endamı saki dain olsun berhudar olsun

«Nice yıllardır seri kuyi melamet bekleriz
Leşkeri sultanı irfanız velayet bekleriz»

Fuzulı

Bekleriz

Niçe gündür biz seni eymiri hikmet bekleriz
Bir akıllı şoferin övnile övdet bekleriz
Kahvei bellur önünde sakiniz şami sahar
Tekyei genci hudaden taze kısmet bekleriz

Bütcede çoktan bitirdik faslı fovkel adeyi
Bir sahavet kârı dilberden mürüvet bekleriz

İntihabından bu dehriu görmedik bir Faide
Müntehip sani gibi hala ziyafet bekleriz

Şadı hürrem işü nuş etmektedir alem bu gün
Biz dehi paşayı danaden adalet bekleriz

Gelmez oldu şimdi cevriden dahi hiç bir haber
dideler hep yolda kaldı bir beşaret bekleriz

rahın oğrarsa eger iskenderune ey seba
sıhhatı yaran ücün senden inayet bekleriz

El açık lutfi hudaden ol mücahitler içün
Ruzi şeb sıvri sinek harbında nusrat bekleriz

Şame tebdili mekân etti süreyyayıozeman
Bızde ondan bir şeker.. yok buzlu şerbet bekleriz

Eylemez nisyan hukukun şehri antakıyyenin
Şimdi olzatın lisanından telaket bekleriz
Mesti cami aşk olup yatmış fuzuli nabiya
« Biz olar yattıkçe » üstadile növbet bekleriz

Şarkı

Mualİimini kiranın im tihanları münasebetile

vaktımız pek hoş geçırdik bir zeman meynus olup
Nara attık kahvei bellürde hem pür coş olup
En nihayet naramız iskenderunda guş olup
Ah neler çektik belayı imtihane duş olup

Nagihan düştü semaden imtihan bir daş gibi
Kıldı faş esarımız bir naseza yotdaş gibi
Zan edderken biz anı yağlı güzel bir aş gibi
Ah neler çektik belayı imtihane duş olup

Bir zaman imvammız ellameyi nihriri ken
Sınf içinde destimiz honrizi bir şimşir iken
Halımız yaran için azadeyi tasvir iken
Ah neler çektik belayı imtihane duş olup

Bir zeman etfal ederken cevrimizden iştikâ
Dinlemezken hiç birinden haklı haksız bir reca
Döndü devran bak neler etti bize hökmü kaza
Ah meler çektik belayı imtihane duş olup

Tehniyetname

hücuma oğrayan muhite hürmet mekalesi muharririne

Ederken hameniz tahriki bir fikri esaletle

Muhitin hırsına hisiyeti efkâre hürmetle
hitap eyler iken sazı beyanın bir nezaketle
«Tıraş oldun efendim afiyetler izzü sıhhatla

Çevirmiştir apansız rahı zatın bir çevik berber
Demokrat şarkısın destan eden dir bolşevik berber
Beğayet çantesi dolğun kulağı bir delik berber
Tıraş oldun efendim afiyetler izzü sıhhatle

Cihazı hazmı pek Sağlam iken taruzu hılketten
Acı bir şeyle çıkmış mideyi efkârı sıhhaten
Ilaç almak için bahseyliyorken bu hakikatten
Tıraş oldun efendim afiyetler izzü sıhhatle

Atılmış zannedup yerdengöge doğru büyük bir daş
Takınmışkalkanın; derhal geyinmiş migferin yoldaş
Bütün razi derunün sühbetinde eyliyorken faş
Tıraş oldun efendim afiyetler izzü sıhhatle

Futur etmez iken hiç bir düvöllü pehlivanından
Telaş etmiş diraz desti hayalın eldivanından
Çıkarken seyfi mantıkla taarruz nerdüvanından
Tıraş oldun efendim afiyetler izzu sıhhatle

eder sukratı fıkri bir dolap tasvıri davayı
Takar tersine gözlük gösterir tersine dünyayı
Sütununda tuhaf tetkik ederken zıştı, renayı
Tıraş oldun efendim afyetler izzü sıhatle

Taziyetname

Aile iktisadı ve kadın mekalesi münesebetile bir hanım tarafından hücuma oğrayan muharriri mücahilimize

Hiç kabahet bulma mirim bu hezimette bana

Mephasi misvanda sen kurdun esassız bir bina
Ansızın bahri mühitında kopunca fırtına
Mucei hamen ile düştün efendim bir yana
Geçmiş olsun birdahi göstermesin rebbin sana
Müdde amız ben demem doğrudu yabohtan idi
Düştügün yollar fakat bir vadii suzân idi
Her taraftan rahımız sanki yemı vulkan idi.
En samimilkalbi herkes halına giryan idi
Gecmiş olsun bir dahi göstermesi rebbim sana
Manto, israf bahsini allah için artıkbırak
Şöyle böyle der iken insan yiyor bazan dayak
Bezmi rindane gel artık işu nuş et zevke bak
Her olur olmaz tefelsüfler ile etme merak
Geçmiş olsun bir dahı göstermesin rebbim sana

Mazeretname (1)

Sana yetmez kibimiş sankide derdu mihenin
Neazaplar sana çektidi vefasız suhanin
Olmasa haklısınız kalbine bağli dihenin
«her gelen ağzıgâ bir dane kilit vurdu senin

Bir « enelhak » gû kibi tenkit edildim hak deye
Ettirir vicdan seni elbette bir gün tebrige
Hamemin tasdiini atfetme yanlış bir şeye
Maksadım tarızdeyil ancak beyani taziye
Geçmiş olsun bir dahi göstermesin rebbim sana

(1) Bir tarafı türkçe bir tarafı arapça olarak çıkacak antakya gazetesinin muharrirligini kabul etmiyeceğine dair Alı ilmibeyin Antakyada müteşir yeni gün gazetasının nnshalarının birinde bir mazeret namesi intişar etmişidi. Bu mazeret namede İlmi bey mazeretlerini serd ederkèn ez-cümle «ilmin elemini deyil kelemın elemini çektim» Dedikler sonra :

Bir çilinger masası oldu zavallı dihenin»

Çekmemiş isen ey ustad eğer ilmin alemin
Kaleminden sane çektirdi felek çok elemin
susarak keyfine bak zevkini sür sen bu demin
Her gelen agzıgâ bir bane kilit vurdu senin
Bir çilingir masası oldu zavallı dihenin»

mazeret namenizin kıymatını bilse eger
Yeni gün eyler idi rehmeti rehmane güzer
Hele şu beyti bütün bir kuzu dolması deger
«her gelen ağzıgâ bir dane kilit vurdu senin
Bir çilingir masası oldu zavallı dihhenign»

Bir zeman olmuş idi nalege sahne adana
Başka bir nağmei hayret veriyordun duyana
Esti bir badı nesim düştün efendim buyana
«her gelen ağzıgâ bir dane kilit vurdu senin
Bir çilingir masası oldu zavallı dihenig»

Saki name

« Benden tema etme. fikri saip
ahvalımadır sözüm münasıp»

(Fuzuli)

Aferim eybezmi rindin sakii nazikteri
Arşe assan çoktegil artik bu cami gövhari
Eyledin bir hamlede abadı ehlidilleri

«her gelen ağzıma bir dane kilit vurdu beim
Bir çilingir masası oldu zavallı zehnim
Deyerek sözüne nihayet vermişti.
Ustadın çok bendigi bu beyti hekimane
tercih ittihaz edilerek yukardeki ma.‿eret name vücude gelmiştir

Bir pinar ettin akıttın adeta olsa ğeri
Her içen rakii safın camına and eyliyor
Görmedi dünya deyu bir böyle ruhi amleri
Öyle bir ruhi mutalsamdır bununhasiyeti
Afi tabi alemara eyliyor her dilberi
Öyle bir ruhi hayat behşa imiş elhek bugün
Kıp kızıl etti hecaletten hilali ahderi
Aferin sad aferin ey bezmi nuşün serveri
Alemi meyhanenin şahi cihani kayseri
Cudu tab'ın hatemi etse acep mi şermi sar
Heybetin lerzan ederse çokmudur şiri neri
Şayei camında ihvani şecaet küsterin
Her biri geşmiç şecaette bugün bir anteri

Fahr edersek çok deyil hem bizde vardır bir ali
Bir eli ile koparmıştır o babi hayberi
Desti tiğî hamesi bir hamlede han zadenin
« Zahide gösterdi elhak derti bürdi hayderi »
« Radi sanma kubbei eflaki güm güm güm leten »
hamei nabidir ol tutmuş çihani sarsari
Her ne yazsam çokdeyil tasviri şani halmeme
Sahei nazmında yok lafu tıraşın hiç yeri
Şi'ri bu ilhamı haktır sakii endişemin
Mayei zevki muhabbettir şerabi kövseri

Meyhanename

Cami şövkile girup son tövbeninde kanına
Postu serdik bizyine meyhanenin bir yanına
Kahveyi billur önünden naklolunduk Parise
Esti bir muhrik seba mecmuenin erkânına
Öyle bir pariski mislin görmemiş Paris dahı
can verir rakisinin yaranı bir fincanna

İmrenirdi görse zahit zevki nuşa nuşunu
Meydöker piri muğanın duhteriyara nına
Yağdırır ilham bütün afake sazu suhbeti
Şairani belde her şep toplanır ivanına
İşu nuş etmekle imrari zeman etmekteyiz
Nehri asinin kurulmuş sofremız damanına
Sayesinde sazının her süphü bir ilham alup
Kayd eder bir növ gazel nabidahi divanına

Kasidei Ramazaniye

Habbeza debdebei kövkebi sultan ramazan
Habbeza zamzemei mevkebu sultan ramazan
Habbeza topu tüfek, gusü nekare ve tavul
Ki eder şer ile evkati siyami ilan
Habbeza hazreti kadii kavazii umur
Bastı hükmi remazani yine bir günde heman
Ne sürün cümde kodu hükmüne etti tecil
İffetu sitki hulusine bu oldu burhan
Habbeza hazreti mullayı şerifi remazan
Ki eder du zahi vazi ile halkı lerzan
« Habbeza camii sultanı habibin Neccar »
Akşam üstü birikir bunda bütün piri civan
Bundadır sovmi şerietce olanlar makbul
Bundadır ehli vera müteki fani remazan
Bundadır lezzetini zevkin alanlar orucım
İmrenir tarzı hıramanına mestani zeman
Bundadır hazreti mullayı müvekkit ki bütün
Ki bütün öğrenir sayei feyzi ilevaktı yaran
Asılı boynuna kaytanile bir saeti var
Görmemiş mislini hiç yusifü çahi ken'an

Elifi elifine geldimi derhal top atar
Böyle mikatı felek görmedi hiç çeşmi cihan
Habbeza camii kirmitli keramet bünyan
Ki bu mebhasta olur ziksede elbet şayan
Ki odur camiai mecmeai sınfı fuhul
Kalemim eyliyemez zikri cemilin nisyan
Ne güzel medresedir medresei valası
kurulur her gice sahnında anın meb'usan
Bundadır feyzi nizamatı muhabbet suhbet
Başka bir tarzı celil laklakiyatında ayan
Bundadır nushai kanunu esasii adil
Sanma ol nushai sanduku siken derde nihan
Bundadır aklile sokratı geçen alimler
Mantıki felsefesin dinleyen olyor hayran
Bundadır karii yekta bunu teslim edelim
Anteri varmı bu iklimide böyle okuyan
Bundadır fenni fesahet, edebiyatı temam
Bunda tilmizi sabakhan kibi nabii zeman
Kılınan bunda terayih olur ancak makbul
Cenneti adne olur har kılan adem mihman
Hele bir kastalı vardır ki cidarında anın
Her içen piri suyundan oluyor şabu çivan
Cabeca kuvveti hassiyeti abile bu gün
Kespi enmuzeci dik etmede tabı'i makiyan
Mamuvalası bunun sada zugeybe suyumu
Yoksa bu çekmemidir çeşmei abi hayvan
sakfı balasımıdır yoksa bu zerrini siper
Kasrı tisrayemi tesisi olundu bu tavan
Hele üstündeki tarihi gören hayrette
Ne fesahet ne belağet bu nasıl sehri beyan

Bu kasidemle ne mümkun anı tavsif etmek
Gilki nazmın ile tarifide yoktur imkân
Ramazan hürmetine çıktı bu nazmigüherim
Fukarayı ramazane bunu ettim ihsan
Genci eş'arı zekatın komadı boynunda
Ödedi borcunu divançei baki he zayan
Derk eder ehlidil elbette nükâti nazmım
Bilmeyendir hine halteyledi nabii zeman

Fuzuli gibi

Bir ğazal

Derl ortağı lisanındam.
V. Minir ustada

Küfrü fikrin saçalı zehrimi vicdanınıza
«Zahid ağlar bizim ahvalı perişanımıza»

Seyfi katı gibi meydan alalından kalemin
Çöktü bir erki sitem gülşeni irfanımıza

Yeni mecmua deyup adına bir köhnefesi
Etti püsküllü nüsibet seri izanımıza

Okadar pozdu harapetti tıraşın bezmi
Bir gelen bir dahi hiç oğramadı yanımıza

muntazırken niçe gün görmek için bir «yeni gün»
O dahi surmedi melhem seri üryanımıza

Yayı gilkin ile iflası seyaset düştü
Sanki bir cemrei dilsuz kibi cizdanımıza

Akibet partiçilkle bizi ettin hasta
Gelmedî bakmadı doktor dermanımıza

Bize sevdirmede leylayı hayalın okadar
niyetin kastmıdır eymahı bîzim canımıza

Bi vefalık ile tarihçei cevrin pek uzun
Sıgamaz bir iki mısra ile destanımıza

İhtisar etti bu gün bahsini nabii zaman
Yoksa yoktur hadü payan bizim efğanımıza

Bilirim bahri edepte bu gazel naçizdir
Methiniz şan veredektir yine divanımıza

Beylanlı Şahsiyetler

Hatay kültür tarihinde Beylanın rolu

İskenron ile Antakya arasında ehemmiyetli bir mevki iş al eden Belan kasabasıda mühim şahsiyetler yetiştirmiş bir Türk şehridir. yalnız çok eski devirlerde bu kasabasının sekenesi fazla olmadığından biltabi çocuklarını tahsil ettirecek zenğin ailelere rast gelnemıyordu. Bununla beraber çok eski zamanlarda Belanda fıtri bir istidad ile halk arasında parlamış kuvvetli bir Şaire rast gelmiyoruz

Şu halde Belan son devirlerde yetiştirdiği büyük şahsiyetlerde Hatay Kültür tarihine karışmış oluyor.

1 - Memet Nuri Bey :

Hayatı : Hicri 1272 Belanda doğdu. Pederi Hacı Ali ağa Kasabanın eşrafından olup. hususı muallimlerden az çok bir tahsil yapmış bir zattı.

Hacı Alı ağa çocuğuna ciddi bir tahsil yap tirmak istiyordu. Mehmet Nuri Bay evvelâ Belan medresesi müderrisi ve Belan müftüsü Seyyit efendiden ders alnmağa başladı. (1) med-

---

(1) Seyyit efendi takriben hicri 1220 de Belanda doğmuştur. tahsilini evvela (Kudüs) medreselerinde, sonra Misirin meşhur (Ezher) medresesinde yapmış ve böylece olğunlaştıkdan sonra Belana gelerek ikâmet etmiş ve burada uzun müddet müftülük ve müderrislik yapmıştır

rese tahsilini bitirdikden sonra evvelâ İskenderon Nahiyesi badehu, Belan Kazası tahrirat memurluklarında bulunmuş, bundan sonra İstambul da imtihan vererek muhasebeci olmuştur.

Bir çok mal müdürlüklerinde ve muhasebeciliklerle her thrafı dolaşmış (Antep) muhasebecisi iken orada Hasırcı zadeden Şiir tahsil etmiş daha sonra Defterddar olmuş (Berut) Defterdarı iken Namık kemal zade Ali Ekremle tanışmış, 324 tekaüt olmuş ve memleketine gelerek oturmuştur.

Fıransız işğalinden sonra İskenderon Sancağı İdare meclisi azalığında bulunmuş, 1930 da vefat etmiştir.

Mehmet Bey her nekadar bize bir (Divan) veya matbu bir eser bırakmamışsada gayri mat bu pek çok manzumeler yazmıştır. bunlardan bazlarını aşağıya nakl ediyoruz.

Gazel

Mazâlim didegânın yesile feryat eder bir gün
Eloğlu seyiatın serteser tadât eder bir gün
Hümayi tâliin yüksekte uçmaz herdem ey gaddâr
Felektir bu; yere çapar seni berbat eder bir gün
Gururu terk edüp izzü nevalî devleti hazmet
Tavazukâr alanlar mevkiin ısat eder bir gün
Nedir o suretâ hilmü tekâpu siretin başka
Taâzzum şâd olan gönlün gelür nâşad eder bir gün

İlmile tanınmış bir zatti. Şiir filan yazmaya heves etmedi fıkıh ve kelâmda kuvvetli idi 1205 de ölmüştür.

Tekemmül eyle ilmen kalma girdâbi cehâlette.
Seni şakirt iken sayü sebat üstad eder bir gün,
Olursa hakka karşu bir tecavüz şahsına sabret
Hüdâ kahr eyler o hasmın seni dilşad dder bir gün
Umurunda olunca nurü rehber aklü vicdanın,
Bugün virân olan kalbin zehi abâd eder bir gün.

Gazel

Kabul etmiştir akvâm kendi aklınca birer mâbud
Bütün hayrette âbitler neden mabud nâmeşhut
Rasatla anlayor halk bülacep ahvoli eflâki
Mesâfatı düşün bir nerde râsıt nerdedir marsut
Bilâ burhan yusukun sabit olmaz itikadında
Manâkimde delilsiz iddialarki olur merdut.
O ilmi fennü öğren tâ refahun eylesin temin,
Muhakkak garbe karşu ilmi şarki serteser bisut
Nasıl bir fikri icat besleyip gelmekde garbiyun
O yerlerde hurafatü esâtir oldular nabut
Çalış tâ kaârı arza in havaba kuş gibi uç gez
Mesai ehline dünyada ukbada zafer mevut
Bataet ayni katil, aleti katloldu lâkaydi
O yüzden mahvolan milletlerin tarihleri mevcut
Eder bayügedâ çarhisitem bünyattan feryad,
Hakikatte bilinlmez kim olan me'yus kim mes'ut
Düşündükçe şuura bühtü hayret elverir Nuri
Adem var işe badelmevt nedir hılkatteki Maksut

Gazel

Uzatmez el deniye. kimse etmez dât gurbetde,
Leyime eylemez Allâh bile imdât gurbetde,
Vatanperver mübeşşer kâmalır ağuşü maderde
Olur küfrâni nimet eyleyen berbât gvrbetde

Çıkarsan hükmü asra karşu taburu muhabbetten
Seni nefretle yâd eyler ailende yât gurbetde
Seni ben zannederken halisüddem Türk lâvık mı?
Muhalifler içinde namını tadât gurbetde.
Yeter hırsı galizi cahı terket yaksa afettir,
Cidali irticâı herci bâdâbât gurbetde
Vatanda çuşunuş eyleriken ırkın hamasetle
Seninde başına zindan olur ayât gurbetde.
İnadii ihtilâf hotperesti saadet bahşolmaz,
Yakar ateş olurda nefsini ifsât gurbetde
Çekil peygulei ye'sü nedamette enin eyle
Hulusü kalpile et hakdan istimdât gurbette.
Süründükçe ona şöyle hitâp et sen de ey Nuri
İşin neydi senin ey zalimü bıdât gurbette

Sabık İstambul Defterdarlarından Ali Hikmet Beyin bir gazelini Tahmis.

Sahayi aşka düşen nuşin suhanler görmüşüz.
Mesteder buyi dilavizi dihenler görmüşüz.
Cismi yari gösterir çok pürhenler görmüşüz
Biz bu âlemde nice simin bedenler görmüşüz
Kaddi mevzun haddi gülgül pempe tenler görmüşüz

Devleti dünya için namerde boyun bükmeyiz
Rastgelen bir şurezare tohmu ümmit ekmeyiz
Kimsenin ikbaline iclaline göz dikmeyiz.
Rahımızda halrü haspeydadiye gam çekmeyiz
Biz ne rengin lâleler, güller, çimenler görmüşüz

Umduğundan daima ehli haset mahrum kalır
Ademe derdü belâ ekser karininden gelir
Halü ye'se müptelanın sırrını Allâh bilir

Ehli dille hemdem olmakdan da dil bir zevk alır
Biz ne şadanlar, ne handanlar, ne şenler görmüşüz

Bir teveccühle zaha tahril ederken aheni
Kurreyi bazusu kurdu gölgede
İstese gülşen ederdi bir nefsele Külhani
Ziveri lâlülebi huban olurken dameni
Sadmeyi idbar ile dâman öpenler görmüşüz

Şadü hurrem mesneti izzete serazât iken
En büyük arzusu gûya düşküne immdât iken
Adle meylı zahiren günden güne müzdât iken
Dilşikenlerden şikâyet etmesi mutât iken
Hîni fursatta ne zalim dilşikenler görmüşüz.

Terkibi Bend

11 / Teşrini evvel / 338

Kim adli İlahiye eder nasbınigâhi
Elbette olur mazharı eltâfı İlahi
Ey hamil hakkı beşerin ben deyen insan
Bir aleti şer etme milti mansabü cahı,
Bir kerre düşen hile ile kurduğu dâme
Hemrah edemez bir daha artık o rubahı
Haykır ve tükür ruyine istipdadın
Yık zulmu, benim boynuma varise günahı
Nâkeslere hâıatını arzeyleme zinhâr.
Çirkâplara sürme sakın pâk cibahı
Meydani siyasette sûkut ettiler encâm,
Binlerce nifakcui zaman sahiru dâhi,
Gayben ediyor avave o hainü haif,
Er ise niçin söylemiyor sözü vicahi
İkmali zaman eyledi abüsteni âlem
Doğurdu bir âcübe ve geydirdi külâhı,

Yani ki Lovid o ethukei asrın,
Dilmürde eder nazırını ruyisiyahi,
Allâhi ferâmuş edüp insana güvenme,
Mevlâdır olan kullarının püştü penâhı·
Bir yol bulur elbette çıkar izzü huzura,
Mazlumların ârşı tutan ah ile vâhı
Lânetleri nefretle Lovid jorja sonar kim
Kendisi eden bahri mekidette şenâhı
Hiç akla siğar Hakka yarar bir işi yoktur,
Meşgulü meayübü melâhi ve menâhi,
Birleştimi bilmemki bütün ehli çelifa,
İslâma eylediler ..... lâyetenahi,

Biz mustafaviler bütün erbabi vefayiz.
Allah yoluna harp ederiz ehli rizayiz,

Bir kavüm ki yok anda Vatan hissü şıarı
Ol kavmün olurmu serefü, sanü vakari,
Mağlup eder âlemde vifâk ehlinifâkı
Birlikde gider yolda piyade ile suvari
Milliyetü ecadınını ihmal eden insan
Kırmış demek tâşa çalup şişeyi ârı
Hep kavmü kalilem ve alakam bu vatanda
Eslafı güzinimle ecdâd mezarı
Türk yurdu bu yerler bu ekâlim baba yurdu
Kimse diyemez bu ele efrenş diyârı
İzmir nerde ? nerde Atina ne bu tuyân
İzmire sokan kim biliriz biz o himârı
İmânını peymanını hıfzetmek için harp
Biz Türklerle bır mevhibei hazreti bâri
Billâh ne vadinde ne ahdinde vefâ var

Bir puf böreği Avrupanın kavlü karârı
Hak bir kuru söz kuvvet ise hâkimi mutlâk.
Dünyade bumu her emelin kutbu medarı.

Kahrolsun o Ingiltere ezcümle Loid Gorc
Bu beyti kasidiokumak türklere bir borç

Tapmış görünür Avrupa hep ribhü riyaye
Şerrü fitenü mefsedetü bizbü riyaye
Bedmayeden ümmidi kırem eylemek olmaz
Akil güvenirmi bilerek zıllü hümaye
Aldatmak ıçin âlemi meclis yapıyorlar
Bak şu ukalâye, süferâye, vükelâye:
Açtıkça ağızlarını âteş saçıyorlar
Garpden esiyor sam yelı seyir eyle belâye
Aynile serâp oldu Pırensiple mevait
Şark ehli yabancı sayılır sulhu safâye
Milliyet için nerde o mevzu nâzariye
Mecnun ise Vilson koyunuz dârı şifaye
Ey İzmire yunanı musallat eden insan
Türk ırkını imhamı acep sızlere gâye
Yunanlı yakup mahvü rimad etti bilâdı
Hep düdü harik kıvranarak çıktı semaye
Ey Avrupanın kanlı zımamdar ümüru
Bak şak edilen ismete namuşu nisâye.
Yokmu eseri ârü haya rahmü mürüvet
Lânet o Lovit jorjdaki müfsit o dehaya
Bir dâhiyesin nevbeşer muzdarıbinder
Adem kara dağolsa dayanmaz bu cefaya
Ey turfa ne kavlindene filinde şifa var
Bir semmi helâhilmi nedir sendeki maye
Güftarınızın silsilesi müphemü muğlak

Her tevriye telmihü mecazü ve kifâye
Yahu ne bu amâli teferütle Lovit jorj
Nemrut gibi arzdan atacak tirhudâye

Yaklaştı zevali bu tekebbürle bu halın
Encamı var elbet bu kelâlü bu melâlin

Yuf Avrupanın zümüne hulyasına sat Yuf
Müsyösüne sinyörine kiryasına sat yuf
Camilerer doldurdu bütün Türkleri yaktı
Yunanlıların ismi müsemmosına sat yuf
Astı nice insanları ve kurşuna dizdi
Kurşunlarına askerü sehpasına sat yuf
Kurdukları işretgehin islâm kemiğinden
Sâkisine, meyhoruna, sahbâsına sat yuf
İngiltere düşmanlığı Türke ezelidir.
Mazilerine hal ile ferdàsına sat yuf
Evvelce Araplarıda ettirdi o isyan
Teşvikine, tesirine iğvasına sat Yuf
Bilmem ne sakim hırsıla efkàr ile me'luf
İngiltere o kavmün enàlasına sat yuf
Tehdit ediyor àlemi encamı düşünmez
Gezdirdiği deryada donanmasina sat yuf
İngilterenin nef'ine akvàmı seraser
İğfal ediyor Londra rakkasına sat yuf
Bel bağlanamaz vadine teminine aslà
Baştanbaşa hep sulhuna kavğasına sat yuf
Çoa Türkleri nefi etmiş idi Maltaya mel'un
Zindanına yuf, mahbesü menfesına sat yuf
Harp etmede Mustafa Kemal Hak içün elhak
Kimse çekmez himmti ülyasını hiç Yuf
Var ise àleyhdarı o Gàzii nebihin

Yuf olsun onun canına hempasına sat yuf
Kaçtı ve kırıldı ve esir oldu umumen
Yunanın o orduyu mutarrasına sat yuf

İngiltere çok sürmüyecek tek kalacaktır
Düşmanları ta kalbine hançer salacaktır

Dem urma sakın meselei hayrile şerden
Tedbiri umur eylede bahsetme kaderden
Mecbur eden islâmi salip ehli cihàda
Müslüm çekinir bisebep icrayi seferden
İngiltere bürkàni mefàsit ve mazàlim
Bu halini yok bilmeyen efradı beşerden
Ezcümle Lovid jorj o cabbarı cihansüz
Zevkalmada masum kanını sefkü hederden
Türk ırkını Yunanlılara ezdirecekti
Bilahere abluka edüp bahrile berden
Çarpiştı Sakarya İnönünde iki defa
Mustafa Kemal ordusu geçmişidi serden
Mağlubü perişan idi Yunan ve Lovid jorj
Durdurdu cidali çekinüp işbu haberden
Ervâhı şehidane işaret eder inler
Verğüşünüde dinle o esrarı sakardan
Toplandı dağıldı süfera sanki ne çıktı
Kan Londra Versay, Cenevre ahdi Sevirden
Mümknmü olur halli muammayı sıyaset
Bir kimseki tefrik edemez Şamı şekerden
Türk Ordusu Yunanlıları uğruna kattı
On günde gelip İzmire tà Eskişehirden
Döktü Denize düşmanı makhuru mudemmer
Allàh bile hoşnut olacaktır bu zaferden
Cüzisi koçup mahvü esir oldu kalanlar

Memnunü mübeşşer bu cihan işbu haberden
Bir gün gelecek birleşecek Avrupalılar
Britanyaya savlet edecek cümlesi birden

Kan ağlıyor on bir senedir bu beşeriyet
Batsun yer batsun o mutantan medeniyet

Manzume

Çıkardık Belandan yaz mevsiminde
Alıç yaylasında bağımız vardı
Ötüşürdü kuşlar kendi deminde
Ormanları sık, sık, dağımız vardı

Ağaç gölgesinde koşar hoplarken
Mezdekiye çıkıp sakiz toplarken
Aşağıya inüp zıp zıp zıp larken
Her çicek bir renkte açmış kokardı

Yüksek bir değ idi bağları düzde
Başından eksilmez kar yazda ve güzde
Oçardı güzellik, her gözde yüzde
Ruhumuz kabından taşar akardı

Bulunduğumuz bağda kuşlar, arılar
Bal yapar arılar kuşlar zariler,
Gülüşr oynaşır gençler karılar
Halay çeker kızlar kollar kakardı

Baş pınarda kendimizden geçerdik
Yosunlu Pınardan zülâl içerdik
Ormanlardan menekşeler biçerdik
O zamanlar insan böyle yaşaradı.

Geyik avlamağa çıar gezerdik

İz görünce geyikleri sezerdik
Kovalar onları yorar üzerdik
Zavallılar dönüp bize bakardı

Çalardı kavalı gamsiz çobanlar
Kaynaşır coşardı damarda kanlar
Ne mes'ut demlerdi ah o zamanlar
Şen sesler göklere kadar çıkardı

Ögse kurar bağda kuşlar tutardık
Kuş kebâbı yerdik üzüm budardık
Buz gibi su içer düşer yatarkık
Tatlıca bir uyku bizi sarardı

Gece İshâk kuşu ya Hak diyerek
Yahut şu dünya'ya bir bak diyerek
Bak, bakda ibret al ahmak diyerek
Gecelerde yanık, yanık öterdi

Saher yeli eser dağdan dereden
Hayat taşardı her meşçereden
Bize neler vermiş ulu yaratan
Her tarafa bakıp gönül susardı.

Kocalar gençler hep dinç kalırdı
Havadan sulardan kuvvet alırdı
Marpuş kayasından hayat alırdı
Koç yığıtler bıyıkları burardı

Güneş doğardı Leylim doğından
Yüzüüü sıyırıp tül duvağından
Öperdi herkesi gül yanağından
Benide yatakta sever okşardı

Özümleri masaraya basardık

Pekmez sucuk yapıp sıkma keserdik
Sucukları kırağile âsardık
İçtikce şirin suyu yürek yakardı

Adı kaldı o günlerin dillerde
Gaygu baş gösterdi bizim ellerde
Bir koku kalmadı hatta güllerde
Eskiden tasalar bizden kaçardı

Not :

Bu son parça Hatayın son günleri dolayisile yazılmış olsa gerektır.

Gazeli Nedim
Tahmisi Nurii Beylâni

Perestişkâri zulmu âşiki efgenmısın kâfir
Benim gibi acep sen bir nefes giryanmısın kâfir
Ne sâmanzuz imişsin yoksa bivicdanmısın kâfir
Tahammül mülkünü yıktın Helâkû hanmısın kâfir
Bütün dünyayı yaktın âteşi süzan mısın kâfir

Niçin şat etmeyor gâmkin gönlüm neyle meyler
Hâram olmuş bana sensiz nışatü şevk her şeyler
Senin aşkınladır her ruzüşeb suzişli heyheyler
Sana kimisi canim kimi cananım deyü söyler
Nesin sen bende bilmem canmısın cananmısın kâfir

Ne devlettir fekat ben olsaıdım mahremi râzın
Haber aldımki benden başka varmış haylidem sazın
Ne efsünkârdır gamzen ni hani çeşmi gammazın
Kız, oğlan nazü-nazın şehlevend avazı avâzın
Kerem kıl doğru söyle kızmısın, oğlanmısın kâfir

Cemalin pertevsidir akseden evcü muallâya

O dur mahi dirahşana vesen dâratü sermaye
Düşerken kâmetinden hakidâne nûrdan saye
Niçin sık sık bakarsın böyle miratî mücellâye
Acep sen dahi kendi hüsnüne hayranmısın kâfir

Gelüp nev fikri ilhâm terkedüp beyhude hülyayi
Küdumunla şerefyâp eylemiştin bezmi tenhayi
Değişti talatın peymaneden süzdükçe sahbayi
Yüzün tanzir ederdi bir bedir halındeki ayi
Bu haletle çirağı meclisi mestan mısın kâfir

Kaçup cevri cefadan ihtiyarı üzlet etmiştim.
Dolaştım hayli iklim tâ diyarı ruma gitmiştim
Harap olmuştu Nuri cismü canım sanki bitmiştin
Nedimi zari bir kâfir esir etmiş işitmiştim
Sen ol celladı dinü düşmeni imanmısın kâfir

Not :

Son zamanlarda, ihtiyarlığında bu Tahmisi yazmıştır.

Müseddes

Bak bana didei mestanına hayran olayım
Gül biraz dürrei dendanına hayran olayım
Neder o şekli suhandanına hayran olayım
Açıver sinei tâbânına hayram olayım
Söyle lutfet femi irfanına hayran olayım
Şivene, işvene, izanına hayran olayım

Bilmiyordum ezeli züşt ile hasna ne imiş
Ruyi rahşanne imiş, kameti tubk ne imiş
Bana matuf nigâhındaki mana ne imiş
Anladım sonra çöken kalbime sevda ne imiş
Ne imiş cazibei duhteri Havva ne imiş

Nişi kahrin yetişir lutfile şâdân olayım !

Düştü bir ateşi mühlik dilime yanmadayım
Vaktolur ben onü bir âbı safasanmadayım
Ne gelür elden efendim sana aldanmadayım
Vuslata dair olan vadinize kanmadayım
Bivefalıkla seni muztariben anmadayım
Acı artık tâ bekey böyle prişan olayım !

İsmetinde güremem şaibei ribü güman
Bizi tevhidede namus ile dinü imân
Badezin mahremimiz olmaya yesü hicran
Bak nasıl yalvarırım serdederek lafzı aman !
Bilmem amma bu alakem olacak ise; inan'
Gideyim şimdiden ağyarına akran olayım !

Bir zamanlarki severdin beni ey veçhi hasen
Bir neşimengeh idi ikimize bir gülşen
Yekvücüt olmuş idik ah kim ey servi semen
Şimdi her yer görünür dideme bir beyti hezen
Cane karetti cefalar bana rehmeyle de sen
Naili busu lebi lali bedehşan olayım !

Ne vakıt kol kola sahraya çıkupta koşalım
Bahricuşane şebih dalgalanupta coşalim
Deştüderya demeyüp mevc urarak hep aşalım
Öyle bir barigehi mutemene yaklaşalım
Lep belep, sinebesine olalım koklaşalım
Sen bana gonca gül ol, ben sana reyhan olayım!

Kim çeken aramıza böyle süradik bilmem
Senmi ya benmi aceb kazibu sadık bilmem
Bunu bir hangimizin haleti natik bilmem

Varmı bir zerre eser vade mütabık bilmem
Birisi var arada hangi munafık bilmem
Yokmü vicdan ? dahami zar ile giryan olayım!

Tabişi talatınız mehrü mehi andırıyor
Kaddi mevzununuz o servüsehi andırıyor
Kavliniz aynile bir padişehi andırıyor
Filiniz afvi muhal bir günehi andırıyor
Nazınız zalimi bidadı zehi andırıyor
Ben bu etvare nasıl sabrile süzan olayım !

Sanemi hüsnünüzün ta ezel üfkendesiyim
Babı ihsanınızın halka begüş bendesiyim
Otegafüllerinin göz göre nalendesiyim
Ne zamandan beri nasın sebebi handesiyim
Akrabami bana gam bilmiyorum ben nesiyim ?
Emret artık geleyim nezdine handan olayım !

Etmesin vaktınız alamü keduretle mürur
Haclegahi emeli eyleyelim darısürur
Rişkede halımıza cenneti alâdeki hur
Bu temaşaye derim aşık olur Rabbigafür
Ne zaman olur ise meclisimiz nuranur
O zaman gözleri bağlı sana kurban olayım !

Ne için bağlı bu feryadıma karşı dihenin
Beni mahvetme midir maksadı cevrü mihanin
Öldürende olamaz suç bu meseldir ölenin
Bit gün evvel beni as boynuma takup resenin
Yakışırmı bana bilmem ki şu gençlikte senin
İtisafın çekerek hak ile yeksan olayım !..

Yahya efendi oğlu Bay Âsaf :

Hicri 1297 tarihinde Antakyada doğmuştur. Yokarıda kendisinden mufassalan bahsettigimiz şair Yahya efendinin en küçük oğludur.

İlk tahsilini Antakya mektebi ruşdiyesinde ikmal ettikten sonra medreselere devame başladı, kuvvetli bir arabî ve farisı tahsili gördü; pederi Yahya efendiden ancak sarf ve nahiv okuyabilmiştir. Çocuk denecek bir yaşta iken babasını kaypetmıştir.

Attar İzzet ve Resul efendilerden mantık ve maani dersleri aldı ve Hacı bedir zade kâmil efendinin de derslerine devam ile bedi, beyan ve tefsir okumuştur. Müfti Abdulkadir ve Hoca Rauf efendilerden de farisî ve edebiyat tahsil ettı.

Hayatı Antakyada geçmiştir. Antakyada neşir edilen gazetalarda mensur ve manzum birçok yazıları çıktı. Mecmua halında matbu külliyatı hala neşr edilmedi.

Manzum eserlerinden bazı örnekleri aşağıya sıralayoruz.

Gazel

Görmek hevesi yari dili zarıma düştü
Bir emrı muhaldır yine efkârıma düştü
Halkı görürüm hurremei şadam benimde
Alâmı cihan talii bed karıma düştü
Yarımdan ümid eyler iken kesreti şefkat

Kesret ne acep ahışerer barına düştü
Afetlere taksım olacak cevru vefalar
Uşşaka sitem yarı cefakarıma düştü
Aramı sukun eyleyemem bir dahi zira
Görmek hevesi yarı dilizarıma düştü.

Gazel

Kalbi zarım âşkden bir lahza hali kalmasın
Bu sebeble gussai dehrile mali kalmasın
Badei âşk ile mest olsun o rütbe hatrım
Bezmi nuşanuş alemde mecali kalmasın
Murgu dil öyle esir olsun kemendi zülfüne
Bir dahı azad olmak ihtimali kalmasın
Rengi ali arızın reşk eyleyen gül goncanın
Merğizarı dehr içinde rengi alı kalmasın
Afitabı arızın arzet semayi hüsne kim
Bedri der ziri nikab alsun hılali kalmasın

Tahmisi gazeli Fuat Battal oğlu

Cihan halkında ey dil bir acep hübbü siva buldum
Tariki batıla mail rehi haktan cüda buldum
Bütün ahvali dehri hasılı hayret feza buldum
Aceptir cümle halkı peyrevi payi hava buldum
Cihanı serteser sevdai caha mübtelâ buldum,

Elem me'luf olan dil hanemi darı sürür etmem
Eğer hali kalırsa derdiden hatta huzur etmem
Değil meyli neşad etmek oyerlerden murur etmem
Felek yapsın ne denlu cevri varsa ben fütur etmem
Dili zarı belaya aşına buldum seza buldum.

Pür olmuşdi bütün derdi sitemle kalbi çolakım
Musammamdi rakibi bedmenişce çünki ihlakim

Görünce bahtı yaver kalmadı bir kimseden bâkim
Dönerse çokmudur dari surura kalbi gamnakim
Rakibi asitanı yârden lagzidepa buldum.

Seninçün başlasa bir dem dihanın fethe bir kimse
Şru'etse giyaben metni halın şeha bir kimse
Hemen zan etme agaz eylemez tekbiha bir kimse
Huzurunde seni ger kalkişirse medhk bir kimse
İnanma tecrübemde anları ehli riya buldum.

Kehi arzı muhabbet eyledim yarani mestane
Kehi diidade oldum bezmi meyde mâh ruyane
Nihayet görmedim bu tavru layık tab'i insane
Süluk et badezin ey dil tariki ilmi irfane,
Bu hali mesleki rındanı ahır pek fena buldum.

Gazel

Âzâdei cefamı olur mübtelayi âşk
Bir başka âlem olsa gerektir safayi aşk
Derdinde de safa bulurum kalbi zarda
Ammma neci bilinmeyor ah macerayı aşk
Rindane aşıkane gerek aşk içün gönül
Her dilde yer tutarmı sanırsın safayi aşk
Keşti kalbi zarbe bahri gamet fütat
Behri huda meded meded ey na hudayi aşk.
Madun olur bu gördüğün ekvam gün olur
Bakı kalırmı hiç asef sivayı aşk

Gazel

İsterse bütün halkı cihan düşmenim olsun
Ol şuhu vefa pişe heman bes beaim olsun.
Canı dilü canane feda canıma minnet
Kafi ki kadem bastığı yer medfenim olsun

Gerçı gazab aludi nigahinde lutufdar
Aguşu dili merhametin me'menim olsun
Gül ruhlarının şevki ile neğme serayım
Gülzarı muhabbette hezar demzenim olsun.
Hari sitemin her biri ey goncai vuslat
Şehrahi ümidimde birer gülşenim olsun.
Virane olup gülbei fırkat temelinden
Her lahza visal hanei yar meskenim olsun.

Gazel

Mehre pertev paş olur ruhsarı tabanın senin
Hasılı nakâbili tarifdir anın senın
Hastai aşkın olan üttadene vuslat kibi
Ey tabibi derdi hicran yokmu dermanın senin
Eyledin bir iltifata karşu bin cevru sitem
Böytemi ey fitnecu uşşaka ihsanın senin
Ger seni görmek ümidin tutmasa rü'yade dil
Çeşmime habi haram eylerdi hicranin senin
Her nigâhında bana sefki demi telmih eder
Söyle ey afet neden bu tiri müjkânın senin

Gazel

Yanmadan bir başka halı yok belâli gönlümün
Dembedem müzdad olur hüznü melali gönlümün
Vuslatı dildare na layık iken bais nedir
Aruzu etmeklige emri muhali gönlümün
Bir dem ayrılmaz hayalınden hayali mehveşan
Kim derunı aşku sevda ile mâli gönlümün
Arzı didar eyle ey meh aşıka kim bukadar
Çekmeğe derdi firaki yok mecali gönlümün
Görmeseydi kaküli pür piçütabim ey peri
Hiç perişanmı olurdu böyle hali gönlümün

Aşık oldumsa beni ayb etmeyin ey dostan
Ta ezeldendir o yâre ittisali gönlümün
Cevri madem kendine mutad edinmiş ol peri
Kalması feryaddan mümkünmü hali gönlümün

Kasidei letayif der hakkı taksimli katayif
Bi cenabı Nabii zeman

Tahmisi Asaf

Bilir erbabı taksimi katayifte letafet var
Tameddün resmine ehlaka hem hüsnü riayetvar
Buna mani olanda şuphesiz fikri habaset var
Zehi taksim bu taksimi dilarada letafet var
Bunun her lokmasında âşıka helavet var

Görüp efradı bezmi kimi derdi cu ile nalan
Kimisi şenü şatır nalişi ehpab ile hendem
Buna bir çare buldu ehli dil bir sahibi iz'an
Aceb takdir edermi hiç katayif kısmını nadan
Bunun fen üzre taksiminde hem fen hem feraset var

Aceb fark etmiyor ebnayi devran lam den cimi
Ne müşkül ılmi ehlakın cihanda halkatefkimi
Kabul etmez inad eyler yine cuhhali talimi
Müdevver tepsi üzre hendese fennile taksimi
Bunun icadı ihdasında büyük bir keyaset varr

Kimi dilşad ehli meclisin kimisi pür gusse
Neler söyler neler yek digere amma uzun kısse
Gelüp birçare cuyi hak murâât eyleyup massa
Müsavi parçalarla ayrılup her şahse bir hisse
Ki kanuni esasisinde hürriyet müsavat var

Niçun yaranı garet eyleyorsun söyle çün rehzen
Bu bezmi zevku şevkete tatlı ülfet eylerken

Şu tab'a na muvafik file şirket eylemem hiç ben
Muvafık şer'a elbet çünki taksimi feraizden
Buna dahil olan ahbabı beyninde uhuvvet var

Olur cemiyeti adlinde yek dil ab ile ateş
Ki efradı bu bezmin olmamış olmazda mihnet keş
Tanır kanunu ünsiyette biri diğerin kardeş
Tecavuz eylemezler birbirine köfte huran veş
Bunun her sufrei bezminde kanunî adalet var

Riâyet hifzi sıhhat ilmine bir fikri ra'nadır
Edeb bir başka feyzi neşve efza meclis arâdır
Bu cemiyetde kânuni nezaket hükum fermadır
Yinir matlubı mikdari oburluktan müberradır
Sovutmak ihtiyari hem temizlik hifzi sıhhat var

Dü pençe iyle kat kat eyleyup kaldırmalar yoktur
Usli işleri ta ortadan aldırmalar yoktur.
Muraatı edep var biusul daldırmalar yoktur
Kapışma cephei yagma gibi saldırmalar yoktur
Yinir aheste aheste usulunda nezaket var

Kumâşi nigi ef'al gibi dünyada kumaş olmaz
Riayet eylenilse itidale can hiraşolmaz
Nezaketle tenavül eyleyenlerde telaş olmaz
Mubarek cismidir cismi latifi hurduhaş olmaz
Öğünden hep tenavül eyleyenlerde nezaket var.

O cahillerki hala pisteri gaflettedir naim
Sehayi bezlü israf ile tefsir eyleyor zalim
Kalır kenduye elbette cihanda levmetü laim
Sehavet müddeisi mu'tarız cahillerin daim
Hucumu ortaya matuf onlarda hasaset var

Kimi kapmış nevalın ortadan ol dem savişmiştir
Kiminin girmemiştir destine bir şey apişmiştir
Kimi dudest ile boş tepsiye pekçe yapişmiştir
Kimi aç dir kimi görpüz bahadır çok kapışmıştır
Yanıktır el aziz, dil midesinde bir kesafet var

O sahna bak ki bir enmuzecidir sahnei rezmin
Katayif ekline tut kim gönülde olsada cezmin
Kurur bi ihtiyar gönlünde ki ol sofrai bezmin
Kabul etmez tabiat eklini ol sofrai bezmin
Küsuratı döküntü ile sahnında sefalet var

Aceb fark etmeyorlar bâzıâdem biyzu sevdayı
Bir elmas pare zanetmek kibidir senki harayi
Nasıl tezyif etmek ister onlar fili ranayi
Mizaca na muvafık ad eden taksimi garrayi
Buyursun imtihana bunda erbabı tabiat var

Bu fili hikmet amizi aceb tahkik eden varmı ?
Eğer var ise de tahkikini tamik eden varmı
Kemahi bu usulu doğrudan tatbik eden varmı
Sehayi bezlü israf bu gün tefrik eden varmı
Buyursun işte meydan bunda kanuni şeriatavar

Biziz icad eden cüdu sehayi hak tarikatte
Bize hempa değildir hatemi devran inayette
Açıa hani civan merdimiz elhak mülkü vuslâtte
Biz ol cudu kerem mutadız iklimi fesahatte
Bizim hem matbahı ihsanımızda çok sehavet var

Mücessem bir sehayiz halk gelsin cudumuz gürsün
Sehaye mübtelayiz halk gelsun cudumuz görsün
Bu yolda bibahayız halk gelsun cudumuz görsün

Biz ol hatem likayiz halk gelsun cudumuz görsüu
Buyursun soframızda hem fesahet hem belaget vaı

Gidüp ehli temeddünler tagıldı çar iklime
Koyuldular seraser bir takim cubhal talime
Görüldü hamdulillah bu üsul şayan tazime
Uyandı her taraftan aruzular kençi taksime
Aninçin şimdi bâzi mutarızlerde nedamet var

Tabiat varki nehbü garete şiddetle manildir
Riza dadî hak olmak her zeman ehsan hesâildir
Aceb bilmez bu biçare o sufiyyate dahildir
Bu taksimi dilara pür fevait pür fezaildir
Bunu idrak eden ademde elbette dirayet var.

Nasıl bir kimsedir kim nikübette eylemez kem fark
Dem uryor bak yine ehli dilana karşı ol ahmak
Buna surette insan sireten hayvan demek elyek
Zeman fitrat zemani halk cümle cehle müstegrak
Bunun neşrinde şimdi aleme bir hüsnü niyeyet var

Durub cemiyeti şiri edepte itinalerle
Bu nazmi dilkeşi intak edup rengin edalerle
Şu ebk rı mazamın nüktei mü'ciz numalarle
Hamuş ettin bütün gülkeşti yari hoş nevalerle
Senin şi'rinde Nabi anlaşılmaz başka halet var.

Gençlik resmimin zahrında

Bu resmi saklarım severek hırzi can edüp
Vakti hiremde seyir için ani civanımı
Bir gün gelirki yad eder ah eyler ağlarım
Bir bir tehassür ile şu geçmiş zemanımı

Eski kamer

Kamer o cismi münevver o zibi bahşi sema
Tulu edince gider kasveti zulamı leyal
Odur lisanda demadem kemali hüsne misal
Odur veren safahatı hayali fikre cila

Kamer o nuru münevver arusı nazi felek
Giyupte haleden öyle libası müstesna
Edince cevvu semada cihana arzi lika
Esir hüsnü olursa sezadır insü melek

Kamer o menbaı envar tulu edüp her şep
Gariki nur eder âfakı şekli diğerlee
Verir cihana latafet o cismi enverle
Tezeyyün eyler anınla semayı pür kevkep

Hece vezni ile de yazıları görulmektedir:

Gönül isterdiki o nazlı güzel
Bir gececik ben de mihman olaydı !
Fırkat gami ile ezilen gönlüm
Bir kerrecik olsun şadân olaydı

Gülüp oynaşalım candan melegim
Sevüp kaynaşalım doysun yüregim
İşte budur benim senden dilegim
Gönül ne olurdu handan olaydı

Seni sevdiğimden bi habermidin
Yoksa benim gibi pür kedermidin
Beni gamlı görüp hiç gidermidin
Merhametten sende nişan olaydı

Bu tavru istiğna bu hüsnü eda

Ne his verdi bana süyleyim sana
Çekinmezdim asla ederdim feda
Vucudumde eger bin can olaydı

Varmı benim gibi aşık şair
Olsa bile yine nadir dır nadir
Yazdığım şiirler aşkına dair
Layikdi dillerde destan olaydı

Nedir leblerinin o rengi alı
Hele ay yüzünün yoktur emsalı
İki kaşın iki; bayram hilali
Asaf o hilale kurban olaydı.

Gazel

Tariki aşkte resmi vefayi iltizam eyle
Gel ey nahli melahet gülşeni vusle heram eyle
Beni mehcur hatır etmesunlar bezmi dilberde
Get ey badı seba yarane benden çok selam eyle
Vatandan yaridan ahbabiden mehcuru bikesdir
Zemandır ey felek yak yık dili cevri temam eyle
Gelur aguşu vusle bir gün elbet naşekib olma
Vsulile fakat ol şuha var arzı meram eyle
Desunler bir peri peyker için terki hayat etmış
Yörü Asaf tariki aşki de ibkayi nam eyle

Gazel

Dilisuzanıma zencir geysuyi kemend ettin
Ne efsunkar imişsin ateşi tellerle bend ettin
Ne sihir ettinde aldattinbeni sen verdiğin vade
Dili asude halım ah zalim derdi mend ettin
Sana mail değildim hatırı nâşâdi sen çaldın
Değildim müstehak halki bana sen rişihend ettin

Verince igbirarı hatır oldum paymal amma
Esiri damı zülfün eyledin kadrim bülend ettin
Verip tab'a küşayiş mithatı hüsnünde cananım
Bu nazmı revnek efzayi bu yüzden dilpesent ettin
Cununi aşka dair sözlerin hiç etmedi te'sir
Dili sevda pereste gerçi Asaf hayli pend ettin

Dağlara **Riza tevfik e nazire**

Kudretin lutfile geldikçe celadet dağlara
Kudsiyan eyler tevazu la riayet dağlara
Turden selb eylemiştir gerçi istikrarını
Ol tecellidir veren hala letafet dağlara
Dil olur envarı feyza feyzi haktan müstenir
Eyledikçe her sabah vakti nezaret dağlara
Her bakışta dideme bir başka alem gösterir
Lutfu hak bu halı etmiştir ininayet dağlara
Aşk vadisinde bir cayi selamet bulmadı
Bu sebebten guhu-ken etti dehalet dağlara
Yüz sürer tevkir için kırlar denizler payıne
Çünki ermiş kudreti haktan mehabet dağlara
Günde bir şemsi hakikat cebhesin tenvir edup
Her sabah ulviyetin eyler işaret dağlara
Şahı hubanın müşabih zülfü anber busine
Bir müselsel nûrdur yoktur nihayet dağlara
Gör ne manalar, ne sözler hatıra ilham olur
Aşk ile bir kerre eylesen seyahet dağlara

Gazel

Kalbi pürhunü elem mahzunu biçâreyim
Ceşmi nemnakimden anlarsın ne bahtı kârayım
Bahtü yârım eyleyen dilhun beni hayretteyim
Yâremi ya bahtı nâhemvâremi yal vârayım

Öyle sergerdani gam etmiş beni devran kim
Şimdi dâri mihnetimde bir garib âvâreyim
Honi dil ateş, sirişki de âteş hasılı
Süzişi aşkinla sertâpâ bir ateşpâreyim
Cuşişi deryayi alamimdan ey Asaf sakın
Membai aşku havadan cuşeden fevvareyim

Gazel

Gel sun bana bir camı safa kendi elinle
Pûrşavk olayım gel keremi bi bedelinle
Süzidile zencir tahammül edemezken
Bendettin o ateşgedeyi zülfü telinle
Cânân ile biz her gece hembezmi visalız
Var sen yaşa ey zahidi salus emelinle
Birgün seni nâbudecek hançeri müjgân
Sen ölmeyeceksin gibi Asaf ecelinle
Sensiz olamaz neşe fezâ nuş edilen mey
Gel sun bana bir cami safa kendi elinle

Gazel

Kiminle olperi peyker aceb ülfettedir şimdi
Kiminle bezmi zevka zevkı ünsiyyettedir şimdi
Kimin gülzarı ümmidinde açmış goncai terdir
Kiminle ol güli rana aceb suhbettedir şimdi
Felek bidâd, tali betnihad, duşman sitemmutat
Neyapsun hanrı gam aşina hayrettedir şimdi
O eyyami saadet geçdi gitti buldu pâyânı
Seraser ehli diller vadii mihnettedir şimdi
Bakub ahvali dehre budü nâbudünden el çektim
Saade, istirahat köşei vahdette dir şimdi
Benim tek fikri nâbercayi gamdan kaydi âlemden
Dilazade olanlar süp hesiz rahettedir şimdi

Geçüp Asaf cihanın mescidinden hankahından
Güzeller mecmai bir meclisi işrettedir şimdi

Gazel

Camı cem esrarına vakıf bir adem kalmadı
Badenin keyfiyetin fehm eylemiş cem kalmadı!
Razı aşkın hırzı can ettim gönülde bir zeman
Çakii sinemle ol esrar mahrem kalmadı !
Aşk pazarında nakdi canü dil sarfeyledim
Öyle bir halette kim destimde dirhem kalmadı !
İltihabi sinei süzana tesir etmedi
Yapmadık bir çare, bir tedbirü merhem kalmadı
Gülsitani zevki bir viran sera kıldı felek
Nerkisü sünbülde nem, güllerde şebnem kalmadı!
Bezmi zevaka zevki şadiden ibaretti cihan
Ol safa, ol işret, ol halet, o âlem kalmadi !
Günde bin şekli cefa, bin derdü gam icadeder
Devrü cevrinde gönül bir lahza hurrem kalmadı!
Gâh derdi firkati yar, gâh cevri ruzigâr
Gönlüme el vermedik âlemde hir gam kalmadı !
Bûyü zülfün öyle mestetti meşami hatiri
Gayri istişmame Âsef kudreti şem kalmadı !

Şairin taricilikde de muvaffak olduğunu görüyoruz bir iki nümune gösterelim.

Antakyada hiç görülmemiş bir kar ve souk olmuştu, şair bunu şöyle tasvir etmektedir.

Yarabbi ver sabri cemil mestuddur yeryer memer
Amed şüd oldu müstahil mümkün değil seyrü sefer
Birden hücumetli şita göstermesün hak bir daha
Öyle souk oldu hava tâbâver olmaz şiri ner

Bir öyle kar verdi İlâh oldu sefid hâkisiyâh
Elbetteder biiştibâh ziruhlar eyenelmefer
Halu cihan âvâre nist leykin düyek seyyâre nist
Engüştühârâ çare nist hem kisehai simüzer
Şüd ber dirahtan bergira çün gâh huşk binüma
Kerdem acebin halra yek besteşüt her su meger
Bes sanma pîri nâtüvan elbet dedi her bir civan
Serdü diden eleman berfi bihden elhazer.
Âlam kıldı fethi bab diller bütün pür iktirab
Dünya harab ender harab ağlarsa çokmu dideler
İsterse gönlün gülsitan olma ciragage revan
Sen böyle sermade heman ateş kenarınet maker
Etti bütün pirü civan hep hevli can ile figan
Güya kıyametten nişan gösterdi carhi kinever
Kara bürünmüş her nihal kaddi dü tâ misli hilal
Guya durur mebhutü lal bir dilberi simin ber
Karyağdı dondu cabeca her sude oldu runuma
Metbu olmuşda haya etmişdir ânı derbeder
Dillerde alami gumum hepetti bir yerden hücum
Ancak bu cirkabi hümum bâranı rahmetle gider
Avn eyleyüp izzü ve cel tarih yazdın bibedel
Doldu cihanda her mahel kar ile bozla serbeser

Bir vefat tarihi

Bâisi kasdi hayatı neydi malum olmadı
Bir yedi namerd kıydı zulmedüb ol hazrete
Eyledi rihlel şehiden söyledim tarihini
Kabri paki darı emn oldu Muhammed Safvete

Bir başk tarih

Goncei ömrü şebabında hazandide olup
Sarsari sami ecel ile sarardı soldu
Geçerek dagdagesından bu sırati ömrün
Gülşeni adne Cemil bey Berekat yol buldu

Civelek zade Mustafa ağa

Bu zatın ailesi Humus atabeglerine kadar uzanız. Civelek zade diye şöhret almışlardır. Dedesi Hacı Bekir ağa Antakya müsellimlerindendi çok nüfüz ve servet sahibi idi, Hatayın derebegi olmuştu.

Hacı Bekir ağanin oğlu Paşa ağa da ailesinin servet ve şöhretini uzun zaman devam ettirdi. Burada kendisinden bahs edecegimiz oğlu Mustafa ağa ise Antakyada doğmuş ve 1909 yılında seksen yaşlarında olduğu halda gene Antakyada ölmüştür.

Nazımlarında Fehmi tahallus eden Mustafa ağa tahsilini vaktın medreselerinde yapmişti, ayrıca edebiyata da heves ederek eski tarzda bir çok menzumalar yazmıştır. Bunlardan bazılarını örnek olarak aşağıda gösteriyoruz.

Mustafa ağa zevku safasına mecluptu. onbeşten fazla evlendiği ve bir çok carıyeleri bulunduğu halâ unutulmamıştır.

Antakyalılar arasında en çok seyahetler yapan da gene kendisi olmuştur.

Israfatı yüzünden ecdadından kalan büyük bir serveti elden çıkarmış, sonra bunun acısını duyarak gazeller söylemiştir aşağıya naklettigimiz parasızlık ve gurbet gazelleri bu kabılden söylenmiş teessür feryatlarıdır.

Merhum hayır ve hasenatı da severdi. Antakyada bir cami yaptırmış ve buna ayrıca va-

kıflar bırakmıştır.

Gazel

Olmayınca tenk olur her yerde bu can parasiz
Başıma dunya olur durdukca zindan parasiz
Gezmeden bisimüzer âlemde insanmı olur
Fark yok olmak ile mânendi hayvan parasiz
Parepare olmalı pare deyu can vermeli
Hastaya vermez tabib ziraki derman parasız
Yüz çevirse çokmudur geldikce evlâdü iyal
İstemez görse seei velhasıl nan parasiz
Müflisin yok itibarı, mevkki safülneal
Neylesin yâhu seni âlemde ihvan parasiz
Akçadır bülbül gibi dâim lisanı söyleten
Ahras olmuştur nice merdü suhandan parasiz
İlmü fazlü dânişe yok iltifatı herkesin
Çok kişi zâdeki hayf olmuş prişan parasir
Müflisin yalvarmadan başka nedir her kâri vah
Yar olurmu aşıka har yerde hoban parasiz
Âteşi fakr ile yanmış bagrı çok biçarenin
Hasılı müşkil cihanda kalmak insan parasiz
Aklına hiffet gelüp divane olsa çok değil
Bir kişi efkâr ile oldukca hayran parasiz
Mâderü dâder, pederden yok hayır illaki zer!
Müflisan nekbette dir menfurü giryan parasiz
Masrafi yevmiyeye muhtaç olur elbet kişi
Fehmiya mümkün mü olmak hiç ki insan parasiz

Gurbet

Kimdüşer ise eğer gurbete naçar garip
Ahü vah etmek olur suphü mesa kâri garip
Güç olur keşmekeşi kâri diyari gurbet
Sanma asan geçer mihneti düşvari garip

Çekilür çilemidir firkati evladü iyal
Çıgerinden çeker ahı olarak zâr garip
Yatarak koşei hane içre sefilü bikes
Serd olur mar gibi çehrei bimari garip
Düşenin dostu olurmu acaba gurbette
Âh dan özge nedir yari kafadarı garip
Çekmeden subhü mesa hasreti arzuyü vatan
Gözü uykumu görür her gice bidar garip
Bulunur her köşede bir mühanet adem
Ilini sormak olur adeti biçare garip
Yoğise simü zerin harçlayacak halına vay!
Ol vakıt ateş olur gömlegin eyvah garip
Fehmi çok gurbet eli gezdim osandım billah!
Ah! neler cekmişim oldukta sitemkari garip

Gazel

Hasreti derdi firâkın ile kârım âhü of!
Nâtüvan oldu medet cismi nezarım ahü of!
Sen güli ranaden ayrıldım misali andelip
Gülşeni aşkindadır feryadü zarım âhü of!
Eylemez bahrimuhit teskin sunuri aşkımı
Dilde olmakta füzun gittikçe nurın âhü of!
Ger vefat eyler isem olsun vebâlım boynuna
İftirakınla ciger hâki mezarım âhü of!
Kesreti emvalımı itlafettim Fehmiya
Şimdi çıktım müflise yok elde kârim âhü of!

Gazel

Bir gün yüzüne bakmaya ol mahne müşkül,
Haşm eyleye bir bendesine şah ne müşkül!
Anmaya vefa adını birahim ola yarın
Durmaya cefa eyleye her gâh ne müşkül!

Cam yoluna gerçi can vermek iken âsân
Ayrılığa sabr eylemek âh ne müşkül!
Aşık olasın yüzüne bakmaya nigarın
Kullar başına vermesün Allah ne muşkül!
Mihnet iline gideriken bir kişi Fehmi
Gam kafilesin edine hemrah ne müşkül ¡

Murabba

Cami emelim bâdei lâlinle dolunca
Gamhanei endişedeyim ömrüm olunca
Bak gemzei fettanına ebruye nihâhet
Âhır nazaret girdi ruhe yollu yolunca!

İstanbula Tahassür!

Söylenur dillerde vasfu mithati İstanbulun
Binde bir olmaz beyani haleti İstanbulun
Çarşu bazarı dilaşub sü besü tezyin ile
Günbegün artmakta zibü zeyneti İstanbulun
Aşınalık olsada masraf ziyade günbegün
Bezmi dünyade bulunmaz rahatı İstanbulun
Gitte gör kalpakcılar başile Bedeştanı dahi
Ol vakıt meclup olursun seyrine İstanbulun
Pek letafetli, melahetli olur nazik mizaç
Nazenin, pür işvedir avratları İstanbulun!
Her biri bir veçhile ehli marak erbabıdır
Başka cünbüşlerini söyleyemem İstanbulun
Ruzüşep çıkmaz derunümden firaki Fehmiya
Ah çeşmimde hayali rüyeti İstanbulun!

Biz ümmeti sultani rüsül Mustafaviyiz
Hem Haydarı kerrarı Alı Murtazaviyiz
Eşhası yezide ederiz lanetü buğuzu
Ta haşre kadar sıtkıla hasmı Emeviyiz.

Gazel

Elde yoktur neyleyim sabrü tahammül sevdigim
Bari lutfet eyleme nazü tegafül sevdigim
Ben figane başlayım subhü mesa bülbül gibi
Gulşeni hüsnünde herdem sen açıl gül sevdiğim
Maksadım olmak seninle vuslati habi firaş
Yoksa dunya varlığı çeşmimde bir pul sevdiğim
Etmemek uşşakına nim nigahi merhamet
Dilberan içre gelür elbet nakısa sevdiğim
Âsitanında senin el bağlayup divanına
Olmuşum Fehmi gibi bende sana kul sevdiğim

Gazel

Mehpare dedim hüsnüne ol ay demesünmü
Teklifi visal eyleyicek vay demesünmü
Izhazı meram eyleyicek süzişi aşkını
Olsun sana külhan bucagı cây demesünmü
Öp okşa ve lakin dileme vuslümü aşık
İşte sana benden bukadar ay demesünmü
Çok oldu dedikte bana cevrin yeter ey şuh
Âlemede işin yok ise var say demesünmü
Etme dedim ağyar ile ülfet o alüfte
Elbet ederim suhbati hay hay demesünmü
Ebruyü kemanın sorıcak haşmile güya
Endahtei tiri siteme yay demesünmü
Gördükte gözüm yaşini manendei silap
Coşmuşmu bu gunlerde yene çay demesünmü
O kelbi rakip nimeti vuslunden o şuhun
Bende umarım hıssama bir pay demesünmü
Ağ yâre dedirttim o peri vusluna dâir
Sabret bakalım bir gece kolay demesünmü

Cerkes peçenin aslını sordum nerelisin
Mâder pederim cânibi nogay demesünmü
Guş eyleyicek nalelerim bir gece Fehmî
Kande çalınır aceba bu nay demesünmü

Gazel

Mürşidim piri tarikat aleviyim alevi
Melceim şahi vilayet aleviyim alevi
Çakeri âli Resülülsakaleynim billah
Meslekim rahi hidayet aleviyim alevi
Bendei âliaba mürtazaviyim elhak
Eylerim arzı feragat aleviyim alevi
Deridergahı erenlerde niyazü hakım
Emelim ruyeti hidmet aleviyim alevi
Ehli iman olanın ruhuna rahmet okurnm
Ederim münkire lamet aleviyim alevi
Harici mulhidin ervahına yuf subhu mesa

Böyledir zabı muhabbet aleviyim alevi
Bagışla cürmü isyanım Muhammed aşkına yarep
Aman afeyle nisyanım Muhammed aşkına yarep
Ümidi magfiret rahmet keremden eyleme mahrum
Medet halım perişandır Muhammed aşkına yarep

Gazel

bak şu ahvali cihane nazarın yokmu senin
Neler olmakta neler ya haberin yokmu senin
Bu nedir sende olan bunca süruru dünya
Ahiret haline dair kederin yokmu senin
Bu kadar gaflet mağrurü tefahür ne demek
Gazabi kini hudaden hazerin yokmu senin
Varlıga var tedarik bu kadar ca amma
Adem iklimine bir gün seferin yokmu senin

Mal degil hüsnü ameldir talebi ehli kemal
Ruzü haşre kalacak bir eserin yokmu senin
Iki gün devleti dunyaye ne zannin bilmem
Hükmu ezdadı kazavü kaderin yokmu senin
Fehmiya kalmadı ümmidü zamani ömrün
Ru huna fatiha okur bir siperin yokmu senin

Gazel

Mezhebi dini beyan eyleyen elhak ülema
Huneri marifeti eyleyen izhar hükma
Olmada hane harab hali ahali mazlum
Murtekib olmak ile bir nice zalim ümera
Ağniya bulmada asayişi zevki ancak
Neçeker fakrü sefaletle bilürmi fükara
Ne bilür bezmi cihanda şerefi namusu
Eylemez şermi edeb bildigi eyler süfeha
Itıraz üzre geçirmekte neharü leylin
Kavli fili ukelayı begenirmi cühela
Fehmiya bu gazelim eylese tanzir ne olur
Beldemizde bulunan çok yenı ahmak şuara,

Reşid Lami efendi :

Hayatı :

1286 da Antakyada doğmuştur. Tahsilini Antakya medreselerinde okuduktan sonra 1307 de İstanbula giderek Bayazid medreselerine devama başladı. O sıralarda İstanbulun meşhur dersıamlarından Eginli Haci hafız Mehmed Hulûsi efendiden iki sene kadar ders okuyarak Antakyaya avdet eyledi.

Antakyada ozamanlar şöhret bulan yeni cami müderrsi kâmil efendiden ders okuyarak Nakip zade Müftü Mes'ud efendi ve saire Antakya gençlerile birlıkte tahsilini ikmal ederek (1319) da icazetname aldı Meşrutiyeti müteakip Halebe giderek oradaki darülmualliminde bir imtihan geçirüp muallimlik ehliyetnamesi aldı ve Hataya dönerek tedris hayatına atıldı. Bu vazifede Fransız işgalına kadar devam eyledi

Eserleri :

Antakya medreselerinde kuvvetli bir arapça tahsili yapan Reşid Lâmi efendi husûni muallimlerden farisî de öğrenmiş isede bu lisan üzere te'lifatı yoktur. Hayatında bir çok eserler yazmış isede. maddî yoksulluklar dolayısile hiç birini tab'a muffak olamamıştır.

Reşid Lâmi efendinin eserleri iki kısma ayrılır :

1 — Didaktik eserler : Bunlar daha ziyade halka

bir şey öğretmek maksadile kaleme alınmış kitaplar olup sade bir lisan ile yazılmıştır.

Bu kitaplar hakkında birkaç söz söyleyelim: II nci cildimizde Hatayın içtimaî hayatından bahsederken temas ettiğimiz veçhile XIX ncu asrın sonlarında Antakya kasabası oldukça münevver bir muhit haline gelmişti. Halk yalnız camilerde verilen vaizlerle ve basma kalıp nasihatlarla iktifa etmiyerek daha bir çok şeyler öğrenmek ihtiyacını hissediyordu. İşte bu temayülün farkına varan Reşid Lâmi efendi, arap müverrihlerinin en kuvvetlilerinden (VÂKİDÎ) nin « Fütuhüşşam » ını türkçeye tercüme eyledi Halk seviyesinden yüksek bu eseri nhalka kolayca dinletilmek için manzum, açık bir lisanla yazılması icabediyordu. Reşid Lâmi efendi uzun bir mesai sarfile Vâkidînin iki cildini birden, manzum olarak tercümeye muvaffak oldu; (1321 - 1324)

2 — Reşid Lâmi efendi, yalnız halkı okutmak ve halkın seviyesini yükseltmek hizmetini ifa ile kalmıyarak ayni zamanda yazmış olduğu şiirlerle Hatay edebî hayatına da karışmış ve Antakyanın şairleri sırasına geçmiştir. Divan edebiyatı vadisinde yazdığı şiirle kuvvetli olmadığından kendisini diğer şairler derecesinde addedemeyiz.

Bu şiirlerden nisbeten kuvvetli olanlarını görelim :

Dokunan gûşümüze bu geee rana sesti
Galiba başımıza badı mahabbet esti,

Buraya gelmemeye tövbemi etmiş bilmem,
Üstümüzden ayağın haylı zamandır kesti.

Taze bir işvei ağaz ederek ol mehru,
Bezmi işrette bu şeb tabu tevanım kesti,

Gazel

Sinede bir gamzei simşirden bir yare var
Yara arzet yaranı yar ey dili sad yare var.

Bir nigehle gerçi eyler bin dilü canı helâk
Hukkai la'linde amacan bağışlar çare var

Halini sandım meyani ebruvanında görüp
Burci hüsnünde iki keysulu bir seyyare var.

Mihre hançerler çeker iki hilâl ebruleri
Şimdi sehriçre yetişmiş bir kamer ruhsare var.

Yok demezmiş nakdi cane busesin ol guncaleb,
Lutfet ey badisaba bir kerre ağzın ara var.

Etti malamal havzı cismimi luhtu ciğer,
Dil değil sinemde bir huneyn akar fevvare var.

Yare tesir etmedi suzi derunüm Lâmiâ,
Sinesinde dil değil gûyaki sengi hare var.

Medhiyyei Antakya

Benzemez bir gülşene gülzarı Antakiyyenin
Pek latiftir nügheti ezharı Antakiyyenin;
Bahşeder ehli kemâle hep bihiştin zevkini
Eyledikçe bülbülü ezkârı Antakiyyenin.

Her hadika ravdai ridvane istiğna eder,
Lezet şehdi verir enharı Antakiyyenin;

Hameler tarifini kabilmi takrir eylesün,
Bari cennetten leziz, esmarı Antakiyyenin.

İşreti hur ile gilman ise cennetten garaz
İşte karşımda bütün dildarı Antakiyyein;
Zevku suhbet eyle antarla bihişt asa hemen
Böyle besler bi nazır rüzgârı Antakiyyenin.

Sebkat etmişler dilistani ledünde hıdrı hep,
Hocai Musa derhuşyarı Antakiyyenin;
Yokturur bağı iremde bahına asla nazir,
Pek musanna Lâmia mimarı Antakiyyenin

Mimar oğlu Reşid Lâmi

Anadolu zaferi

Izmirin istirdadi

Fyyedallahumme fi âfâkı emnülmüslimin
Ba devami Mustafa Kemal Paşa ruyizemin
Eyle yareb batui ikbalın becahi Mustafa
Esadi ruz eylesin eyyamını fi kullehin
Ey mürüvvet lüççesi gayret hamiyet kâni kim
Görmemiş mislin felek dürcünde bir dürrü semin
Himmetinle her zulumden oldu asude cihan
Sanki oldun milleti islâme bir hasni hasin
Hırzin olsun nüshai « Fallahü hayrün hâfizan »
Her seferde Hızru Ilyas rehberin olusun hemin
Rayetinde runuüma « Nasrun minallah » âyeti
Leşkerin her kande azm eyler ise nusret karın
Sane yüztutmuş fütuhat kande eylersen sefer
Yörü durma « La yuziullahe ecrülmuhsinin »
Istilâ etmişiken buldani islami adü
Bir hücumda onları mahveyledin ey rüknü din

Hazrati Hâlid misalı hamlei şiraneniz
Gördügünde hayret eyledi temamen müşrikin
Katlolundu bir çoğu bâki kalan etti firar
Takib edüp katl kıldın koymadın hiç bir mehin
Izmir ile Bursa, Eskişehir, afyon hisar
Hem kütahya Bilecekle bunlara hemde yakin
Bir nice şehrü kura halkı yunan zulmü ile
Muttasıl etmekte iken ruzü şep âhü enin
Leşkeri merdanen ile onları katl eyledin
Müjdeler verdi Rasülullahe Cibrili emin
Hurremettin ruhüpâki hazreti Peygamberi
Eylediğin bu gezaler ile ey hamii din
Leşkerin ile sana eyler düa bin yıl temam
Bu inayetler için hep enbiyaü mürselin
Kılmadın emvacı deryayı aduden ihtiraz
Azm kıldın nasırın oldu Ilâhulâlemin
Çok yaşa ey savleti Halitle siret şiri hak
Dini ihya eyledie bu gayretinle âferin
Geldi bir hatif dedi Lami bana taribini
Buldu adasına nusrat cek ile bu müslimin.

Cümhuriyet bayramında Antakya Halk evinde Atatürkün fotografına karşı Şairin bizzat okuduğu bir menzumesi « Hatay henuız anavatana ilhak edilmemişti »

İşte karşıda duran Gazi Kemalın sureti
Türkleri ihya kilan Gazi Kemalın sureti
Can veren mevtâlere Isa gibi muciz eda
Cümhuriyeti kuran Gazı Kemalın sureti
Devri ademden beri dünyaye misli gelmeyen

Gipta fermayi cihan Gazi Kemalın sureti
Oldu minnettarı efradi beşer bu Dahinin
Bilmeyenlere beyan Gazi Kemalın sureti
Kadri âli, lutfü sari, feyzı câri her cıhet
Hamii hep bikesan Gazi Kemelın sureti
Nakş kılsun gönlüne bu sureti halki cihan
Herkese mahbub olan Gazi Kemalın sureti
Görmeyenler ol mubarek yüzlerini Lamia
İşte karşuda duran Gazi Kemalın sureti

Şairin Türk askeri Hataya girerken yazdığı kasidesi

Ey olan zati Hudanın Türkleri hamileri
Sizleri arzu ederdik nice yıllardan beri
Iştiyakü hasretinizle geçen ol günleri
Görse idi ol mubarak gözleriniz ey çeri
Şuphesir ağlardınız ahvlımıza ekseri
Yüksel ey Türk milletinin kahraman askerleri
Bizlere bahş eylediniz bir hayati sermedi

Şehri Antakiyenin imdadına siz yettiniz
Hzreti Isa gibi ihyayi emvat ettiniz
Mucizat oldu bu şehre teşrif edüp gelmeniz
Ölmeden hep ziri hak içre yatardık cümlemiz
Hamdülillah tâze can bulduk kudûmunuzla biz
Yükseley Türk milleti cümhuriyetinle sen yaşa
Hoş safalar geldiniz olsun size canlar feda.

Şöretiniz ile doldu he zemimü âsüman
Sizleri takdir eder dünyade her bir insü can
Bahusus kim nüh felek üzre bütün kerrubiyan
Sizler için elaçup eyler düaler her zaman

Nasırınızdır sizin ol haliku kevnü mekan
Yuksel ey Cumhuriyet dünya seni takdir eder
Çok yaşa ey Reisi cümhurümüz haşre kadar

Türklerin seu tacısın ey bergûzide*ey Kemal
Ayeti « Nasrün min Allah » rayetinde kutlu fal
Sürei « Inna fetehnâ » hasmına eyler cidal
Nasrına olmuş senin her marekede Zülcelal
Durma yörü sen fütuhate deme ruzü leyal
Yuksel ey Türkler halaskâri cenabimüstaan
Yaverindir kande azm eyler isen her bir zaman

Sensin ancak bu asırda şüphesiz şiri Hudâ
Hemde Seyfüllah denilse zatına billah beca
Sevgili ey Atatürk Cümhuriyetle mutlaka
Dünyalar durdukca sen izzü saadetle yaşa
Lamii biçarenin budur düası dâima

Yüksel ey Gazi Kemel yuksel ki artsın şöhretin
Cümle Türkler, cümle Türkistan memaliki senin

Ataturk'e bayram tebriki

Tanrının en sevgilisi hem erenler serveri
Bayramınız kutlu olsun ey Atatürk hazreti
Milletinle kutlu bayramlar goresin çok zaman
Görmeyesin dünyade asla kederli günleri
Bir müessissin ki te'sis ettiğin devlet gibi
Dehri dun içre dühattan kimse te'sıs etmedi
Bir mucettitsin ki eski türklerin enkazına
Yeniden kurdun binalar cennet ettin her yeri
Bir müdebbirsin ki ted birınle nice müşkilat
Hal edüp hayrette koydun sen bütün kâhinleri
Bir muallımsin kiher bir ilmü irfan, millete

Talim ettin oldular dehrin yegân âlimleri
Bir mübeşşirsin ki tepşirettin Antakiyeyi
Tahlis için derdü mıhnetten temamen türkleri
Gel eriş imdade artık ey Halaskâr elaman !
Kalmadı sabra tahammül kurtar artık bizleri
Lamii biçare Antakiye halki namına
Kutluyor bayramınızı ey Atatürk hazreti

Hatay istiklalı üzerine.

Eylesin ehli Hatay zevku safa hadden füzun
Aldı Istiklalı tâmın Sancağı Iskenderun
Ebri zulmet kaplamıştı bu muhiti her taraf
Esdi ruzgâri Atatürk tarümar etti bugun
Yer yüzü insanlarından intihapetti Huda
Bir vücüdi bimisil bir baslati kerrubiyun
Bilmeyenler varise bilsünler anı essala
İşte Atatürkümüz gazi kemal ey mu'minun
Bir elinde var anın « Nasrun min Allah » râyeti
Bir elinde zülfikari etmez ârâmü sükün
Rub'u mesküne hucum eyler olup Düldül süvar
Hangi bir kavme varırsa anları eyler zebun
Veçhi nurunü gören mutlak ana meftun olur
Ram olur emrine eyler karşısında sernügün
Emrine amâde olmuştur mlukâni cihan
Bu zemin üzrè ana mahsus şeref, şevket, şuân
Kulzümi hayrette koydu cümle ahlakı bizi
Lal olurdu reyü ted birini görse Eflatun
Gıpta fermayi felektir dehr içinde şöreti
Görmemişler idi zira mislini bir sabikun
Mecmai cümle kemâlat hacei ilmi ledün
Hamii şeri Muhammede menşei her bir fünun

Essala var ise gelsün ehli şüphe bittemam
Keşf eder dillerde koymaz zerrece olsa zunun
Hızru Ilyas reh beridir her nere azm eylese
Hirzi olmuştur ümurunda mefad Kafü Nun
Hep esaretten halasa müslümanları heman
Yörü durma« La yudiullahe ecrelmuhsinun »
Çariyar olmuş sana dehrın dühatı bigüman
Ol Celal Bayarla, Fevzi, Rüştü, Rifat rehnümun
Hazretı Ismetle, Asım bu sefirimiz Celal
Türkler içre münta haptır binazir Allah içün
Himmetinle hal ederler olsa yüzbin müşkilat
Bunların emsalını dünyade görmemiş uyun
Işte kurtardın Hatay halkını temam
Müstekil oldular anlar sâyenizde hamidun
Ey erenler serveri ey hamii dini mübin
Asitanın çarübi olmak diler bu halk yekun
Hep ehali namına Lami eder senden rica
Ret kılma çeşmimizden akmada hicrinle hun

Baltacıoğlu Mehmet Fuad:

Antakyada doğdü, hususı tahsil gördu. Babası Selim bey bir müddet Antakya kaymakalığında bulunmuştur, fakat Mehmed bey hiç bir resmî vazifeye girmemiştir; çiftliginin varidâtile yaşadı. Antakyadan yalniz zecri bir askerlik mes elesi yüzünden ayrılmıştı. Avdetinde aklî müvazensinin bozulduğu görulmüştür. Bu tarihden sonra hayatı yarım divanelik içinde geçti ve aşağıya nakl ettigimiznbir manzume sinden sonra büsbütün tecennun etti. Sâkin zamanlarında hoşmesrepti, latifeyi severdi.

Iki sene evvel 75 yaşlarında vefatetmiştir. merhum kuvvetlı bir şairdi fakat ne yazık ki eserleri toplanamamış, ancak bazı beyt ve mısraları hafızalarda kalmıştır, yalnız şu manzumesini eksiksiz olarak ele geçirebildik

Kâmalmadım efsus cihanda kaderimden
Firket zededir kan saçılır didelerimden
Ateşgedeyim elhazer âhı şererimden
Ebri sitemin geçmede madâm üzerimden
Baranübela münkatı olsunmu serimden

Bir goncei ter derdin anı necmi saharmiş
Lep gülbeşker gözleri bir çifte gühermiş
Hayfâki beni terk ile ağyare gidermiş
Duydumki rekîban ile ülfetler edermiş
Insaf ediniz çokmudur ölsem kederimden

Etrafıma iman ile atfi nazarettim
Ümmidimi kestim ukalâden hazerettim
Mecenunları cem ile muradi zafer ettim
Feth etmeg iklimi cünunü sefer ettim
Ey nashaberdâr olunuz bu seferimden

Hicran zede dil zulmile mahrumu likâdır
Çarhın bana ettikleri hep cevrü cefadır
Zindan kesilir dideme dünya ne beladır
Bir vadii muzlimde işim âhü bükâdır
Her dem ki o meh gaip olur çeşmi terimden

Tesiri var insane muhit ile zamanın
Dilmürde olan zevkını bilmez bu cihanın
Kim keşf edecek nûru senin razi nihanın
Tiri müjesin görmek ile kaşı kemanın
Manendi Fuad ben de vuruldum ciğerimden

Bay Şekip Vehbi

1288 tarihinde Antakyada doğdu, Babası Antakyanın tanmımış âilelerinden Vehbi zade Haci Tevfik efendidır.

Ilk tahsilini mahalle mektebinde yaptı, sonra medreselere devam ederek arapça ve hususî surette ders alarek Farsca ögrendi yirmi yaşıne geldiği zaman bazı tesirler altında Fransızca ögrenmek hevesine düştü ve bu dili de elde etti, hatta iki sene kadar da Antakya ruşdiye ve sonra idadî mekteplerinde fransızca muallimligi yaptı.

Bir çok seneler Hükumet işlerinde de calışan Bay Şefikin şiirle ülfeti kücük yaştan başlar. Bu heves esasen Antakyanın az çok tahsil gören gençlerinde sâri bir şeklalmıştır. Bu tesir altında Bay Şefikte epyice manzumeler yazmıştır. Bunlardan seçe bildiklerimizi aşağıda sıralamayı bir kadirşinaslık telekki ettik. Manzumelerinde (Şâfi) tahallus eden Bay Şefik şu günlerde (Yurdman) soyadını aldıgından resmî muamelesini yaptırmakla meşguldur.

Yaşının ilerılemesine rağmen henuz dinç olae şairin halâ edebiyat hyvesi dinmemiştir, arasıra manzumeler yazdığını söylüyor.

Örnekler.

Gazel

Muhakkaktır adem sensiz hayâti cavidânımsın

Nişat efzâyi kalbimsin, safayi cismü canımsın
Senin sayende dâim pür taravet gülşeni ömrüm
Devâmi zevku şevkımısın, bahâri bi hazanımsın
En edna iltifatın mayei izzü şeref bence
Eümidim, iftiharım, itilâyi nâmü şanımsın
Müşevveş hatırım, sâkit zebanım hali hicrinde
Nızami aktü fikrim cevheri tabü lisanımsın
Şifayi mahzdır vaslın dili mecruh Şâfi ye
Tabibim, çâresâzım, merhemi zahmi nihânımsın!

Bahâriye

Geldi yene nevbahar geldi
Vakti meyi hoş güvar geldi
Her yerde kuruldu bezmi bade
Her yerde içildi mey ziyade
Ruyümde henuz ferah hüveyda
Ruhumda safalar oldu peyda
Hoş döndü Felek bu devri şimdi
Terketti cefavü cevri şimdi
Her gonceye verdi bir latâfet
Her sebzeye verdi bir taravet
Sulardaki safvet numayan
Bir kalbi nazif tıfla şayan
Kuşlarda terennümat şadan
Vermekte safay savtı canân
Etmekte nesimi rikkat engiz
Gönlümdeki hissiyatı tehziz
Bir başka cihanmıdır nedir bu
Dünyade cianmıdır nedir bu
Olmuşmu zemin semayi âli
Her cismi kesif latif misali

Yıldızmı şu gördüğüm çiçekler
Inmişmi vere bütün melekler
Envar ile mi dolub cihanya
Ervahamı döndü cümle eşya
Ey yar melek latifü nevres
Sensin nazarımda en mukaddes
Çeşmimde degişti gerçi dünya
Sensiz yaşamaz bu gönlüm amma
Vaslın iledir bakayi zâtim
Hicrin ile müntehi hayatım
Geldi çemenin safası cânâ
Hoş oldu anın havası canâ
Lutfet gidelim beraber ey mâh
Bu yolda olup seninle hemrah
Tenha gezelim oyerde tenha
Suhbet ederek guzelce amma
Andan gidelim birâzda bağa
Bülbül sesi tâ gele kulağa
Guş eyleyelim güzel sadayı
Nuş eyleyelim meyi safayı
Tâ eğlenelim olunca akşam
Nuşi meyimiz bulunca encam
Artık yatalım Beraber ey yar
Varsın hasedinden ölsün ağyar
Şafi ye bu zevk eder kifayet
Senden dilemez o başka hacet

Tevhit ve tazarru

Ey halikı kâinat elhak
Ey kâdiri küllü şeyi mutlak

Birsin sana birlik olma lâzim
Bir lâzim odurki nâ mufarık
Kalbim buna büyle oldu cazim
Dil oldu kemali hakkı natık

Yok cürmüme yok eğerçi pâyân
Amma bilirim kerimsin sen
Senden kesemem ümidi bir an
Madâmki pek rahimsin sen

(Şâfi) kuluna senin değil bes
Ihsanü inayetin müsellem
Teslim ediyor bu fili herkes
Tasdik ediyor bütün avâlim.

Feryat ve niyaz

Ey şairi dehri köhne abâd
Kimden acaba umarsın imdat
Bin yıl dahı eylesen de feryad
Feryadına yoktur eyleyen dad

Huznün, kederin değilmi bisut
Etmezmi seni bahtısüd mesut
Bu dehri fena icinde her an
Erbabı kemal değilmi nâlân

Erbabı kerem olursa nayâp
Mevcud değilmi Babbı alâ
Etmezmi anın da lutfü sirap
Bir teşneye pes değilmi derya

Ey halikı kâinat elhak
Ey kadiri küllü şeyi mutlak
Sendendir ümidim intizarım
Ihsanına dır hep iftikarım
Şâfii alil umar şifanı

Derdi diline diler devanı

Seher vaktı açılan gonca :

Ey gonca ki zineti sahersin
Böyle neden ikişaf edersin
Nefret ne içün cihane erken
Bir goncai pür şebab iken sen
Açılmaki târümar olursun
Rencidei ruzgâr olursun
Devran sana rahm eder sanarsın
Baziçesine anın kanarsın
Etmek seni kasdı dünu berbat
Cevrinden anın kim oldu azât
Sabr eyle henuz zaman muvafık
Doysun seni seyre çeşmi âsik.

Bulut parçası :

Bir ebri pâre yüzüyor semade
Manendi mahi derya içinde
Etmekte seyran süratle sade
Bir kuş misalı sahra içinde
Bakdıkca ana ediyor taâli
Kalbi beşerden bir hissi âli
Olmaz bulutta bunca latafet
Var bunda çünki başka halâvet
Hiç şüphesiz Bu bir başka mahluk
Bir nurmu yoksa didarı maşuk
Ey ebri ziba yoktur devamın
Cennetmi söyle asli makamın
Hurimi tezyin etmiş cemalın
Billah hoştur pek hoş bu halın

Sabr eyle şimdi gaybubet etme
Karsımda daim devr eyle gitme
Ceşmim esiri seyranın oldu
Kalbi hazinim hayranın oldu

Ilani hürriyet :

Ziyadâr oldu çeşmi milletin nuri meserretten
Uyandı şimdi ikbali vatan bu habı gafletten
Bütün âfâke neşr etmektedir envarı hürriyet
Nücumi talıi devlet doğup burcı saadetten
Temevvüç eyliyor bak binlerce rayâti hürriyet
Yıkılsa çokmu bünyanı esart bu salabetten
Dikildi her tarafta heykeli âlii hürriyet
Şükür kurtuldu herkes pençei zulmu esaretten
Bütün Osmanlılar teprik eder bu yevmi mesudu
Zeminü asüman doldu sadayi nev beşaretten
Nasıl bir idi kübradır bugun tarif olunmaz hiç
Gelir avâzei zevku nişat efradi milletten
Bugun eltafını erzan kıldı bizlere elhak
Huda hıfz eylesin Cemiyeti her türlü afetten

Harbi umûmi

Ey vah bu hngâmei âşubu cihanda
Ey vah bu baziçei idbari zamanda
Aktı nice biçarelerin sel gibi kanı
Yandı nice masumların mal ile canı
Kahr ol yeter ey harbı belayı beşeriyet
Mahvol yeter ey hadimi üssü medeniyet
Devrindeki icra edilen zulm ile vahşet
Insanları insanlığa ettirmede nefret

Tâ haşre kadar şüphesiz ey kanlı musibet
Tarihi beşer eyleyecek namına lânt

Şarkı

Nice demdir seni görmekliği ruhum özler
Ne yamandır bakınız kalbe şu hakim gözler
Bütün etrafına envarı muhabbet saçıyor
Ne yamandır bakınız kalbe şu hakim gözler
Her nigâhında nice goncei efsun acıyor
Ne yamandır bakınız kalbe şu hakim gözler.

Hata savap cetveli

Sahife	Satır	yanlış	doğru
653	28	haccıların	hacılarin
654	9	alim	âlim
658	26	Tercii bent	Muhammes
659	17	olsaylı	olsaydı
659	25	edyiyoruz.	edemiyoruz
660	14	Tercii bentden	Muhammesden
661		Manzumenin 3 cü mısrai unutulmuştur	Emrü nehy eyleyerek fasl ederiz mâbeyni
662	1	Tercii bendi meşhur	Muhammes
»	15	fetvaya	fetvayı
»	24	ne şiirde	neşride
663	12	buyurmuş	buyurmuştur
»	12	Velead	Veleked
»	13	Varafa'na	Verefâ'nâ
»	21	Endi	İhdi
»	21	ülema	ulemâ
»	24	ilâhile	ilâhice
664	1	asefleniriz	asaflanırız
»	5	daveri	dâver
»	6	tenzili edermi	tenzil edecekmi
665	7	bu gazelde kâkül kelimesi türlü yanlışlarla yazılmıştır.	
666	4	Murgu	Mürg
»	4	damı	dâm
»	5	danei	dâne
»	13	Canfezan	Canfeza
»	14	Li-k	Leyk
»	16	Li-k	Leyk

Sahife	Satır	yanlış	doğru
667	3	Kaşları	Kaşların
»	3	fikri	fikr
»	3	seyrederek	seyreyleyerek
»	15	erzengeneder	erjenk
»	15	istihtayi	istifta
668	14	naçarı	nâcâr
669	1	tağardır	lâğer
»	6	Dehanım	Dihanım
»	7	asa	âsâ
»	7	sada	sâde
»	8	Dahili	Dahilî
670	6	humarı	hammar
671	10	Dur şed	Tur şüd
»	16	maye	mâye
»	18	amalim	amâl
»	22	şafi	şâfi
668	2	horu	har
669	14	Lik	Leyk
»	15	Uymadan	Uymadım
674	4	hairi	hâsir
»	»	efkende	üfkende
»	18	çerem	çare
»	22	katı	kati
»	26	tadbir	tedbır
675	7	nami	bezmi
»	»	1ci mısraa Cihan kelimesi eklenecek	
»	11	cehi	çihil
»	»	sal	sâl
»	13	herem	hirem

Sahife	Satır	yanlış	doğru
»	15	uyup	uyarak
»	17	olmağa	almağa
»	23	mütezirane	mutezırane
676	8	vasti	vasati
»	14	Gavsi	Kavs
»	29	salbesal	sâlbesâl
677	17	müşi	muşir
»	20	yülcelâ	zülcelâ
»	21	birlikti	birikti
»	»	me-c	mevç
678	23	benum	benun
»	27	gödüllü	gönüllü
679	3	bbihemtaye	bîhemta
»	19	zilliyet	zıllıyet
681	24	biz	bir
»	29	müfadi	mefadi
683	12	ana	anı
»	18	zibibidad	zibidâd
684	22	İsm urdu	İsmi orduyü
»	28	1954	1854
685	1	Ser var	Senvar
»	12	efendi	efendinin
686	4	gânidi	kâniydi
»	17	huygerde	hoykerde
»	19	em	hem
»	25	Kangı	Hangi
»	»	hağın	bağın
688	16	Şebnen	Şebnem

Sahife	Satır	yanlış	doğru
»	»	huygerde	hoykerde
689	10	âzalim	a zâlim
»	20	de-rdnak	derdinâk
»	21	derunim	derunüm
»	28	içreyüz sürüyor	içre yüzsürüyor
690	6	hişmi	hışmı
»	10	Dehani	Dihan
»	19	kâkili yare	kâkülü yârı
»	21	Nesi-m	Nesimi
»	24	mühfi	mahfi
»	28	canane	cânâne
691	2	hayadır	havadır
»	5	aşkatar	aşk artar
»	8	Kerhelâde	Kerbelade
»	10	İktifayi	İktıfa
»	16	kâkilini	kâkül
692	3	uruç	urûç
»	10	vakıt	vakt
»	11	beridei	büridei
»	»	masiyyet	masiyet
»	14	mührümeh	mehrümeh
693	4	müde	mude
»	15	nabud	nâbud
»	19	hatına	hattına
»	20	Hasulü	Husulü
»	27	kasede	kâsede
694	4	hale	hâle
»	5	çarhhım	carhın
»	15	bisteri	pisteri

Sahife	Satır	yanlış	doğru
»	17	kadri	kadrini
»	24	nuktudur	nutkudur
695	10	kaya	koya
»	26	verdi	virdi
696	10	Ta-sdır	Tâs dır
»	11	naba-kdan	nâpâkden
»	»	nabaka	nâpâke
»	24	puhti	bahti
»	»	mühfice	mahfice
»	27	hem	ham
»	»	tâki	takı
697	6	Devavü	Devayi
»	17	künkâr	hunkâr
»	22	meyha-rde	meyharı de
»	25	Ki-lk	Kilki
698	5	asa	âsâ
»	8	Yapmasaydım	Yapmasaydın
»	»	gönü	gönlü
»	16	beytilhazen	beytülhazen
»	17	koyol	koyup
»	»	vakfi	vefkı
»	29	katlı	katli
699	8	tarı	târi
700	5	gel bir ah et	gel de bir âh et
»	21	Yahyaya	Yahya
»	27	telhikam	telhkâm
»	29	hakkı	hakka
701	2	ruğirda-n	rûgerdan

Sahife	Satır	yanlış	doğru
»	9	çaki	çâki
»	20	ga-h gah	gâhi gâh
»	21	Damı	Dâmî
702	1	lanei	lânei
»	4	Görmedim	Görmedin
»	13	humbar	hunbar
»	19	mishafi	mushafı
»	22	Yusufi	Yusüf
704	4	dai	dâi
»	15	sergeştesini	serkeştesini
»	23	tolu	dolu
»	25	kemşudei	gümşüdei
705	7	hem	ham
»	18	razı	râzi
»	24	şehbayı	sahbayi
»	25	zukı	zevki
706	1	eşyarım	eşarım
»	25	hem	ham
»	30	Dürü naye-bnazmın	düri nâyabı nazmın
707	11	karveye	karyeye
»	15	inha	nüha
708	18	samanu	sâmânü
»	19	huneden	huznüdür
709	6	İbaret	İbadet
»	11	sali	sâii
»	15	fiken	füken
»	22	Hemşeri kungurei	hemseri künkeri
»	27	vnslatta	vuslatta
»	28	hazara-n	hezâran

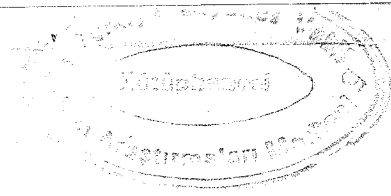
Sahife	Satır	yanlış	doğru
710	5	hoşhah	hoşhal
»	10	sabiklerin	sabıkların
»	11	lâhikların	lâhikların
»	12	Vamiklerin	Vâmıkların
»	16	bihinin	behinin
»	19	kamilden	kâmilden
»	25	kılükal	kîlükal
711	2	kasdım	kasdın
»	7	rengin	lüzumsuz
»	23	işhara	izhare
»	26	eadet	dâdet
»	27	azadet	âzâd
712	3	gubaye	hudâye
»	6	Rüdhüdi	hüdhüdü
714	2	heremden	hiremden
»	25	salisi	sâlisi
715	3	hekimane	hakimâne
»	9	muveddet	meveddet
716	21	hayatı	hayyatı
»	22	babayı	yakayı
717	9	ney ve meyle	neyü meyle
718	28	Mani	Maani
721	16	ilmi kimya	ilmi simya
»	21	postada	putede
722	29	hayri	gayri
723	1	hekimü	hakimi
»	»	âlimi	âlemi
»	»	sırrı	sırru
»	6	hasanım	hisanım

Sahife	Satıı	yanlış	doğrn
»	19	dilferib	dilfirib
»	22	rahib	rakib
»	24	cemi	cümle
724	3	ululebsara	ülülebsara
»	5	aynei	ayinei
»	10	Köçei	Köşei
»	13	Hankade	Hankahi
»	»	nazmile	nazmıda
»	18	serhabı	sürhabı
725	9	sevdağiranı	sevdâgeran
»	12	sabayı	Sebâyi
»	19	tengenyayı	tengnayı
»	23	şuradesini	şuridesini
726	1	hummara	hammara
»	8	e-rs	irs
»	19	Bul	Bül
727	8	serderkemen	serderkemin
728	4	hüzal	hezal
729	4	beylâyı	leylâyı
»	18	emânile	iman ile
730	1	sinci	sinei
»	7	hane	hame
»	14	aziv	azv
»	30	dıraguşi	derağuşi
731	2	zemim	zemin
»	4	yekineyler	yakîneyler
»	14	namınuz	nâmımız
»	30	Günci	Küncü
»	»	vasla siğnalanırız	vaslile sînalanırız

Sahife	Satır	yanlış	doğru
733	18	Rivakı	Ravaki
»	28	sehbavü	sahbavü
722	4	yamarım	yanarım
»	18	güher	gevher
»	21	gerdişi	girdisi
»	26	ggülzar	gülzâr
734	1	ruyi	süyi
»	8	kasad	kesad
»	11	olduğu	olduğun
»	20	hak	hâk
»	27	Beylay	Belâyı
»	»	kiyysûyi	keysüyi
735	21	ce-vrdan	cevrden
»	29	dahîlin	dahîlim
736	28	sağari	sâgeri
»	28	sehbayı	sahbayı
737	3	hitendenmi	Hotendenmi
»	17	haftı	hefti
»	22	Kisalın	Visalın
»	25	Tarımar	Târümar
»	30	alemi	âlemin
738	2	banâlerin	bânülerin
»	13	sehbanın	sahbanın
»	17	Kefaden	Cefâden
»	22	piçapiçi	pîçapiçi
»	25	ye	fazladır
739	9	sehba	sahba
»	10	hummara	hammara
741	26	şabi	şebi

Sahife	Satır	yanlış	doğru
742	14	kalime	kâlime
743	24	kaim	kâim
»	27	cürmdan	cürmden
744	25	ve balı	ve bâli
»	27	aşıkı	âşıki
747	20	Cel	Gel
748	17	Kesereti	Kesreti
»	»	efkare	efkâre
»	22	hl	hâl
749	10	sehlayi	sahbayi
»	28	cam	câmi
750	22	izmi	ismi
»	23	Deringden	Dergehinden
753	22	husnune	hüsnüne
754	7	leymunn	leymunu
755	10	şimsiiden	şimşirden
»	21	Güzezergâhi	Güzergâhi
»	24	etfin	ettin
»	28	Akıt	Âkif
758	18	Görnnce	Görünce
»	30	hürmim	hurremin
759	17	nehli	nahii
»	28	olmadea	olmadır
763	3	hamdu	müşkin
»	6	Selvu	Serv
»	7	yoatur	hatır
»	25	ahunde	âhımda
»	»	tabu	tâbu
764	7	büsi	büti

Sahife	Satır	yanlış	doğru
»	10	firdevsinden	firdevsden
»	21	kil	kıl
»	28	Firakinden	Firakından
745	1	mehemden	merhemden
766	3	Meste	Mesti
»	26	ayine din	âyinem
767	3	aguşa	âğuşe
768	21	yare	yâr
»	26	sermeste	sermesti
»	27	Himar	Humar
769	7	efkende	üfkende
770	12	cafes	canfes
»	14	hunmu	hüsnü
»	15	kar	kâri
»	19	hayransın	hayranmısın
»	24	cananısın	canmısın
771	12	duru	düru
772	16	Tastiri	Taştir
773	2	ğalsın	çalsın
»	9	Tastiri	Taştir
»	11	ceyru	cevrü
774	23	bazım	bezm
775	23	dilbayı	dibâyi
776	3	aldude	alûde
778	2	Matlubunu	Matlubumu
»	7	eylasın	eylesin
779	14	razai	râzi
781	2	1360	1260
»	5	sinde	yerinde

Sahife	Satır	yanlış	doğrn
»	24	ietkik	tetkik
782	7	ahından	âhımdan
»	»	bezim	bezmi
»	25	alâme	âlâmi
783	3	huramın	hıramın
»	14	didat	bidad
»	22	gavap	cevap
»	27	ahü	âhı
784	8	kurbah	kurban
785	29	Aşıkın	Âşıkım
786	7	sali	sâli
789	14	iztiracında	istırabında
790	16	serfüsünü	sırrıfüsüni
»	18	vuslun	vaslın
»	21	vusl	vasl
793	12	Bunlarım	Bunlarmı
795	27	Bona	Buna
796	13	1ivadır	Sînadır
»	17	meşhumı	meşhunü
797	1	eüphi	suphu
»	»	pürhende	pürhande
»	6	banadır	bernâdır
»	8	yahyada	Yahyadır
»	9	vüdudunden	vücudunden
»	10	söylemeü	söylemek
»	11	enernabi	ener Nabi
»	12	amıncün	anınçün
»	»	mualhadis	muallâdır
»	13	sıtk'le	Sitkîyle